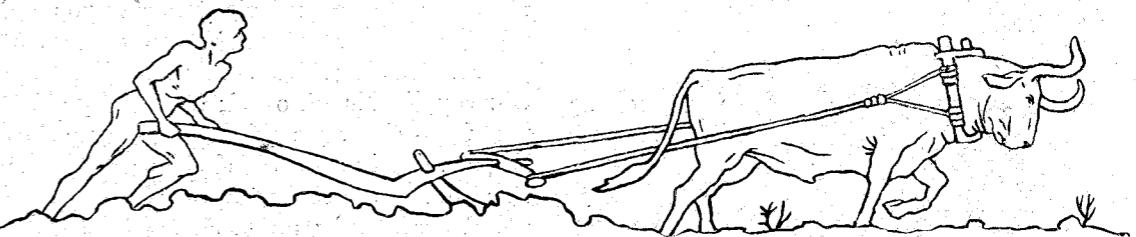

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ κ. Ρ. ΥΠΟ Γ. ΙΑΚΩΒΙΔΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΟΥ «ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ».

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΠΑΝΔΟΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ Ε' 31
ΜΑΪΟΥ 1905

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΣΥΣΣΙΤΙΟΝ

Α πό την στιγμήν δύον διὰ πρώτην φοράν
ο ἄνθρωπος συγκινηθεὶς ως ἐκ τῆς στερ-
ρήσεως τοῦ δομού του, ἔσπευσεν εἰς τὸ ἄν-
τρον ἢ τὴν καλύβην ἔνθα οὗτος εἶχε κατα-
φύγει καὶ τοῦ ἐκόμισε τροφὴν, καὶ ἐνδύματα
τῶν διποίων ἐστερζῖτο, ο ἄνθρωπος αὐτὸς-τῆς
προϊστορικῆς ἐποχῆς διὰ τῆς πράξεως του ταύ-
της ἔκαμνε τὸ πρῶτον βῆμα τῆς φιλαληλίας
εἰς τὸν κόσμον. Ἐνα βλέψαμα μάλιστα ἐπὶ τῶν
ἀρχαίων κοινωνιῶν ἀρκεῖ διὰ νὰ ἴδῃ κανεὶς
πῶς οἱ ἀνατολικοὶ λαοί μετέπειτα οἱ πρόγο-
νοι μας καὶ βραδύτερον οἱ Φωμαῖοι ἀντελαμ-
βάνοντο τοῦ αἰσθήματος αὐτοῦ τῆς φιλανθρω-
πίας τὸ διποίον τόσον διαφέρει τοῦ ἴδιοῦ μας
σήμερον. Καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη ὑφίσταται διότι
ἡ φιλανθρωπία τοῦ πάλαι ἡτο μία ἔμφυτος
ὅρμη ὅπερ τὰς δεινοπαθοῦντας, ἐνῶ εἰς
τὴν ἐποχήν μας ἡ ἀρετὴ αὕτη δὲν δύναται νὰ
θεωρηθῇ ως ἀπλὴ πρᾶξις φιλαληλισμοῦ.

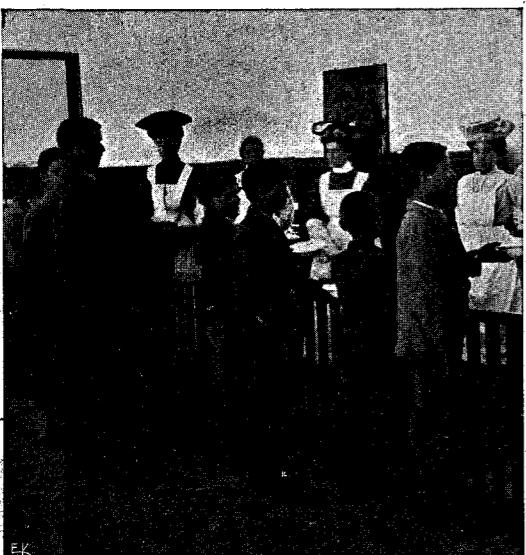
Ἡ σύγχρονος φιλανθρωπία δὲν περιορίζεται
εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀθλιοτήτων τῆς ἀνθρω-
πίνης ζωῆς, ἀλλ' ἐργάζεται σοβαρώτερον καὶ
ἐπωφελέστερον ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν. Τὸ γε-
μάτον ἀπὸ καλοσύνην πρόσωπον τῆς ἔλαβε
μίαν ἔκφρασιν πλειότερον σοβαράν, καὶ φαντά-
ζομαι ὅτι ὁ γλυκύτατος Ναζωραῖος δῖτις ἡξίου
«ο ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τὸν ἐνα τῷ μη
ἔχοντι», ἀν ἥρχετο τώρα εἰς τὸν κόσμον θὰ
έτρωποποίει διποδήποτε τὴν φράσιν του ταύ-
την καὶ θὰ ενδισκε νέον δρισμὸν πρὸς προσω-
ποποίησιν τοῦ αἰσθήματος τῆς φιλαληλίας.

Καὶ κάμω αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν δχι διότι
είμαι ἀπολύτως βέβαιος ὅτι ο ἔχων δύο χιτῶ-
νας μετὰ πολλῆς δυσκολίας θ' ἀπεφάσιζε νὰ
στερηθῇ τοῦ ἐνός, μολονότι καὶ τοῦτο είνε πολὺ

πιθανόν, ἀλλὰ διότι ἡ φιλανθρωπία τῶν ἡμε-
ρῶν μας ἔλαβε χαρακτῆρα κοινωνικώτερον τῆς
τοῦ παρελθόντος. Ἐνδιαφέρεται διὰ τοὺς ἀπο-
κλήρους τῆς τύχης καὶ τῆς κοινωνίας μὲ τὴν
εὐγενῆ πρόθεσιν δπως γενικώτερον ἐπουλώσῃ
τῆς δυστυχίας τὰς πληγάς. Παρέχει ἐργασίαν
εἰς τὸν μὴ ἔχοντα διότι γνωρίζει ὅτι ἔνα ἀτο-
μον μὴ ἐργαζόμενον είνε ἀπώλεια πλούτου
κοινωνικοῦ. Η βοήθεια ἀλλως τε πρὸς τοὺς
δυστυχεῖς, δπως λέγει ὁ δοὺς τοῦ Ροσφουκώ,
είνε ἔνα καθῆκον, ἀλλ' αὐτὸ τὸ καθῆκον δὲν
είνε τέλειον παρὰ τὴν στιγμήν δύον ἡ βοήθεια
αὕτη τείνει πρὸς τὴν γενικὴν ὀφελιμότητα.

Προστασία λοιπὸν τῶν ἀποκλήρων, περί-
θαψίς τῶν δυστυχῶν, ἐπίβλεψίς ἐπὶ τῆς παι-
δικῆς ἡλικίας ἐναντίον τῆς κακοήθειας τῶν
ἄλλων, ἔξασφάλισις εἰς τὸν γέροντας μιᾶς γω-
νίας, ἀναπαυτικῆς ἀνευ τῆς ἀπαισίας μερίμνης
τῆς αὔριον, εἰς τὸν ἀσθενεῖς καὶ τὸν παραλύ-
τους ἐνὸς ἀσύλου ὅπερ νὰ φαιδρύνῃ τὰς πλή-
ρεις πικριῶν ἡμέρας των καὶ νὰ δίδῃ εἰς ἔνα
ἔκαστον ἐξ αὐτῶν κάτι τι ἀπὸ τὴν εὐδαμο-
νίαν τῶν εὐτυχούντων, αὐταὶ είνε αἱ ἀρχαὶ ἀπὸ
τὰς διποίας ἐμιτνέεται ἡ σύγχρονος φιλανθρω-
πία καὶ αἱ διποῖαι δλαι συμπεριλαμβάνονται εἰς
μίαν καὶ μόνην λέξιν «Ἀλληλεγγύη».

Αὕτη δύως ἡ «διαθετικὴ καὶ ἐν ταυτῷ πρα-
κτικὴ ἀγάπη» διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν τόσον
δραίαν φράσιν τοῦ Νεοφύτου Βάμβα, ἢτο
διποδήποτε ἀγνωστος εἰς τὰς ἀρχαίας κοινω-
νίας καὶ ἐπλατύνθη πλειότερον εἰς τὰς νεωτέ-
ρας. Οἱ Εἴλωτες τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς ἥσαν οἱ
δυστυχέστεροι τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδεμίᾳ

Τὸ οἰκονομικὸν συσσίτιον τῆς Πλάκας.—Φωτογραφία Σ. Κοκκόλη.

δυστυχία ἔξισοῦται μὲ τὴν ἴδικήν των. Δι' αὐτοὺς ἡτο πολὺ φυσικὸν ἀνέξεδηλώθη κάποια φιλανθρωπία τῶν κοινωνιῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν δοποίων διήρχοντο τὴν ζωήν των. 'Αλλ' ἐκτὸς τῶν Εἰλάτων ὑπῆρχε καὶ ἔνας δόλκηρος λαὸς δυστυχῶν Ἐλευθέρων μὲν πολιτῶν, ἀλλὰ πολὺ δυστυχεστέρων τῶν δούλων, λαὸς στερούμενος στέγης καὶ ἄρτου. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τὴν βασιλείαν τῶν Ραμσῆς, δύος εἰς τὴν Ιουδαίαν ὑπὸ τὴν βασιλείαν τῶν διαδόχων τοῦ Σολομῶντος, τὸν βλέπομεν προκαλοῦντα τὴν γενικὴν προσοχήν. Καὶ τὸν «ἀπαίσιον αὐτὸν ἀνθρώπινον συρρετὸν» ὃς τὸν ἀποκαλεῖ δ Γαστὸν Μπουασιέ, τὸν ἐπανευρίσκομεν εἰς τὴν Ἐλλάδα καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ρώμην τὸν δεύτερον π. Χ. αἰῶνα. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῶν Ρωμαίων νὰ ἐμποῆται τὸν τρόμον, διότι ἔξη ἔξω παντὸς νόμου καὶ συνεπῶς δὲν εἶχε τίποτε νὰ σεβασθῇ, εἰς τὰς Ἀθήνας δὲ νὰ προκαλῇ τὸν οἴκτον.

'Ἐν τούτοις δὲ πτωχόκοσμος αὐτὸς τῶν Ἀθηνῶν ἡτο πλειότερον ἐντιμος, καὶ δὲ πένης τῆς ἀρχαίας Ἐλλάδος εἶνε πλησιέστερος πρὸς τὸν πένητα τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν. Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς καὶ ἰδίως δ Ἀριστοτέλης μᾶς ἔδωκαν τελείαν τὴν σκιαγραφίαν τοῦ κόσμου αὐτοῦ διστὶς ἐτρέφετο μὲ λούπινα, τὰ δυοῖα εἰρωνεύμενος δ Λουκιανὸς ἀποκαλεῖ τῆς «Ἐκάτης τὸ δεῖπνον».

Ὑποθέτω, διὰ νὰ μὴ ἔξακολουθήσῃ ἡ συνήθεια αὐτῆς τῆς λουπινοφαγίας, ἡτις μὲ δολο-

τὸν σεβασμόν μου καὶ τὴν λατρείαν μου πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς ἀρχαίας μας πατρίδος, σᾶς βεβαιῶ δτι δὲν μ' ἐνθουσιάζει, ἵδρυμη καὶ τὸ Οἰκονομικὸν Συσσίτιον εἰς τὰς νεωτέρας Ἀθήνας ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς πριγκηπίσσης Σοφίας. 'Ἡ ιστορία τῆς ἵδρυσεως τοῦ Συσσίτιου τούτου διὰ τὸ διποίον τὰ «Παναθήναια» μοῦ ἀνέθεσαν νὰ γράψω, εἶνε μικρὰ καὶ ἀσήμαντος φαινομενικῶς, ἀλλὰ τόσον σημαντικὴ οὐσιαστικῶς, τόσον δραία κοινωνικῶς.

Μία φιλάνθρωπος ὑπαρξίας ἔρχομένη ἀπὸ τὴν γηραιὰν Ἀλβιῶνα ἡ κ. Μισάη, κατὰ τὰ συμβάντα τοῦ 1896, ἀπεβιβάσθη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ κατώρθωσε μεθ ὅλον τὸ γλίσχρον τοῦ χρήματος διότι διέθετε νὰ φανῇ χρήσιμος εἰς δολον τὸν πενόμενον πλημμυρὸν τῶν Ἀρμενίων, διστὶς ἔζητησε φιλοξενίαν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς. Τὸ φιλάνθρωπον καὶ πρακτικὸν συνάμα ἔργον τῆς Ἀγγλίδος κυρίας ἔθαυμασθη, καὶ αἱ Ἑλληνίδες αἱ διποῖαι ἀγαποῦν νὰ προσεταιρίζωνται καίτε δραίαν ἴδεαν, δὲν ἀφῆκαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρέλθῃ ἀπαραθήτος. 'Ἡτο ἡ στιγμὴ διότι εἰς τὰς Ἀθήνας συνέρρεον ἀπὸ τὴν πολυπαθῆ καὶ ἡρωϊκὴν μεγαλόνησον κύματα προσφύγων. 'Ο πτωχόκοσμος ἐπληθύνετο ὡς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. Τοὺς ἀδηναῖκους δρόμους καὶ τὰς πλατείας διέσχιζον φυσιογνωμίαι πάσης ἡλικίας μὲ βαθύτατα τὰ ἔχνη τῆς στερήσεως καὶ τῶν πικρῶν. 'Ενώπιον τοιαύτης καταστάσεως πῶς ἡτο δυνατὸν ἡ γυναικεία ἐλληνικὴ ψυχὴ νὰ μείνῃ ἀπαθής;

Μερικαὶ κυρίαι τότε συνῆλθον, συνεννοήθησαν μὲ τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐτροφοδότησαν τοὺς Κορῆτας. Καὶ ἀνὴ ἡ ἀπόφασις ἡτο εὐγενής, τὸ ἐπιτελεσθὲν ἔργον ἡτο ἔτι εὐγενέστερον καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιάσῃ τὰ εὐεργετικά του ἀποτελέσματα διέ τοὺς τροφίμους τοῦ συσσίτιου ἔνας ἀτυχῆς πόλεμος προσέθεσε τῆς «ἐφεδρίνες» καὶ ἐπειτα τοὺς πρόσφυγας Θεσσαλούν.

Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τὸ πλαίσιον τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκονομικοῦ Συσσίτιου προσῆλθε νὰ στολίσῃ ἡ κορωνὶς τῆς ἀδηναῖκῆς χάριτος καὶ τῆς νευρῶδους καὶ μεθοδικῆς ζωῆς. 'Ἡτο ἡ πριγκηπίσσα Σοφία. Κατ' ἀρχὰς ὡς ἐπίτιμος πρόεδρος ἀλλὰ βραδύτερον ὡς τακτική, διότι ἐπεθύμει νὰ μονιμοποιήσῃ τὸ δραίον αὐτὸν ἔργον, διότι μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τῆς δὲν ἐδρεύει μόνον ἡ μαγεία τοῦ ὀνείρου ἀλλὰ καὶ τὸ θέλγητρον τοῦ θετικισμοῦ. Τευτονίς, συνδέσασα τὴν τύχην τῆς μὲ τὴν τύχην τοῦ Ελληνισμοῦ

τοῦ διποίου εἶνε ἡ ἔνσαρκος ἐλπὶς καὶ τὸ διάδημα, ἐβύθισε τὰ βλέμματά Τῆς τριγύρῳ της, καὶ γνωρίζουσα δπως ὁ μεγάλος συμπατριώτης της Νίτσε, δτι ἡ εὐγενεστέρα ἀρετὴ εἰς τὴν παρούσαν φάσιν τῆς ἀνθρωπότητος εἶνε ἡ φρόνησις καὶ ἡ δράσις, ἀνέκραξε πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Οἰκονομικοῦ Συσσίτιου.

— Θέλω νὰ ἐργασθῶ. 'Ἐπιθυμῶ νὰ καταστήσω τὸ ἴδρυμα αὐτὸν ἀνώτερον καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν.

Αἱ κυρίαι ὑπεκλίθησαν ἐνώπιον πόθου τοσοῦτον ἱεροῦ καὶ ἡ ταμίας κ. Σμαράγδα Ψύλλα μὲ τὴν εὐγενὴ φυσιογνωμίαν της, ἔτριψε τὰ χέρια ἀπὸ ἐνδόμυχον χαράν, διότι τοισυτοτρόπως ἔξησφαλίζετο ἡ πρόοδος τοῦ συσσίτιου μὲ τὴν ἀνακούφισιν τόσων ὑπάρξεων πτωχῶν.

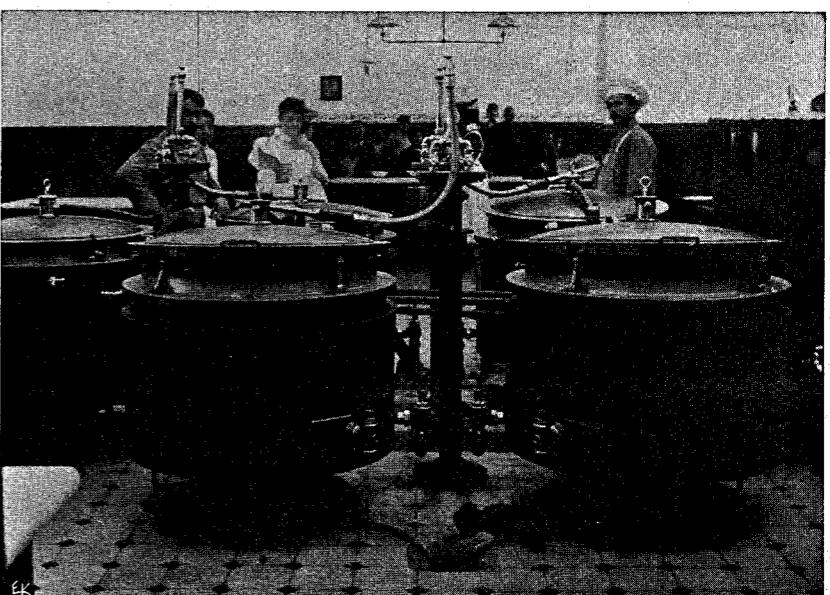
— Ξέτοτε κάθε ἡμέρα παρερχομένη ἡτο καὶ ἔνα βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς τοῦ πρακτικωτάτου τούτου τοιστοικοῦ ἴδρυματος. Οἱ πόροι του διὰ τῶν ἀκαταπονήτων ἐνεργειῶν τῆς Προέδρου του καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ σωματείου ηὗξανον καταπληκτικῶς δσον καὶ αἱ δαπάναι του, διότι πρὸς αὐτὸν συνέρρεον ὅχι μόνον οἱ μὴ ἔχοντες ἀλλὰ καὶ οἱ μετὰ πολλῆς δυσκολίας κερδίζοντες τὴν ζωήν των. 'Ο ἀδηναῖκὸς πτωχόκοσμος ἐγνώριζε πλέον ὅτι ἀντὶ δεκαλέπτου τιμῆματος θὰ ἔχῃ ἀφθονον καὶ καθαρωτάτην τροφήν, δτι δ στόμαχός του θὰ ἐπληροῦτο ὅχι ἀπὸ ὑπόπτου προελεύσεως βρώματα, καὶ τὸ σπόνδαλότερον, — διότι δ Ἐλλην ἀγαπᾷ τοιαύτας ἐκδηλώσεις συμπαθείας — θὰ ὑπηρετεῖτο ἀπὸ κυρίας καὶ δεσποινίδας γεμάτας ἀπὸ χάριν, ἀβρότητα καὶ εὐμορφιάν.

— Ενθυμοῦμαι ὅτι ἔνα ἡλιόλουστον δειλινὸν τὸ παρελθόντος Φεβρουαρίου, ἀπὸ μίαν γωνίαν τοῦ Ζαππείου ὄπόθεν περιέφερον τὰ βλέμματά μου ἀπὸ τὰ πλήρη μελαγχολίας ἔρειπτα εἰς τὰς κλιτύας τοῦ 'Υμηττοῦ κ' ἐκεῖθεν κάτω πρὸς τὴν μαρμάρουσαν θάλασσαν

τοῦ Σαρωνικοῦ, ἔνας φίλος μου μ' ἐπλησίασε καὶ μοῦ διέκοψε τὸ μυστηριῶδες τραγοῦδι τὸ διποίον ἡ φύσις ἐνεστάλαξεν ἐντὸς τῆς ψυχῆς μου. 'Ἡ ὑπαρξίας μου δλόκληρος εἶχεν ἀπορροφηθῆ ἀπὸ τὴν θέαν τῆς φύσεως. 'Ἡ στιγμὴ ἡτο ἐπικινδυνος δ' αὐτόν, καὶ τὸν προσέβλεψε ἀγρίως. 'Αλλ' αὐτὸς χωρὶς νὰ ταραχθῇ, μέσα εἰς τὸ τραγοῦδι τῆς φύσεως τοῦ διποίου ἐνωτιζόμην τὴν μυστηριῶδη ἀρμονίαν, ἥλθε νὰ συνενώσῃ τὸ γοητευτικὸν τραγοῦδι τῆς ζωῆς. Μοῦ ὅμιλει διὰ τὸ Οἰκονομικὸν Συσσίτιον μὲ φλογερότητα ἱεραποστόλου καὶ δὲν γνωρίζω πῶς ἡ φράσις αὐτὴ μοῦ ὑπενθύμισεν ἀμέσως μίαν παροιανή μου περιπέτειαν ἡτις μ' ἐκεῖμεν νὰ γελάσω μὲ δλην μου τὴν καρδιά.

Μία ἐκ τῶν γνωστοτέρων ἀδηναῖκῶν φυφιογνωμιῶν τόσον εἰς τὸν φιλολογικὸν δσον καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν κόσμον, εἶχεν ἔλθει νὰ μ' ἐπισκεφθῇ. 'Αφ' οὖν ἐπὶ δίωρον συνωμιλήσαμεν, δ ἔξοχος συνομιλητής μου ἡγέρθη καὶ ἀπερχόμενος μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν περιμένω τὴν ἐπιοῦσαν εἰς τὴν κατοικίαν μου διὰ νὰ πάρῃ μαζὶ μου τὸν καφέ. Τοῦ ὑπεσχέθην ὅτι ὅχι μόνον θὰ ἥμαι, ἀλλὰ καὶ ἀν μοῦ ἐπέτρεπεν, θὰ προγευματίσωμεν μαζί. 'Απεδέχθη τὴν πρόσκλησιν καὶ ἀπεχωρίσθημεν φιλικῶτατα.

Τὴν ἐπιοῦσαν δμως, ὡ! αὐτὴ ἡ ἐπιοῦσα τί δὲν δημιουργεῖ ἐνίστε; 'Απὸ τὸ πρωτὶ ἐπῆγα εἰς τὸ Κολλέγιον τῆς Γαλλίας διὰ ν' ἀκούσω τὸν κ. Δεσάν δστὶς ἐπρόκειτο νὰ διαλήσῃ διὰ

Τὸ οἰκονομικὸν συσσίτιον τῆς Πλάκας. Τὸ μαγειρεῖον.—Φωτογρ. Σ. Κοκκόλη.

EK

τοὺς ποιητὰς τῆς «Πλειάδος» καὶ ίδιως διὰ τὸν Ρονσάρ. Εἰς τὴν ἐπιστροφήν μου ἐσταμάτησα ἔμπροσθεν μιᾶς προθήκης βιβλιοπωλείου. Τὰ βλέμματά μου προσηλώθησαν ἐπὶ δύο τόμων τοῦ Λεκόντ-Ντελλί, τῶν «Βαρβάρων» καὶ τῶν «Ἀρχαῖκῶν» ποιημάτων του, θαυμασίου δεσμίατος. «Ἐνα πρόσθετον τετραγωνικὸν χαρτάκι ἐπ’ αὐτῶν ἀνέφερε τὴν τιμήν των «Πωλούνται ὀντὶ φράγκων 18». Ο πόθος τῆς ἀποκτήσεως τῶν δύο αὐτῶν τόμων κατέλαβε τὴν ψυχήν μου. Τοὺς ἐφυλλομέτρησα, ἀνέγνωσα δι’ ἑκατοστὴν ἵσως φράγαν τὴν «φροδίτην τῆς Μήλου» καὶ διηυθύνθην πρὸς τὴν θύραν τοῦ βιβλιοπώλου κρατῶν τὸ μόνον εἰκοσάφραγκον τὸ δποῖον εἰχον ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ἐξαφνα ἐνθυμήθην τὴν συνέντεξίν μου. Ο πέπλος τοῦ δισταγμοῦ μὲ περιέβαλε τότε καὶ ἀγών τρομερὸς συνήφιμη ἀμέσως ἐντὸς τῆς ψυχῆς μου μεταξὺ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἀγορᾶς τῶν βιβλίων καὶ τῆς ὑποχρεώσεως, τὴν δποῖαν εἰχον πρὸς τὸν φίλον τὸν δποῖον προσεκάλεσα νὰ προγευματίσωμεν. Ἐπὶ τέλους δὲ Ντελλί ἐνίκησεν. Ἐπλήρωσα τὰ βιβλία καὶ ἔσπευσα εἰς τὸ σπίτι μου. Ο φίλος μου μὲ τὸν ὑψηλὸν κυλινδρικὸν τον πῖλον, τὴν μακρὰν ρεδιγκόταν τον καὶ τὴν ἀρχαῖκην φυσιογνωμίαν του μὲ ἀνέμενε. Εἶχον βραδύνει κατὰ μίαν ὥραν καὶ ἦτο σχεδὸν μεσημέρι. Η οἰκοκυρά μου, ἡτις ἡδύνατο νὰ μ’ ἔξαγάγῃ τῆς ἀμηχανίας μου ἀπονοίαζε. Πῶς θὰ προσέφερον πρόγευμα μὲ δύο μόνον φράγκα καὶ μάλιστα εἰς τὸν δυσκολώτερον τῶν Ἀθηναίων σοφῶν; «Ἄλλοτε ἔνας καλλιτέχνης μοῦ εἰχεν εἰπῆ διτε εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς τῆς ζωῆς του ἐπρογευμάτιζεν εἰς ἔνα Οἰκονομικὸν Συσσίτιον τὸ δποῖον ἐλειτούργει εἰς τὴν συνοικίαν μου. Χωρὶς νὰ εἴπω τίποτε εἰς τὸν σοφὸν φίλον μου, τὸν ὄδηγησα ἐκεῖ πρὸς μεγάλην ἔκπληξην του. Ἐπρογευμάτισαμεν ἐν τάχει καὶ δταν ἔξηλθομεν ἐκεῖθεν, παρετήρησα μετὰ πολλῆς θλίψεως διτε ἡ ἀγάπη μου πρὸς τὸν Λεκόντ Ντελλί μ’ ἔκαμε νὰ στερηθῶ ἐπί τινα χρόνον τῆς φιλίας τοῦ Ἀθηναίου φήτορος, νὰ γνωίσω τὸ Οἰκονομικὸν Συσσίτιον τῶν Παρισίων καὶ νὰ πάνω ἀπὸ ἔνα ἀπαίσιον στομαχόπονον.

Τὴν περιπέτειάν μου ταύτην τὴν διηγήθην εἰς τὸν φίλον μου δστις μοῦ ὀδιλεῖ περὶ τοῦ ἀθηναϊκοῦ Οἰκονομικοῦ Συσσίτιου. Μολονότι δὲ δὲν ἐπρόκειτο πλέον νὰ συμμετάσχω αὐτοῦ ὡς τρόφιμος ἀλλ’ ἀπλούστατα ὡς ἐπισκέπτης

τὸν παρεκάλεσα νὰ μὴ μοῦ ζητῇ οὕτε παρουσίαν οὔτε συνδρομήν!

— Συνδρομὴν δχι ἀλλὰ παρουσίαν ναι.

Ἐνώπιον τοιαύτης ἐπιμονῆς ὑπεχώρησα καὶ δταν τὸ ἐπεσκέφθην εἰδον δποία διαφορὰ ὑπῆρχε μεταξὺ τοῦ παρισινοῦ καὶ τοῦ ἀθηναϊκοῦ Οἰκονομικοῦ Συσσίτιου. Κατ’ ἀρχὰς ἐπήγαμεν εἰς τὸ Συσσίτιον τῆς πλατείας τοῦ Βαρβάκη καὶ ἐπειτα εἰς τὸ τῆς συνοικίας Πλάκας δπερ ἐγέρεται εἰς τὴν δδὸν Σχολείου.

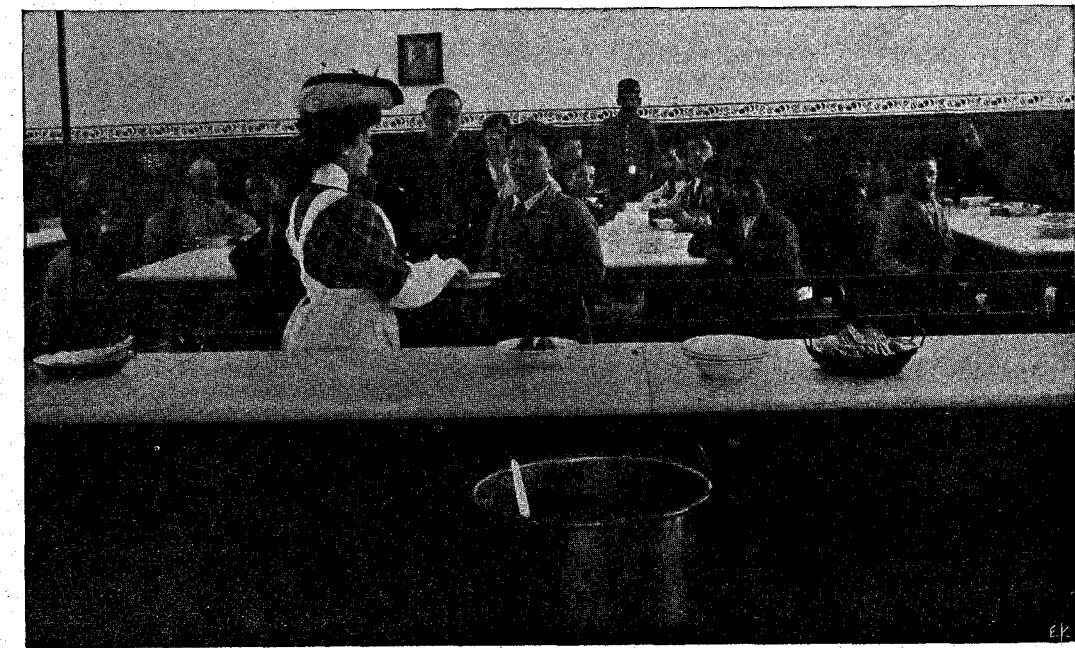
Η ἔκπληξίς μου καὶ ὁ θαυμασμός μου ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν εὐευργετικῶν αὐτῶν ὑδρυμάτων ἥσαν ἀπεριόριστοι. Ή ἀπαστράπτουσα καθαρότης τῶν τκευῶν, τοῦ μαγειρείου, τοῦ ἐστιατορίου, τῶν ἀποθηκῶν, τὰ ἀρίστης ποιότητος ὑλικά, ὅλα ἀπετέλουν κατί τι τὸ ἔξωχως γοητευτικόν.

Καὶ ἐπειτα αἱ φυσιογνωμίαι τῶν κυριῶν καὶ τῶν δεοποιίδων μὲ τὰς λευκὰς ἔμπροσθέλας τῶν, φυσιογνωμίαι τὰς δποίας καθιστᾶς πλειότερον συμπαθεῖς καὶ γλυκείας ἡ ἐπίγνωσις τοῦ ἐκπληρούμενου καθηκόντος, καὶ αἱ δποίαι μὲ τὸ σαγηνευτικόν τῶν μειδίαμα εἰς τὰ χείλη ὑπηρετοῦν πρόσθυμοι δλον τὸν συρρέοντα ἐκεῖ πτωχόκοσμον ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης καὶ ἡμισείας ὥρας μέχρι τῆς μιᾶς, παρουσιάζουν ἔνα θέαμα τὸ δποῖον βυθίζει τὸν ἐπισκέπτην εἰς ὥραίν τους λικινιστικοὺς λογισμούς, καὶ προκαλεῖ τὴν ψυχήν του εἰς ἔκστασιν καὶ θαυμασμόν.

Καὶ βλέπει κανεὶς ἐντὸς τοῦ Οἰκονομικοῦ Συσσίτιου πῶς τὸ ὥραιον δνειρον ἐγένετο πραγματικότης καὶ πῶς ἡ πραγματικότης αὐτη ἐξωραΐζεται πάλιν μὲ τὸ δνειρον τῆς ἀφοσιώσεως τόσων γυναικείων ὑπάρχεσων πρὶς ἔνα σκοπὸν ἐγκλείοντα ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον καὶ δλην τὴν ἰσχὺν τῶν νεωτέρων κοινωνικῶν ἴδεων. Διότι τὸ ἐργον τοῦτο εἶνε ἡ ἐνσάρκωσις τῆς φιλανθρωπίας, καὶ δσοι προσέρχονται ἀρωγοὶ του εἶνε πλέον ἡ βέβαιοι διτε τὸ προσφερόμενον χρῆμα των ἀνακουφίζει δλοκλήρους οἰκογενείας, δλόκληρον ἐργατικὸν πληθυσμὸν, τῶν δποίων τὴν ζωὴν καθιστᾶς δλιγάτερον ἐπίπονον καὶ πικράν.

Εἰδον ἐντὸς τῆς τραπεζαρίας τοῦ οἰκονομικοῦ Συσσίτιου πλείστας φυσιογνωμίας ἐργατῶν. Ἐνόμιζε τις διτε ἀπὸ δλων τὰς ψυχὰς ἀνεδόντο σιωπηλαὶ προσευχαὶ διὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ σωματείου τούτου ἐντὸς τοῦ δποίου πνέει ἡ αὔρα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ὀφελίμου, καὶ τοῦ δποίου τὰ ἀποτελέσματα κοινωνικῶς ἥρχισαν νὰ καθίστανται ἐπασθητά.

Αλλὰ καὶ ὑπὸ ἔποψιν ἡμερότητος ἥθων δὲν εἶνε δλιγάτερον ἐπωφελὲς τὸ οἰκονομικὸν συσ-

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΣΥΣΣΙΤΙΟΝ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ. ΤΟ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΝ.—ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Σ. ΚΟΚΚΟΛΗ

σίτιον. Τὰ ἡλιοκαῆ πρόσωπα τῶν ἐργατῶν, αἱ τραχεῖαι φυσιογνωμίαι τῶν πτωχῶν λαμβάνουν μίαν ἔκφρασιν ἀπαλότητος ἐπὶ τῇ θέᾳ δτόσων κυριῶν καὶ δεσποινίδων κοινωνικῆς περιωπῆς, αἱ δποίαι φιλομειδεῖς προσέρχονται νὰ τοὺς ὑπηρετήσουν καὶ πολλάκις νὰ τοὺς εἴπουν ἔνα λόγον ἀποπνέοντα τὸ ἀρωματηρὸν τῆς φιλότητος καὶ τῆς μὴ ἐνοχλούσης τὴν φιλοτιμίαν στοργῆς.

Καὶ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο μοῦ διηγήθησαν περιέργα ἀνέκδοτα ἐκ τῶν δποίων ἔνα δξίζει τὸν κόπον νὰ τὸ ἀναφέρω ἐδῶ.

«Ημέραν τινὰ μία δεσποινὶς ἐκ τῶν μελῶν τοῦ σωματείου ἔξωχον καλλονῆς, ἦτο τῆς ὑπηρεσίας. Αἱ τραπέζαι τοῦ ἐστιατορίου ἥσαν γεμάται ἀπὸ κόσμον καὶ ἡ ἡσυχία τόσων βαθυτάτη. Η δεσποινὶς κατάκοπος ἐκάθισης βυθίζομέν εἰς τὸ θέαμα δπερ ἔξετείνετο ἐνώπιόν της. Η θέᾳ δμως τόσων ἀνθρώπων τρωγόντων ἐκίνησε καὶ τὴν ἴδικήν της δρεῖν, καὶ ἐπειδὴ μεταξὺ τῶν ἀλλων φαγητῶν εἰχον καὶ πατάτες γιαχνὶ»

τὰς δποίας ὑπερηγάπα, ἔσυρεν ἔμπροσθέν της ἔνα πινάκιον μὲ πατάτες καὶ ἥρχισε νὰ τρώγῃ. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην δύο νέοι πελάται προσήλθησαν. Η δεσποινὶς ἥγερθη νὰ τοὺς ὑπηρετήσῃ καὶ ἥρωτησε :

— Τὶ φαγητὸ δέλετε;

— Ο ἔνας ἔξ αὐτῶν ἀπήντησε μειδῶν :

— Απὸ τὸ ἴδιο ποῦ τρώγει καὶ ἡ κυρία.

— Άλλ’ ὁ ἀλλος προσέθεσε μετὰ δυσπιστίας.

— Αὐτὸ ποῦ τρώγει ἡ κυρία εἶνε πολὺ διαφορετικὸ ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ θὰ φάμε ἐμεῖς.

«Η δεσποινὶς χωρὶς νὰ πειραχθῇ ἀπὸ τὸν ὑπαινιγόν, ἀφοῦ προσέφερε τὰ αἰτηθέντα πινάκια μὲ πατάτες, ἐκ τῆς ιδίας χύτρας ἀμέσως ἐγέμισεν ἐνώπιόν των καὶ τὸ ἴδικόν της πιάτο καὶ ἔξηκολούθησε τρώγουσα. Οι πελάται τότε πρὸν ἀποσυρθοῦν, ἔζητησαν ταπεινῶς συγγνώμην διὰ τὴν κόπον νὰ τρώσουν τρωγόντων τρωγόντων ἐκίνησε καὶ τὴν ἴδικήν της δρεῖν, καὶ ἐπειδὴ μεταξὺ τῶν ἀλλων φαγητῶν εἰχον καὶ πατάτες γιαχνὶ»

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΕΝ ΤΟ ΠΑΝ...

Τ' ἀστέρι εἰς τὸν οὐρανὸν βγάνει καὶ σβένει...
Ἐτοι κ' ἡ ἀγάπη στὴν ψυχὴ γεννιέται καὶ πεθαίνει.

*Ω, συφορὰ ἀνιστόρητη, ἀγάπη ἐσὺ μεγάλη,
ποῦ ἀναφες στὴν ψυχὴ σὰν φῶς καὶ σβεῖς ἀγάλι-γάλι.

Ἀγάπη, ἐφώτισες τὸ νοῦ κι', ὥμε, τὸν ἔκαμες νὰ ἰδῃ
πῶς ἔνας κόσμος στὴν ψυχὴ μας κατοικεῖ.

Ο ἕδιος κόσμος ποῦ τὰ μάτια μας μαγεύει
κρυφά μὲς τὴν ψυχὴ μας βασιλεύει.

Κλεισθμε ἔναν κόσμο μέσα στὴν ψυχὴ μας,
μὰ ἀσοφη κι' ἀνήξερη περνᾶ ἡ ζωὴ μας.

Τ' ἀστέρι εἰς τὸν οὐρανὸν βγάνει καὶ σβένει...
Ἐτοι κ' ἡ ἀγάπη στὴν ψυχὴ γεννιέται καὶ πεθαίνει.

Ζάκυνθος 1903.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΥΠΟ ΤΟ ΦΕΓΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΥ *

Μὲ τὰ σωστά σου, κὺρ Γιάννη, θέλεις νὰ
νυχτοπερπατήσῃς ἀπόψε; μοῦ ἔλεγεν δ
γέρο-Πετριτής ἔνα γλυκύτατο ἑσπέρας τοῦ
Μαΐου. Καὶ τί νὰ θαυμάσῃς, χριστιανέ μου,
τὸ βράδυ 'σ τὰ χωριά μας; Τὰ οὐρλιάσματα
τῶν τσακαλιῶν ἡ τὰ «κουκοῦ» τῆς κουκου-
βάγιας; Σ τὸν τόπο μας λένε πῶς ἡ νύχτα
εἰν' ἀσχημῇ πεθερὰ τῆς ήμέρας κ' ἡ 'μέρα
ἔμορφη νύφη τῆς νύχτας... Δὲν τὸ ξαπλώ-
νομε δίπλα καλύτερα 'ως τὴν αὐγὴ;

— "Οχι, Πετριτή, θὰ γρίσουμ' ἔξω ἀπόψε.
Εἶναι καὶ γέμισι φεγγαριοῦ — θὰ περάσουμ'
ώραια βραδειά... .

— "Οπως δ κοῦκος τὸ μεσημέρι... . 'Εμ-
πρός, πηγαίνομε, γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω! "Ἄς
πάρω καὶ τὸ πιστόλι μου... .

* 'Απὸ τὸν τελευταίως ἐκδοθέντα τόμον διηγημά-
των τοῦ κ. Ιω. Α. Γκίκα «Τῆς Βέζοχῆς».

— Κάτι φοβᾶσαι, βλέπω, Πετριτή.
— "Οποιος ἐφυλάχτηκε, ἐσώθηκε...

Καὶ ἔξήλθαμε. 'Ο φίλος μου χωρικὸς ἐφαί-
νετο πολὺ σκεπτικός. 'Εγώ, ἐνθουσιασμένος,
εἶχα κυριευθῆ ἀπὸ ἀκράτητον ἐπιθυμίαν εἰς
κάπιοιν νὰ ἔξομολογηθῶ τὰς ἐντυπώσεις μου
ἀπὸ τὴν νεκράν μεγαλοπρέπειαν τῆς γλυκυτά-
της ἐκείνης νυκτός. Νεώτατος ἀκόμη τότε, ἔβλε-
πα τὸν κόσμον πολὺ διαφορετικὰ παρ' ὅτι ἡτο.
Έκεινο μάλιστα τὸ ἀλησμόνητο βράδυ τὸν εἶδα
καθὼς νὰ μὴν ἥμουν καθόλου ἀπὸ τὸν κό-
σμον τοῦτον.

— Κύττα, Πετριτή, τί ἔμορφη ἀνοιξιάτικη
βραδειά! ἔλεγα. 'Ο οὐρανὸς μοῦ φαίνεται σὰν
ἀσάλευτος, γαλάζιος ὠκεανός, δόπον λαμποκο-
ποῦν ἑκατομμύρια τῶν ἑκατομμυρίων σμαραγ-
δόπετρες... .

— Χά! χά! χά! ἐγέλασεν ἀκράτητος δ Πε-

τριτής. "Ηθελες νὰ μὲ κάμιης νὰ ξυπνήσω, ἀ-
φέντη. Σὰν ὠκεανός, λέει, τοῦ φαίνεται δ οὐ-
ρανὸς μὲ σμαραγδόπετρες! Χά! χά! χά! 'Εμε,
μοῦ φαίνοτας τὴν ἔδια στιγμὴ σὰν κανένα
θεοκρέβτα, δόπον ξαπλωμένος ἐτραβοῦσα κάτι
ρουνχαλητὰ σὰν νὰ εἴχα νὰ κοιμηθῶ δέκα χρό-
νια.... Χά! χά! χά! σὰν σμαραγδόπετρες
λέει... .

Καὶ ἥθελε νὰ προσθέσῃ: «Μήπως ἔδαιμο-
νίστηκες, καλέ μου ἄνθρωπε;»

Οι χονδροὶ λόγοι τοῦ Πετριτῆ πατέστειλαν
ῶς χειμερινὴ ψυχολογία τὸν θερμόν μου ἐν-
θουσιασμόν. 'Ετραβήξαμ' ἐμπρός ἀμίλητοι διὰ
πολλὴν ὠραν. Τὸ φεγγάρι ἥρχιζε πλέον νὰ
προβάλλῃ, καὶ τὸ μαλακὸ φέγγος τῶν πρώτων
ἀκτίνων τοῦ ἔθαμπτονε τὴν ἀργυράν στιλβηδόνα
τῶν ἀστρων. Γαλακτόχρωμος πέπλος ἔξετυλίσ-
σετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὸ κυανόχρονον τοῦ
οὐρανοῦ. 'Ο ἔξοχικὸς δρόμος μας ἐσκιάζετο ἔδω
καὶ ἔκει ἀπὸ βαθύφυλλα δένδρα, τῶν δοκιών
αἱ σκιαί, σχεδὸν ἀφανεῖς πρῶτα, ἐμεγάλωναν
τώρα στιγμὴν πρὸς στιγμὴν καὶ διέγραφαν ἐμ-
πρός μας κατὰ γῆς γιγαντιαῖα καὶ παρδαλὰ
ἀναστήματα.

— Πετριτή, εἴπα ἀφηρημένος, δὲν θαυμά-
ζεις τὴν ὠραιότητα τῆς νύχτας; Κύττα τώρα
μὲ τὸ φεγγάρι, πῶς μᾶς βλέπουν τὰ δένδρα
ἐμπρός των! Παρατήρησε αὐτὸς τὸ πλατάνι
ἔκει, 'σ αὐτὸς τὸ χωράφι, μὲ τί καμάρι σηκώ-
νει τὸ τεράστιο κεφάλι του! Κύττα καὶ τὸν
ἴσκιο του πῶς κοίτεται ξαπλωμένος! Δὲν δο-
μοιάζουν κι' ὁ πλάτανος κι' ὁ ίσκιος του μὲ
δύο μεγάλα θηρία, πῶ, τώρα νά, ἔπαυσαν νὰ
παλεύουν; Τὸ ἔνα ἐνίκησε καὶ τεντώνει περή-
φανα τὸν λαιμό του ψηλά, καὶ τ' ἀλλο, σκοτω-
μένο, σωριάστηκε διάπλατα κατὰ γῆς... .

Κύρ Γιάννη, μοῦ εἴπε τὴν φοράν αὐτὴν σο-
βαρὸς δ Πετριτής, μή με τρομάζεις μ' αὐτὰ
τάλλοκοτα λόγια σου, νὰ ζήσῃς!

— Καὶ τί σε κάνει νὰ τρομάζεις; 'Εγώ εί-
μαι γεμάτος χαρά. Θαρρῶ πῶς αὐτὴ ἡ γύρω
μας ἀψυχη φύσις μοῦ μιλεῖ, μὲ διασκεδάζει, μὲ
μαγεύει... . 'Ακοῦς ψιθυρισμούς; 'Αφοκράσου
καλά, Πετριτή! 'Ερχονται ἀπ' ἔκεινο τὸ κατα-
πάσινο βουνό, πῶ βλέπεις ἐμπρός μας. 'Έκει
θὰ κυλά κάπιο ποταμάκι γλυκά-γλυκά τὰ νερά
τουν. "Αχ! νὰ μὴν ἔγω αὐτὴν τὴν ὠρα τὸ
πουπουλένιο χορτάρι αὐτούνοῦ τοῦ βουνοῦ, νὰ
μὲ θερμαίνη τὸ χλωμασμένο φῶς τοῦ φεγγα-
ριοῦ καὶ νὰ μὲ δροσίζῃ τὸ μαργαριταρένιο νερὸ
τοῦ ποταμοῦ!

— Ο Πετριτής ἥρχισε νὰ σταυροκοπῆται.

— 'Αντικρύζεις, Πετριτή, 'σ τὴν κορυφὴ τοῦ
βουνοῦ αὐτὰ τὰ κυπαρίσσια; Κύττας, καϋ-
μένε, πῶς κάθονται πιασμένα τὸ ἔνα κολλητὰ
μὲ τὰλλο! Εἶναι ισχνοὶ μακροθλαίμηδες κολό-
γεροι κ' ἔτοιμοι νὰ χρέψουν τὰ μεσά-
νυχτα 'σ τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ! Τάεράμι παί-
ζει μὲ τὴν οὐρὰ τῶν κυπαρίσσιων, κι' αὐτά,
ἀτάραχα, τὴν κινοῦν ήσυχα ήσυχα, δπως τὸ με-
γαλόσωμο σκυλί, ὅταν τὸ χαϊδεύη κανένα παι-
δάκι. "Ελα, ἀς τρέξουμ' ἔκει 'ψηλά!

— Ο Πετριτής ἔκαμε νὰ μὲ σταματήσῃ. "Ε-
τρεμε, καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς πανσελήνου μοῦ
ἐφάνη ὠχρότερός της. 'Ενῳ ἀνεβαίναμε τὸ
βουνό, καὶ μοῦ ἐψιθύρισεν δ σύντροφός μου.
'Απρόσεκτος, ὑπέθεσα δτι ήσαν τριγμοὶ τῶν
ζωύφιων καὶ τῶν δροσολουσμένων χόρτων, τὰ
δποια ἔπατούσαμε. "Οταν εὑρέθηκα εἰς τὴν
κορυφὴν τοῦ βουνοῦ, δ Πετριτής δὲν εἶχε
διανύσει τὸ μισὸ διάστημα, καὶ πρώτην φο-
ράν εἰς τὴν ζωήν μου ἐπέρασα χωρικὸν εἰς τὸ
τρέξιμο. "Οταν ἔφθασε καὶ αὐτὸς λαχανιασμέ-
νος, εἶχε καρφωμένα τὰ μάτια κατὰ τὰ κυ-
παρίσσια.

— Δόξα σοι δ Θεός! ἐψιθύρισε καθὼς νὰ
συνήρχετο ἀπὸ λιποθυμίαν δὲν εἶναι καλόγε-
ροι εἶναι κυπαρίσσια: δδικα μ' ἐτρόμαξες, καὶ
Γιάννη!

— Εξαπλωθήκαμ' ἔπειτα κάτω καὶ ἀκουμβή-
σαμ' εἰς τοὺς σκληροὺς κορμοὺς τῶν δένδρων.
Ο Πετριτής ἔκλεισε τὰ μάτια, ενδίσκετο δύμως
εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν τὸ σῶμα του.

— 'Εδω ἔπρεπε νᾶλλονυμ' ἀπὸ τὴν ἀρχή,
εἴπα. "Ολα τώρα μοῦ φαίνονται ζωντανότερα!
'Εμεῖς οι δύο, Πετριτής, ποῦ ἀνασαίνουμε κι'
διμιούμε αὐτὴν τὴν στιγμή, ἐμεῖς είμαστε τά-
ψυχα πλάσματα αὐτῆς τῆς φύσεως, κι' αὐτή, ἡ
γύρω μας νεκρὴ πλάστις, αὐτὴ εἶναι ἡ περιχυ-
μένη ἀπὸ ζωή, ἡ γεμάτη ἀπὸ ψυχὴ κι' ἀθανα-
σία. 'Ο ἐνθουσιασμός μας, δ ἔρωτάς μας, εἶναι
δικός της ἐνθουσιασμὸς καὶ δικός της ἔρωτας.
Ρουφάμε ἀδιάκοπα τοὺς χυμοὺς τῆς μυρωμέ-
νης ζωῆς της κι' ἀναπνέουμε τὴν αὐρὰ της τὴ
μεθυστικὴ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο βαστοῦμε
πάντα ἀναμμένο τὸ λυχνάρι τῆς ψυχῆς μας,
εἰς τὰ βάθη τῆς δοπιάς διασκορπίζεται ἀόρα-
το τὸ φωτεινό, τὸ ἀδιάκοπο ρεῦμα αὐτῆς τῆς
πυρωμένης φύσεως... .

— Θεέ μου! ἐψιθύρισεν δ Πετριτής. Κύρ
Γιάννη, ήσύχασε... . Δὲν σὲ καταλαβαίνω, χρι-
στιανέ μου... . Είχ' δδικο νὰ σὲ παρακαλέσω
νὰ τὸ πάρουμε δίπλα; Τὸ ξέρω, είσαι σπου-
δασμένος ἀνθρωπός καὶ μπορεῖ νὰ σοῦ φαίνε-

ται αὐτὴν τὴν ὕρα πῶς βλέπεις σμαραγδόπε-
τρες εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ θηριά· τὸ χωριό μου
καὶ νὰ θαρρῆσι πῶς ἐμεῖς εἴμαστε' ἀποθαμέ-
νοι. . . Γκούχου! γκούχου! ἀκοῦς, κὺρο Γιάννη;
Ἐγώ βήχω γιὰ νὰ σου ἀποδείξω πῶς ἀκόμη
δὲν ἔμπτήκαμε· τὸν τάφο, δόξα σοι δὲ Θεός ..
Γκούχου! γκούχου! .

«Γκούχου! γκούχου!» ήλθεν ἔξαφνα καινὸς δειλή ἀπάντησις ἀπό μακράν.

— Ἀκοῦς τὴν φύσιν, ποῦ σὲ περιγέλλει, Πετρο-
τή; Εἶδες τὸ περιγέλλασμά της πόσον εἶναι μα-
λακώτερο ἀπὸ τὴν ἄγρια φωνῆς σου; Σῶπα καὶ
θαύμασε! Ἐκεῖ κάτω βλέπεις τὸ σπίτι σου πᾶς
τὸ στεφανώνουν τὸ ἀγιοκλήματα καὶ τὸ περι-
σφίγγουν οἱ περικοκλάδες; Δὲν σοῦ φαίνονται
σὰν νὰ τὸ δράχνουν μύρια χλωρὰ καὶ μοσχο-
βόλα χέρια, γιὰ νὰ τὸ στολίζουν μέσα σ' αὐτὸ-
τὸν θάνατο περιβόλι τῆς φύσεως καὶ γιὰ νὰ

τὸ δορσίζουν μὲ τοὺς ἀστείοις τους χυμοὺς τῆς ζωῆς;
— Γ' αὐτὸ λοιπὸν ἔχω τόση νοτιὰ τὸ βράδυ
'ς τὸ καλύβι μου! Τώρα ποῦ ἔμαθα τὴν αἰτία,
θὰ κόψω σύρριξα μὲ τὸ ἕερό μου δλ' αὐτὰ τὰ
χλωρὰ καὶ μοσχοβόλα χέρια, γιατὶ 'μπορεῖ νὰ
μοῦ φέρουν καὶ κανένα θεματισμὸ 'ς τὸ πό-
δι!... Κὺν Γιάννη, ἄσχημα θὰ ἔκμερώσουμε
ἔδω. Θὰ κυιώστες: δὲν πτυγαίνομε:

— Πετριτή, τώρ' ἀνοίγει μεστωμένη καὶ γόνυμη ἡ ἀπάρθενη μοδφὴ κ' ἡ σπαρταριστὴ ζωὴ τοῦ μεγάλου παντός! Τὸ φεγγάρι κουτεύει νὰ μεσουνανήσῃ, καὶ τὸ φῶς του καταπέφτει σὰν ἀσημένια πάχνη εἰς τοὺς γύρω μας κάμπους. Κύτταξε πῶς μεταμορφώνεται ὁ πρασινισμένος χειτῶνας των! Τὸν πασπαλίζει τώρα μαργαριταρένια δροσιὰ βουτημένη σὲ σμαραγδένιες ἀκτίνες! "Υστερ' ἀπ'" δέλιγο θὰ ἰδῆς οἱ πρασινισμένοι κάμποι μεθυσμένοι ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσι τῆς ζωῆς, νὰ ἔχουν ὠχροκίτρινην δψι· θὰ 'μοιάζουν μὲ τὸν ἀπελπισμένο νέο, ὁ δ ὅποιος χλωμός, μαραμένος ἀπὸ ἔρωτα, λιποθυμεῖ μαζὶ κι' ἀνασταίνεται ἀπὸ τὴν ἥδονὴν 'ς, τὰ πρῶτα φιλήματα τῆς σκληρᾶς ἔδωμένης του καὶ κερδώνει ἡ δψις του ἀπὸ συγκίνησι, δταν εἰς τὸ μαραμένο του στόμα κολλοῦν μαλακὰ τὰ ρόδινα γεύλη τῆς παρθένας.

— Μνήσθητι μου Κύριε! ἐψιλούρισεν ἔντρο
μος δ Πετριτής... Κυρι Γιάννη, θὰ φωνάξω
βούηδεια... Θὰ πιειθαλάσσω!

— Φώναξε, Πετροπή, πυροβόλησε... Ή φύσις αντήγαν τὴν ὥρα ἔχει τοὺς ιεροὺς γάμους τῆς καὶ οἵτε θέλει τὸ ἀνθρώπινον οἵτε θέλει τοντόν.

καὶ οὐτε ψα σ' ακουσῃ οὐτε ψα ταραχῇ. Το
εὐώδιασμένο στεφάνι τῆς ἀνοίξεως σμύγει τοὺς

οὐρανοὺς μὲ τὴ γῆ, καὶ σπέρμα ζωῆς καὶ θαλε-
ρότητος σκορπίζεται 'σ τοὺς παρθένους κόλπους
τῆς αἰώνιας μητέρας μας... Τώρα, ποῦ δὲν
ἀκούεις τάγματα τοῦ κόσμου καὶ δὲν
βλέπεις τῆς ήμέρας τάνθρωπινα θηρία ναλληλο-
τρώγωνται 'σ τὸν ἄγῶνα τῆς καταστροφῆς.
Τώρα, ποῦ καὶ τὸ μικρότερο μαμούνδι εἶνε πα-
ραδομένο 'σ τοῦ μάγου ὑπνου τὴν ἀγκάλη.
Τώρα, μέσα 'σ αὐτὴ τὴν οἰκὴ σιωπὴ τῆς πλά-
σεως, γιορτάζει ἡ φύσις κι' ἀγάλλεται. "Οσο
μᾶς φαίνεται σιγήλη καὶ ναρκωμένη, τόσον
δργιάζει καὶ θορυβεῖ βακχευμένη ἀπὸ τὸ νέ-
κταρ τῆς ἥδονῆς καὶ τῆς ἀγάπης .." Υμνοί¹
ζωῆς καὶ ἀφθαρσίας κατεβαίνουν ἀπὸ τοὺς θα-
λερούς οὐρανοὺς καὶ δόξα καὶ εὐγνωμοσύνη
ἀνεβαίνει 'σ αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς μαραμένους κόλ-
πους τῆς ἀναστανομένης γῆς ..

— Γιὰ τὸνομα τοῦ θεοῦ, ἔλα 'ς τὰ λογικά σου, κὐρι Γιάννη... Παραμυλεῖς καὶ θὰ πέσης ἀρρωστος... "Ολ' αὐτά, ποῦ μονολογχές, εἶναι κολοκύνθια... Ποῦ βλέπεις, ἀδελφέ, εὐωδια- σμένα στεφάνια νὰ σμίγουν οὐρανοὺς καὶ γῆ, καὶ μεθύσια καὶ τραγούνδια; 'Εγώ ἔχω μάτια ἀστρίτη καὶ βλέπω τὸ χωριό μου μὲ τὸ φεγ- γάρι ὅπως τὸ βλέπω μὲ τὸν ἥλιο καὶ κάτι χει- ούτερα.

— Δέν βλέπεις μὲ τάληθινά σου μάτια, Πε-
τριτή! εἶσαι θεόστραβος ἀπόφε! Τὰ μάτια τοῦ
προσώπου σου εἶναι φεύτικα: ἀνοίξε τὰ μάτια
τῆς ψυχῆς σου καὶ θαύμαζε! Τὸ φεγγάρι πέ-
ρασε τὸ μεσουράνισμά του καὶ φτάνουν τὰ
μεσάνυχτα. Τώρα θ' ἀρχίσῃ ὁ οὐρανὸς κ' ἐπί-
γειος χορός: τώρα θὰ ψαλοῦν τὰ ἐπιμαλάμια
τραγούδια: τώρα ή παρθένα γῆ γονιμοποιεῖ-
ται σφιγμένη 'ς ἀχρόταστην ἀπόλαυσι μέσα 'ς
τες κυανὲς ἀγκάλες τοῦ μεγάλου παντός. Χαρὰ
'ς τὸν θνητό, ποῦ 'μπορεῖ νὰ διακρίνῃ μέσα
'ς αὐτὸ τὸ οὐράνιο πέλαγος μὲ τὰ διαμάντινα
μάτια τῆς φαντασίας του τὸν ἵσκιο τῆς ἑορ-
ταζούσης φύσεως! Χαρὰ 'ς αὐτόν, ποῦ ἀκούει
τὸν ἀντίλαλο τῶν ἐπιμαλαμίων τῆς! Χαρὰ κ'
εμπινάκια 'ς ἔκσειγον παῦ Βλέπει μὲ ἀπόλαυσιν

ευτυχίας επεινόν, που βρέπει και απολαμβάνει γυμνά τὰ κάλλη τῆς ἀναστημένης γῆς λιποθυμημένης εἰς τές κυανές ἀγκάλες τοῦ ζωοδότου μεγάλου παντός! Αὐτὸς μόνος πλησιάζει τὸ μυστήριο τῆς ὑπάρξεώς του καὶ θαμποβλέπει τὴν ἔανθὴν ἀρμονία, μὲ τὸν ἀφραστορυθμὸν τῆς δύοις κυλᾶ προσαιώνιος δύνησιος... Αὐτὸς δὲ θνητὸς ζῇ μὲ τὴν Ἀθανασία

— Καὶ τί θὰ πῇ ὁ πατέρας του, ἐμονολογοῦσε ὁ Πετριτής. Μοῦ τὸν ἔστειλε 'ς τὴν

ἔξοχήν ἀλλάζει ἀγέρα καὶ τοῦ γύρισαν τὰ
μυαλά. . . "Ἄς ἀλλάξω καὶ γὼ πολιτικὴν ἴσως
καὶ τὸν καθησυχάσω. . .

— "Ε ! τί παραμιλεῖς, Πετροπή ;

— Θαυμάζω καὶ ὅγο μὲ τὰ ἀληθινά μου
μάτια τὴν φύσιν. Τάχτιψα λιγάκι, ἐδάκρυσαν
κομμάτι, κι' ὅλα τώρα μοῦ φαίνονται ἀλλοιώ-
τικα. Κύττα, κὺρος Γιάννη, τοὺς οὐρανούς. Μοῦ
φαίνονται σὰν ἀπέραντο λειβάδι. Τὰ ξημερώ-
ματα ἔκατομμύρια τῶν ἔκατομμυρίων πράσινα
βλαστάρια λαμποκοποῦν δροσολουσμένα. "Οταν
δύμας ἥγη ὁ ἥλιος, χάνουν σιγά - σιγά τὰ
χλωρὰ χρώματά των καὶ τὸ μεσημέρι πιὰ τὸ
λειβάδι φαίνεται σὰν ἀτελείωτη ἀσημωμένη
ἀμμουδιά .

Χά ! χά ! χά ! ἐγέλασα νευρικά, σὰν ἀσημω-
μένη ἀμμουδιά λέει ! Θά με κάμης νὰ χάσω
τὴν ἀπόλαυσί μου αὐτὸ τὸ βράδυ . . .

Ο Πετριτής ἐσιώπησε καὶ συγκεντρωμένος ἐφαίνετο ὅτι ἐσύλλογίζετο πολύ. Μόλις ἥρχισα νὰ παραδίδωμαι πάλιν εἰς τὴν ἀπόλαυσίν μου, ἐπανέλαβε τραχέως.

— Παρατήρησε, κυρί Γιάννη, αυτὸ τὸ πλα-
τάνι 'ς τὸ χωράφι μου 'κει κάτω. Τί ἀναπαυ-
μένα ποῦ κάθεται! Κύττα καὶ τὸν Ἰσκιο του
πῶς κοίτεται ξαπλωμένος εἰς τὴ γῆ! Μοῦ φαί-
νεται πῶς τὸ δένδρο κι' ὁ Ἰσκιος του εἶναι οἱ
δύο ἀγέλαδες μουν, ποῦ γύρισαν τὸ μεσημέρι
ἀπὸ τοῦφωμα. Ἡ μιὰ ἀναπαύεται δρυὴ κ' ἡ
ἄλλη πλαγιασμένη . . .

— Πετριτή, είπα αυτήν την φοράν σοβαρός, μή με κάμης νάναγουλάσω μ^ο αυτά τελλόκοτα λόγια σου. Είσαι πολὺ πεζός!

— Καὶ γιατί! Ἐμὲ μοῦ φαίνεται πᾶς αὐτὴν τὴν ὕρα ἀφοκοράζομαι ἀκόμη καὶ τὰ μουγκρίσματα τῶν βωδιῶν μου... Ἀκούς ψιθυρισμούς; Κάποια ἑυλόκοττα θάξασε τὸν ὅπνο τῆς καὶ σειέται πάνω σ τὰ κλωνάρια. "Αχ! καὶ νᾶβλεπα αὐτὴν τὴ στιγμὴ μὲ τὰ ψεύτικα μάτια μου τὸ παχουλό της κορμί, νὰ τὴν ἐσκότωνα! Νόστιμο φαῖ ποῦ θά 'χα αὔριο σπίτι μου!"

⁷ Ήσησα γὰρ γάνω πλέον τὴν ποίησιν.

— Ἀντικρύζεις, κὐρὶ Γιάννη, ἀπ' ἐδῶ ψηλά,
ἐκεῖ κάτου ἕτα προπόδια τοῦ βουνοῦ κάμποσα
Ἑλατα; Κύτταξε τὰ ἔργα λωνάρια των πᾶς
σωριάζονται χάμου! Μοιάζουν σὰν παραλυμέ-
νους γέρους, ποῦ περιμένουν νὰ τοὺς τσεκού-
ρωσῃ ὁ χάρος. Αὔριο θὰ πάρω τὸν ἔντοκοπο
μου νὰ τὰ σχίσω σύρριζα. "Ελα! θὰ τρέξουμ'
ἐκεῖ κάτου νὰ 'δῷ πόσα δεμάτια μπορεῖ νὰ
κάμω!"

"Ἐκαμα νὰ τὸν σταματήσω καὶ τοῦ ἐφρώναξα, ἀλλ' αὐτὸς εὐρέθηκε διὰ μᾶς σιμά εἰς τὰ ἔλατα, ἐν ὦ ἐγὼ οὔτε τὸ μισὸ διάστημα ἀκόμη εἶχα διανύσει. "Οταν τὸν ἔφθασα λαχανισμένος, εἶχα καρφωμένα τὰ μάτια μου κατὰ τὰ δένδρα.

— Νὰ πάρ’ ἡ δογμή! είπα· αὐτὰ τὰ ἔλατα δὲν ἔχουν καμμίαν δύοισι τητα μὲ τοὺς γέρους σου. Τί ἔπαθες, Πετριτή, καὶ θέλεις νὰ τὰ κόψως;

Καὶ ἔξαπλώθηκα χάμου πλησίον του, ἀκουμβῶν εἰς τοὺς τραχεῖς κοριμοὺς τῶν δένδρων. Τὸ σῶμα μου ἔμεν' ἀκίνητον, ἀλλ οἱ ὄφθαλμοί μου εὐρίσκοντο εἰς κίνησιν ἀδιάκοπην.

— Τί καλὰ ποῦ κάμαιμε, εἶπεν ἔπειτα ὁ Πετριτής, κ' ἥλθαμ' ἐδῶ κάτου! Τώρα καταλαβαίνω πῶς εἶναι πεισσότερο ἄνδυωπος!

λαριανά πλαστέατα περιστενέος ἀνθεκτούς.
Σ' αὐτήν τὴν ὡρᾳ, ποῦ δῆλος ὁ κόσμος κοι-
μᾶται, ἐμεῖς οἱ δυὸς μονάχοι, κὐδὶ Γιάννη, ἐ-
κάμαψε τὴν ἀνοησία νὰ μένουμ' ἔξιπνοι. Συλ-
λογίζομαι πῶς αὕριο θὰ εἶμαι κατακουρασμέ-
νος καὶ δὲν θὰ ποτίσω καλά τὸ χωράφι μου,
καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ ἥλιος ἡμπορεῖ
νὰ μοῦ κάψῃ κάτι κολοκύθια, ποῦ μόλις ἔξε-
φυτρωσαν αὐτές τες ἡμέρες. Τὰ κολοκύθια
αὐτὰ εἶνε μαραμένα αὐτὴν τὴν ὡρᾳ καὶ γάλ
εῖμαι 'κεινος, ποῦ θὰ τὰ 'φέρω σ τὴ ζωὴ
αὕριο. . . Θὰ τὰ περιχύω μὲ δροσερὸ νερὸ κι'
αὐτὰ θὰ τὸ ρουφήσουν ἀχρόταστα, θὰ χον-
δοήνουν ἔξ αἰτίας μου, θὰ τὰ πουλήσω πρώτ-
μα σὲ καλὴ τιμὴ καὶ θὰ ἐνθουσιασθῶ ἀπὸ τὸ
κέοδος . .

— Θεέ μου! ἐψιθύρισα. Πετριτή, ήσυχα-
σε... Δέν σε καταλαβαίνω, χριστιανέ μου...
Τὸ γνωρίζω, εἶσαι ἀπλοῦκός ἀνθρωπος κι' ὁ-
νειρεύεσαι αὐτὴν τὴν ὥρα ἀσημωμένα λειβά-
δια κι' ἀγελάδες κοιλοκύνθια. 'Αλλ' ἀφησέ
με νὰ φεμάσω μέσα 'ς τὴν ἱερὰν αὐτὴν ποίησιν
τῆς φύσεως... "Αχ! τί πρόστυχα πράματα ποῦ
λεις! "Αχ! ἄχ!

— "Αχ ! ἄχ ! ἦλθεν ἔξαφνα, καθὼς δειλὴ
ἀπάντησις ἀπὸ μακοάν.

— 'Ακοῦς ποῦ σὲ περιγελά κ' ή φύσι ακόμη
κὺρ Γιάννη; "Ακουε τί σοῦ λέω καὶ γώ! . .
Έκει κάτου βλέπω τὸ σπίτι μου καὶ συλλογί-
ζομαι τί μοῦ στοίχισε ὡς νὰ τὸ χτίσω . .
Κάθε πέτρα εἶνε βρεγμένη μὲ τὸν ίδρωτα τοῦ
προσώπου μου. . . 'Εγέρασα ὡς ποῦ νὰ τὸ
σηκώσω καὶ θυσίασα τὰ νειᾶτα μου γι' αὐτὸ^ν
τὸ καλυβόσπιτο! 'Έκει μέσα ἔκαμα τὴν οἰκο-
γένειά μου. "Εφερα 'ς τὸν κόσμο δχτὼ παιδιά,
ἄν τις ἀγαπᾶς, καὶ τώρα, ποῦ σοῦ μιλῶ, περνᾷ
ἄπο τὸ μυαλό μου δᾶς ή ίστορία τῆς ζωῆς μου

μεστωμένη ἀπὸ βάσανα καὶ σπαρταριστὴ ἀπὸ πίκρες... Γέννες, θάνατοι, ἀρρώστιες, δλα μέσα· σ' αὐτὸ τὸ καλυβόσπιτο ἔγιναν... Μοῦ φαινεται πῶς δλα τὰ κακὰ τοῦ κόσμου 'πέρασαν ἀπὸ κεῖ μέσα μὲ τὴν ὄρμὴ τοῦ καιροῦ... Κι' ὁ παντονίκης χρόνος θαρρῶ πῶς ἀρχίζει νὰ σαλεύῃ καὶ τὰ θεμέλιά του τώρα, καὶ θὰ σωριαστῇ κι' αὐτὸ καμμιὰ στιγμὴ ἀπὸ τὰ γεράματα ὅπως κ' ἡ ἀφεντιά μου...

— Μήν ἀναφέρῃς γέννες κι' ἀρρώστιες αὐτὴν τὴν ὥρα, Πετριτή. Κοντεύει νὰ ξημερώσῃ καὶ μοῦ χαλᾶς τὴν ἀρμονία.

— Νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ ξημερώσῃ! Τὴν αὐγὴν θάνοιξῃ πανώραια ἡ ζωὴ· σ' τὰ λειβάδια μας. Τώρα, ποῦ τὸ φεγγάρι κοντεύει νὰ χαθῇ, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου θάρχιση νὰ πέφτῃ σὰν χρυσόσκονη· σ' τὸ χωράφι μου. Τὰ σπαρτά μου θὰ γίνουν καταπράσινα, βουτημένα· σ' τὸ φῶς. Τὰ γαιδύρια μου, γεμάτα λάχανα κι' ἀνοιξιάτικες ὅρμες, θὰ μυρίζωνται μεταξύ των ἐρωτικὰ καὶ θὰ μοῦ σπείρουν δίχως ἄλλο κανένα γαιδουράκι, ποῦ θὰ μοῦ δώσῃ καλὰ κέρδη...

— Θεέ μου, ἀνέκραξα, πῶς ἀντιλαμβάνονται αὐτοὶ οἱ πρόστυχοι ἀνθρώποι τὴν ὥραιότητα τῆς ζωῆς! Πετριτή, θὰ φωνάξω!

— Φώναξε ὅσο θέλεις, κὺρο Γιάννη! Δὲν θὰ σ' ἀκούσῃ οὔτ' ὁ σκύλος μου! "Ολο τὸ χωριό μου ενδίσκεται τώρα· στὴν ὑστερινὴ γλυκάδα τοῦ ὑπνου. Κοντεύονταν τὰ ξημερώματα· λίγο ἀκόμη καὶ θάρχιση ἡ ἀληθινὴ ζωὴ τοῦ κόσμου. Αὐτὴ ἡ βαρετὴ ἐρημιά· τῆς νύχτας θὰ χαθῇ, καὶ μὲ τὴν ἀνάστασι τοῦ ἥλιου θὰ παύσῃ τὸ χωριό μου νὰ 'μοιάζῃ μὲ κοιμητήριο. Τὰ καματερά μου, ἡ γυναῖκα μου, τὰ παιδιά μου γεμάτα ζωὴ θὰ δουλεύονταν τὸ χωράφι μου καὶ τὰ μουγκίσματα τῶν ζώων μου ὅτι ἀνακατεύωνται μιὰ χαρὰ μὲ τὲς φωνὲς τῶν δουλευτῶν μου καὶ μὲ τὰ τριξίματα τοῦ ἀλετριοῦ. Τὸ νερὸ τοῦ πηγαδιοῦ μου θὰ γαργαρίζῃ χυνόμενο· σ' ταῦλάκι, καὶ τὰ λευκά του σουσουρίσματα θὰ σμίγουν ἀρμονικὰ μὲ τὰ τραγούδια τῶν πουλιῶν καὶ μὲ τὰ μουγκρίσματα, μὲ συμπάθειο, κύρο Γιάννη, τῆς ἀγέλαδας μου.

— Παραμιλεῖς, Πετριτή... Ἐδαιμονίστηκες... "Ολ' αὐτά, ποῦ μωρολογάς, εἶνε κολοκύθια... Ποῦ βλέπεις, ἀδελφέ, τὴ γυναῖκα σου, καὶ τὰ παιδιά σου καὶ τὰ ζῷα σου; Ἔγὼ ἔχω

τὰ μάτια μου τέσσερα αὐτὴν τὴν ὥρα καὶ δὲν βλέπω τίποτε!

— Δὲν βλέπεις μὲ τὰληθινά σου μάτια, κύρο Γιάννη· εἶσαι θεόστραβος ἀπόψε. Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς σου εἶναι ψευτικά· ἀνοιξε τὰ μάτια τοῦ κεφαλιοῦ σου καὶ θαύμασε... Ὁ αὐγερινὸς ἐπρόβαλε καὶ φτάνουν τὰ ξημερώματα. Τώρα θάρχιση τὸ ζωντανὸ πανηγύρι τοῦ κόσμου. Τώρα δὲ ξυπνὸς θὰ προσπαθῇ νὰ γελάσῃ τὲν ποντό· δὲ τοκογλύφος νὰ ληστέψῃ τὸν οἰκογενειάρχη· δὲ οἰκογενειάρχης νὰ γίνῃ ψεύτης καὶ θεομπαχτῆς, γιὰ νὰ ζήσῃ τὸ σπίτι του. Χαρὰ· σ' τὸ μαῦρο τὸ φτωχό, ποῦ μπορεῖ σ' τὴ σημερινὴ ἐποχὴ νὰ βγάλῃ τὸ ξερὸ ψωμὸ τῶν παιδιῶν του σκοτωμένος· σ' τὴ δουλειὰ ἀπὸ τὸ πουρὸν ὡς τὸ βράδυ! Χαρὰ· σ' τὸν κακόμοιρο τὸ χωριανό, ποῦ δὲν εἴδε ἀκόμη τὸ χωράφι του νὰ τὸ πέρνῃ δὲ τοκογλύφος, ἀδικα καὶ παράνομα, καὶ νὰ βρίσκεται ἐπειταί σ' τὸν πέντε δρόμους μὲ τὰ παιδιά του καὶ τὴ γυναῖκα του καὶ νὰ ψοφῇ τῆς πείνας! Χαρὰ καὶ εὐτυχία· σ' ἡμέρα· ἀν κατορθώσω νὰ πλερώσω κάτι χρέοι μου καὶ ησυχάσω! Τότε μονάχα θὰ καταλάβω πῶς εἶμαι κομμάτι ἀνθρώπους καὶ θὰ πιστέψω πῶς ξαναγεννήθηκα... "Ολα τὰλλα, κύρο Γιάννη, εἶναι κολοκύθια! "Εσύ μοῦ μίλησες μὲ τὴ φαντασία σου καὶ γὼ μὲ τὴν πείρα μου. Ποιὸς ἀπὸ τὸν δυὸ έχει δίκιο, θὰ τὸ μάθῃς, παιδί μου, δταν καὶ σὺ ἀρχίσῃς νὰ βγάζεις τὸ ψωμὸ σου μὲ τὰ χέρια σου. Ὁ ίδρωτας τοῦ προσώπου σου, ποῦ θὰ βρέχῃ μαῦρος τὴ γῆ, θὰ σβύσῃ τὴ λάμψι τῆς φαντασίας σου, καὶ οὐρανὸν καὶ τὰ φεγγάρια καὶ ἡ ἀνοιξιάτικη βραδυά—δλα, δλα θά ναι ψευτικά κι' ἀδιάφορα γιὰ σένα, καὶ μοναχὴ ζωὴ σου κι' ἀπόλαντι θά ναι νὰ κατορθώνῃς μὲ χίλια βάσανα καὶ κατεργαρίες νὰ κερδίζεις τὸν ἐπιούσιο! Ὁ κόσμος δλος εἶνε σκλάβος τῆς κακομοιριασμένης γῆς κι' δχι τῶν οὐρανῶν! Αὐτὴ μᾶς τρέφει, αὐτὴ μᾶς ντύνει, αὐτὴ καὶ θὰ μᾶς φάῃ!... "Ελα, πηγαίνουμε, γιατὶ ξημερώνει.

Καὶ δὲ Πετριτῆς ἐκείνης πρῶτος διὰ τὸ χωράφι του. Τὸν ἡκολούθησα μὲ κάποια περιφρόνησι. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας δμως ἐκείνης, δταν θαυμάζω τὴν φύσιν ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς πανσελήνου, μαζὶ μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν μου διὰ τὰ παρθένα κάλλη τῶν οὐρανῶν, σκέπτομαι κάπως καὶ τὴν ἀθλιότητα αὐτῆς τῆς κακομοιριασμένης γῆς...

IΩ. A. ΓΚΙΚΑΣ

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΠΟΙΪΑ

ΕΡΩΤΕΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΟΝΟΜΑΧΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΚΛΗΡΑΙΝΑΝ

[Ἐκ τοῦ τελευταίως ἐκδοθέντος ἔργου τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Γουστανοῦ Σλουμπερցὲ «Ἡ Βυζαντινὴ Ἐποποιΐα», περὶ τῆς διοίας ἔγραφεν εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15 Φεβρουαρίου ὁ κ. Α. Ἀδαμάντιον, δίδομεν ἀποστάματα τῶν ἐρωτῶν τοῦ Μονομάχου πρὸς τὴν Σκλήραιναν. Ὁ Κωνσταντῖνος Μονομάχος ἔπει τὸ τρίτος σύνγος τῆς βασιλίσσης Ζωῆς, βασιλεὺς μεγαλοπρεπῆς, φίλος τῶν γραμμάτων, ἔχων τριγύρῳ τὸν κύλιον καὶ εὐχαριστούμενος εἰς ἀγάνας καὶ συζητήσεις φιλολογικάς. Ἡγάπα τὸν ζωταῖς καὶ ἐσπαταλοῦσε τὰ δημόσια χρῆματα εἰς δῦρα πρὸς τὰς ἐρωμένας του. Περιφρόμοι εἶναι οἱ ἐρωτέες του πρὸς τὴν ζωστὴν ἡ κυρίαν τῆς τυμῆς, δπως θὰ ἐλέγαμεν σήμερον, Σκλήραιναν].

Ἐνε γνωστὸν δι τὸ δο Μονομάχος εἶχε λάβει δύο συζύγους προτοῦ νυμφευθῆ τὴν Ζωῆν. Ὄταν ἀπέθανε ἡ δευτέρα σύζυγός του, ἡ δοία ἦτο ἐκ τῆς ἐνδόξου οἰκογενείας τῶν Σκληρῶν, μὴ τολμῶν νὰ ἔλθῃ εἰς τρίτον γάμον, ἀποκρούμενον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἔκαμε κάτι πολὺ χειρότερον. Ἐνῶ ἐφαίνετο κλίνων πρὸς τὴν βασιλίσσαν Ζωῆν, συνέζη ἦδη μὲ τὴν νέαν χήραν Σκλήραιναν, ἀνεψιὰν τῆς ἀποθανούσης δευτέρας συζύγου του, ἀνήκουσαν ἐπομένως εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ἀριστοκρατίαν τοῦ Βυζαντίου. Ἡτο ἀδελφὴ τοῦ Ρωμανοῦ Σκληροῦ, ἐπομένως ἔγγονὴ τοῦ περιφήμου Βάρδα Σκληροῦ, δὲ δοίος εἶχε ἀμφισβήτησε τὴν αὐτοκρατορίαν πρὸς τὸν μεγάλον Βασιλεὺον. Ὁ Μονομάχος, λέγει δ Ψελλός, τὴν ἐδελέασε μὲ πλούσια δῶρα καὶ τὴν εἴλκυσε μὲ τὴν ὄρμὴν τῶν ἐρωτικῶν τοῦ ἐκδηλώσεων ἢ καὶ μὲ ἄλλα μέσα. Ἐλατρεύοντο κυριολεκτικῶς, καὶ ἡ ἰδέα τοῦ χωρισμοῦ ἦτο διὰ τὸν δύο ἐραστὰς κάτι ἀφόρητον.

Ἡ Σκλήραινα, μεθυσμένη ἀπὸ ἐρωτα, ἐθυσίασε δλα εἰς τὸν Μονομάχον: τιμάς, περιουσίαν, προτάσεις γάμου. Καὶ τὸν ἡκολούθησε ἐκουσίως εἰς τὴν μακρὰν ἔξοριαν του, μὲ λόγια παρηγορητικὰ καὶ ἐνθαρρυντικά, δίδουσα δὲ το εἶχε, προσπαθοῦσα μὲ κάθε μέσον νὰ ἀπαλύνῃ τὴν ἀδλίαν ζωὴν τῆς ἔξοριας. Ἐν τούτοις δὲ Κωνσταντῖνος δὲν ἐτόλμησε νὰ τὴν νυμφευθῆ εἰς τρίτον γάμον, δὲ δοίος θὰ τὸν ἐξέθετε, ἀπλοῦν ἄλλως τε ἰδιώτην, εἰς τὰς αὐστηρὰς ἐκκλησιαστικὰ διατάξεις. Ὅταν δὲ Μονομάχος ἀνεκλήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ Σκλήραινα, ἡ δοία εἶχε μένει μόνη εἰς τὴν Μιτιλήνην καὶ ἡ δοία τὸν εἶχε ἰδιαίτερος παρακαλήσεις νὰ δεχθῇ τὴν θριαμβευτικὴν αὐ-

τὴν ἐπιστροφήν, ἥλπισε διὰ μίαν στιγμὴν δι τὰ τὴν ἐνυμφεύετο ἀλλ' δταν ἔμαθε δι τα παρέβλεψε τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας, διὰ νὰ νυμφευθῆ τὴν γοαῖαν βασιλίσσαν Ζωήν, ἐσκέψθη δι τὸ δλα ἐτελείωσαν πλέον δι' αὐτὴν καὶ ἐφοβήθη δι τι θὰ ἐπέσυρε τὴν ζηλοτυπίαν τῆς νέας πανισχύρου ἀντιπάλου της.

Ο Κωνσταντῖνος δὲξ ἄλλου, δὲν ἐλησμόνει, μέσα εἰς τὴν ἀνέλπιστον τύχην του, τὴν πιστὴν καὶ τρυφερὰν σύντροφον τῆς δυστυχίας του. Ὁ Κωνσταντῖνος δ Μονομάχος, εὐθὺς σχεδὸν δταν ἀνέβη τὸν θρόνον, μὴ ἀκούων οὔτε τὴν λογικὴν οὔτε τὰς συμβουλὰς τῶν φίλων, παραβλέπων τὴν πιθανὴν ζηλοτυπίαν τῆς γραίας καὶ δρομητικῆς βασιλίσσης καὶ τὴν ἐπιμονὴν τῆς ἀδελφῆς του Εὐπρεπείας, ἡ δοία τὸν ἱκέτευε νὰ μὴ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, δὲν ἐδειλίασε ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς νὰ δι μιήση εἰς τὴν Ζωὴν περὶ τῆς ἀγαπημένης του Σκλήραινας. Δὲν τῆς εἶπε βέβαια δι τη ὑπῆρξε ἡ δι τη ἐξηκολούθει νὰ ἔρωμένη του, ἀλλ' ὁμίλησε περὶ αὐτῆς ὃς περὶ φίλης ἡ δοία ἀξία προστάσιας. Τῆς ἔξεφρασε τὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν του νὰ τὴν ἰδῃ ἀνακαλούμενην ἀπὸ τὴν ἔξοριαν καὶ λαμβάνονταν τὴν πρέπουσαν ἀποκατάστασιν.

Ἡ Ζωὴ ἡ δοία εἶνε κα τῆς ἡλικίας της δὲν ἡμπόροῦσε πλέον νὰ αἰσθανθῇ τὴν ὄρμὴν τῆς ζηλοτυπίας, εἰσήκουσε τὴν τόσον θερμὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νέου συζύγου της. Ἡ Σκλήραινα, ἡ δοία ἐνόμιζε ἑαυτὴν ἐγκαταλειφθείσαν εἰς τὴν ἀπομεμαρχουμένην νήσον, εἰδε ἔξαφνα μὲ χαρὰν τὸν αὐτοκρατορικοὺς ἀγγελιοφόρους, ἐντεταλμένους νὰ τὴν δημηγορεῖσαν μὲ τιμητικὴν συνοδείαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τῆς ἔφεραν δὲ ἐπιστολὰς τοῦ νέου βασιλέως καὶ αὐτῆς τῆς βασιλίσσης, διὰ τῶν δοπίων τῆς ἔξεφραζετο ἡ εύνοια των, καὶ ἐπροσκαλείτο νὰ ἐπιστρέψῃ γρήγορα εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Ἡ Σκλήραινα ἐπιστρέψασα εῦρε μετρίαν ὑποδοχὴν καὶ ἔλαβε μετριωτάτην κατοικίαν μὲ μικρὸν προσωπικόν. Μετ' διλίγον δμως δ βασιλεύεις, δὲ δοίος ἡσθάνθη ἀναγεννώμενον τὸν πρῶτον ἐρωτα, μετέβαλε τὸ ἀπλούντατον περὶ περόνη της εἰς ἀληθινὸν ἀνάκτορον, τοῦ δοπίων τὰς ἔργασίας ἐπέβλεπεν δ ἰδιος.

Ἐπειτα ἀπὸ διλίγον καιρὸν δ βασιλεύεις, δ

οποίος κατ' ἀρχὰς ἐπροσπάθησε νὰ κρύψῃ τὸ πάθος του ὡσὰν νὰ ἥσθιαντο κάποιαν συστολήν, ἤρχισε νὰ πηγαίνῃ συχνὰ καὶ ἐλεύθερα εἰς τὴν εὐνοούμενην του. Δὲν τὴν μετεχειρίζετο πλέον ὡς ἔρωμένην ἄλλ' ὡς ἀληθινὴν σύζυγον. Κατεσπατάλα τὸ δημόσιον χρῆμα κάριν αὐτῆς τίποτε δὲν τῆς ἥρνεται. Οὕτω μίαν ἡμέραν, θέλων νὰ τῆς προεξενήσῃ ἰδιαιτέραν χαράν, εὑρίκε ἔνα ἀιβώτιον ἀπὸ πολύτιμον μέταλλον, στολισμένον μὲ εἰκόνας καὶ ἀνάγλυφα, ἀληθινὸν ἀριστούργημα τέχνης, καὶ τῆς τὸ ἔστειλε γεμάτον ἀπὸ χρυσὸν καὶ κοσμήματα. Διαιροῦς τῆς ἔδιδε τόσον πλούσια δῶρα. Γρήγορα λοιπὸν οἱ αὐτοκρατο-

ρικοὶ αὐτοὶ ἔρωτες ἔγειναν πασίγνωστοι καὶ, πρᾶγμα ἀνήκουστον, ὁ Μονομάχος τολμηρότερος ὅλοένα, ἔλαβε τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἀγαθῆς καὶ ἀνισχύρου Ζωῆς ὥπως ἡ ἔρωμένη του ἐγκατασταθῆ ἐπισήμως μαζί των εἰς τὸ Μέγα Παλάτιον. Καὶ προετοίμασαν διὰ τὴν Σκλήραιναν εἰς τὸν Γυναικωνίτην πριγκηπικὸν διαμέρισμα. Πρᾶγμα ἀκόμη πλέον ἀπίστευτον, συνετάχθη κατ' ἐπιθυμίαν τοῦ βασιλέως, ἔγγραφον, τὸ δποῖον ὀνόμασαν εἰς τὸ Παλάτιον « συγγραφὴ φιλίας » ὑπογραφὲν ὑπὸ τῶν δύο γυναικῶν, τῆς γραίας συζύγου καὶ τῆς νέας

Η Σκλήραινα ἦξεν ρε νὰ ἔξασφαλίζῃ τὴν εὔνοιαν τῶν δύο βασιλισσῶν μὲ διάφορα δῶρα. Εἰς τὴν Ζωὴν ἔδιε πολλὰ χοήματα διὰ νὰ τὰ μοιρᾶῃ εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ διάφορα φυτὰ ἀρωματικὰ τῶν Ἰνδιῶν κατάλληλα διὰ τὴν κατασκευὴν ἀρωμάτων, τόσον ἀγαπητῶν εἰς τὴν γραίαν βασιλίσσαν. Εἰς τὴν Θεοδώραν προσέφερε δροχαῖα νομίσματα τῶν δποίων τὴν σιλλογὴν ἐφύλαττε εἰς πολύτιμα μετάλλινα κιβώτια τοῦ ἐνδεκάτου αἰώνων. Τὰ δῶρα αὐτὰ διδόμενα μὲ χάριν, εἴλκυσαν τὴν ἀγάπην τῶν δύο βασιλισσῶν.

ἔφωμένης. Καὶ εἰς ἐπίμετρον, τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἔγγράφου αὐτοῦ συνάθευσαν μὲν ἀληθινὴν τελετήν. Ἐστολίσθη πρὸς τοῦτο μία αἱδούσα τοῦ Παλατίου καὶ πρωτάκουστον σκάνδαλον, διαβασιλεὺς ποοσθῆθε καὶ ἐκάθισε μεταξὺ τῆς

Εἰς τὸ Μέγα παλάτιον διαβασιλεὺς εἶχε τὰ διαιμερίσματα τοῦ κέντρου. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ κατοικοῦσαν αἱ δύο αὐτοκράτειραι Ἡ Λύγον-στα εἶχε τὸ μέρος τὸ δύνομαζόμενον τὸ Τερόν Παλατίου.

Ποτε ή αύτοκράτειρα Ζωή δὲν ἐπήγαινε εἰς τὰ δωμάτια τοῦ συζύγου της πρὸι πληροφορηθῆ διτὶ ή Σκλήραινα δὲν ἦτο ἐκεῖ. Ἀν ή Σκλήραινα εὑρίσκετο μὲ τὸν βασιλέα, τότε ἔμενε εἰς τὰ δωμάτια της.

“Ολα αυτά έσκανδαλίζαν τὸν λαὸν. Καποτε μάλιστα εἰς μίαν ἔορτὴν ὁ λαὸς ἀπεδοκίμασε μὲ κραυγὰς τὴν εὐνοούμενην καὶ ὀρμησε κατὰ τοῦ βασιλέως. Μόνον ἡ παρέμβασις τῆς ἀγαθῆς καὶ γενναιόφρονος αὐτοκρατείρας ἔσωσε τὴν ζωὴν τοῦ Μονομάχου καὶ τῆς Σκλήραινας.

σωπον καὶ συχνὰ τὴν ἡσπάζετο τρυφερῶς. Αἱ δύο μαὲὶ συνεσκέπτοντο μὲ τὸν Μονομάχον διὰ τὰς ὑποθέσεις τοῦ Κράτους. Ἐκεῖνος ἡ-
κούει καὶ τὰς δύο, καὶ κάποτε ἥκολούθει τὴν γνώμην τῆς Σκλήραινας, ἡ δποία καὶ παρί-
στατο εἰς τὰς ἐπισήμους ἔօρτας εἰς τὸ πλευ-
ρὸν τῆς βασιλίσσης μεταξὺ τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Θεοδώρας.

“Ο Μονομάχος ἐσκέπτετο βεβαίως νὰ ἀνυ-
ψώσῃ τὴν εὐνοούμενην του μέχρι τοῦ θρόνου. Μία ἀσθένεια τῆς Σκλήραινας ἔθεσε τέλος εἰς τὰς ἐλπίδας αὐτιάς. Ἡ ἐρωμένη τοῦ βασιλέως προσβληθεῖσα ἀπὸ πνευμονίαν ἀπέθανε. Ἡ Σκλήραινα ἐτάφη εἰς τὸ ὠραῖον μοναστήριον τῶν Μαγγάνων, πλησίον τοῦ μνημείου τῶν Μονουμάχων.

[Μετάφρασις]

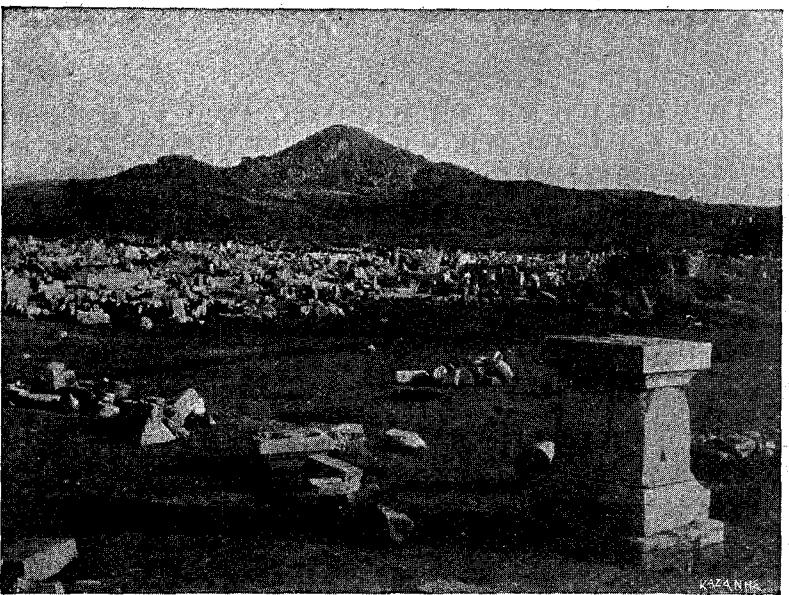
Γ. ΣΛΟΥΜΠΕΡΖΕ

ΑΙ ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΗΣ ΔΗΛΟΥ

Αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Δήλου δὲν προσελκύουν σχεδὸν περιηγητάς. Οἱ ταξιδιώτης, ὁ διασχίζων τὰς Κυκλαδας, ἀρκεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον νὰ ἀτενίσῃ ἀπὸ τὴν ἄνω Σῦνον, πέραν τῆς χαμηλῆς Ρηνείας, τὴν ἅλλοτε φημισμένην κορυφὴν τοῦ Κύνθου. Σπανίως ἀποφασίζει νὰ προχωρήσῃ ἔως τὴν νῆσον καὶ ἀκόμη σπανιώτερα νὰ μείνῃ ἐκεῖ. Ἡ Δῆλος εἶνε σήμερον μία βραχώδης ἔρημος ὅπου ἔχονται τὴν ἄνοιξιν δύο τρεῖς ὀνοκέγνειαι ἀπὸ τὴν Μήκονον νὰ βιοσκήσουν τὰ ποίμνια τῶν καὶ νὰ καλλιεργήσουν ὀλίγην γῆν. Εἰς τὴν ἔρημον αὐτήν, φιλόξενον διὰ τὸν ἀρχαιολόγον μόνον, ἡ γαλλικὴ Σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν, ἀπὸ τριάκοντα καὶ πλέον ἑτῶν, ἔξακολουθεῖ ἀνασκαφάς, αἱ δποῖαι διεκόπησαν εἰς ἐποχάς διαφόρους. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν αὐτῶν ἥσαν σπουδαιότατα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Εὑρίσκονται ἐκεῖ ὑπὸ τὴν σωρείαν συντριμμάτων, τὰ δποῖα καλύπτουν τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς νῆσου, τὰ λείψανα μεγάλου Ἱεροῦ καὶ τὰ ἐρείπια ὀλοκλήρου πόλεως, τὰ δποῖα ἡ γαλλικὴ Σχολὴ προσπαθεῖ ν' ἀποκαλύψῃ. Εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» θὰ εἴπωμεν τί ἔχει γίνει μέχρι σήμερον καὶ τί ἀπομένει νὰ γίνη εἰς τὸ μέλλον.

Η πρώτη ἀποστολὴ χρονολογεῖται ὅπὸ τοῦ 1873. Ὁ κ. Λεμπέγκ, καθηγητῆς τοῦ Βορδὼ καὶ μέλος τῆς γαλλικῆς Σχολῆς, ἀποθανὼν ἔκτοτε, ἀνέσκαψε κατὰ τὸ ἔτος ἐκείνο τὴν κατωφέρειαν καὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὅρους Κύνθου, τοῦ κυριαρχοῦντος τῆς νήσου. Ἀνεκάλυψε εἰς τὸ δροπέδιον, τὸ δόποιον ἔκτείνεται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὅρους, ἵερὸν ἀφειρουμένον εἰς τὸν Κύνθιον Δία καὶ τὴν Κυνθίαν Ἀθηνᾶν. Χαμηλότερα, ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ ἡ δόποια ἔφερε εἰς τὸ ἱερόν, ἀνέσκαψε τὸ ἄντρον τοῦ δράκοντος σπήλαιον κατὰ τὸ ἥμισυ φυσικὸν καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ τεχνητόν, μὲ τὸ δόποιον συνδέονται παράδοξοι λαϊκαὶ παραδόσεις. Τὸ ἄντρον αὐτὸ ἀνεγνώρισε ὡς τὸ ἀρχαιότατον ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος εἰς τὴν Δῆλον, ἔδραν τοῦ μαντείου τὸ δόποιον ἐσυμβουλεύθη ὁ Ὄδυσσεύς, ὁ Αἰνείας, ὁ Ἀγαμέμνων. Τοία ἔτη βραδύτερον, τὸ 1876, ἀνετέθη εἰς τὸν κ. Ὁμόλλ., τὸν μέλλοντα διευθυντὴν τῆς γαλλικῆς Σχολῆς, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ σταδίου του τότε, νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς ἀνασκαφάς, δόποτε καὶ ἥσχισε καὶ ἡ μεθοδικὴ ἐργα-

Μετὰ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ ιεροῦ ἔστρεψε τὰ

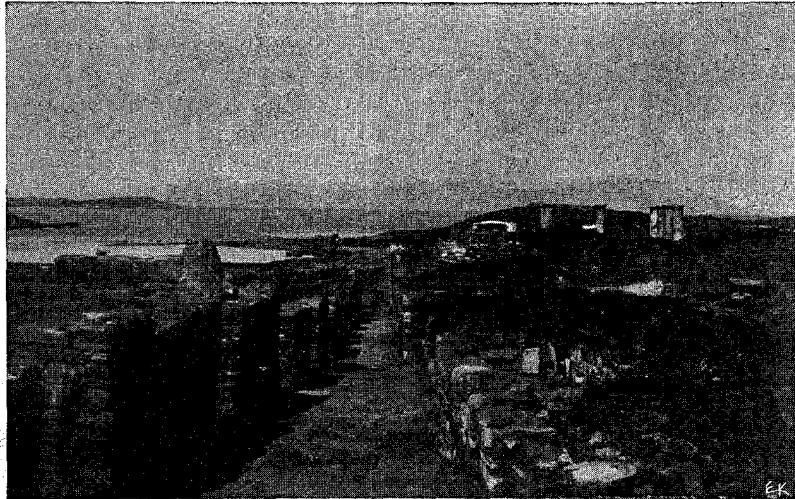
ΑΙ ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΗΣ ΔΗΛΟΥ

βλέμματα ποδὸς τὴν πόλιν. Ἐπὶ δεκαπέντε σχεδὸν ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1880 μέχρι τοῦ 1894, αἱ ἀνασκαφαὶ ἔγιναν σχεδὸν ἀνευ διακοπῶν. Τότε ἀκριβῶς ἡ γαλλικὴ Σχολή, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Φουκάρ, ἥκολονθεὶ μᾶλλον μελέτας ἐπιγραφικὰς : οἱ κ. κ. Σολομών Ρενάρ, Ὦβέττ, Φουζέρ καὶ ἄλλοι, καταγινόμενοι προπάντων εἰς ἐπιγραφικὰς μελέτας, ἥθελησαν νὰ ἀνεύρουν τὰ δημόσια μνημεῖα τῆς ἀρχαίας πόλεως, εἰς τὰ δοῦλα θὰ εὑρίσκοντο ἰδίως αἱ ἐπιγραφαὶ αἱ ἐνέχουσαι τόσην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἴστορίαν τῆς Δήλου καὶ δῆλης τῆς Ἑλλάδος. Οὐτως ἥρευνθήσαν ἄλλα Ἱερὸν ἐκτὸς τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, δπῶς τὸ τῶν Καβείρων ἡ τῶν αἰγυπτιακῶν θεοτήτων τῆς Ἰσιδος, τοῦ Ανούβιδος, τοῦ Σεράπιδος, κείμενα ἐκατέρωθεν τῆς κοιλάδος τῆς κατερχομένης ἀπὸ τοῦ Κύνθου, ἡ δοῦλα φαίνεται νὰ εἶναι ἡ τοῦ ἀρχαίου Ἰνωποῦ, τὸ θέατρον πλησίον τῶν δύο αὐτῶν Ἱερῶν, σχεδὸν καθ' δλοκληρίαν διατηρούμενον, τὸ γυμνάσιον κείμενον εἰς τὴν ἀλλην ἀκραν καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως, καὶ τέλος, εἰς τὰς παρὰ τὸν λιμένα συνοικίας, τὰ μεγάλα καὶ πλούσια οἰκοδομήματα δπῶν συνηθοίζοντο κατὰ ἐθνότητας οἱ ἔνοι εἴμποροι, τόσον πολυάσιμοι εἰς τὴν Δήλον κατὰ τὸν 1ον καὶ 2ον αἰῶνα π. Χ. Καὶ ἐδῶ τὰ ενδήματα εἰς ἐπιγραφὰς ἥσαν ἀφθονα, καὶ ἐνῷ ἔξηκοιβώντο ἡ ἴστορία τῆς

Δήλου, καθωρίζοντο ἐπίσης τὰ κύρια σημεῖα τῆς τοπογραφίας τῆς.

Τὰ πράγματα εἰχόν φθάσει ἔως ἐδῶ κατὰ τὸ 1894, ὅταν αἱ ἐνέργειαι τῆς γαλλικῆς Σχολῆς ἐστράφησαν ἄλλον. Αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν Δελφῶν εἶχαν ἀρχίσει τὸ 1893 καὶ ἡ Δῆλος ἔπρεπε νὰ ἀναμείνῃ τὸ τέλος αὐτῶν. Μόλις τὸ 1902, δπότε ἐπερατώθη ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ Ἱεροῦ τῶν Δελφῶν, ἐπανελήφθη ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Δήλου. Ἡ γενναία δωρεὰ σιφοῦ φύλου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, τὸ δουκός Λομβάλ, ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῶν Γραμμάτων, ἔχοργηγησε τὰ μέσα δπῶς ἔξακολουθήσῃ ἐπὶ νέου σχεδίου καὶ μὲ νέαν μέθοδον. Τὴν ἰδίαν μέθοδον ἥκολονθήσαν οἱ κατόπιν διευθυνταὶ κ. κ. Ὁμοδόλ καὶ Ὁλλώ κατὰ τὸ 1902, 1903 καὶ 1904.

Ἄντι νὰ ἐργάζωνται τμηματικῶς καὶ μεμονωμένως, ἀπεφάσισαν νὰ συνδέσουν μεταξὺ τῶν τὰ διάφορα ἀνασκαπτόμενα μέρη τῆς πόλεως. Ἐλαβον ὡς ἀφετηρίαν τὸ Ἱερόν, τὸ δπότον ἀποτελεῖ περίποτον τὸ κέντρον τῶν ἀρχειπίων, καὶ ἥρχισαν τὰς ἐκχωματώσεις καὶ οὕτω ἔξακολουθῶν ἐκχωματούμεναι αἱ διάφοροι συνοικίαι ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὰ ἔξω. Τὰ ἐπιτευχθέντα

ΑΙ ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΗΣ ΔΗΛΟΥ

ἀποτελέσματα εἶναι ἀπὸ τοῦδε σπουδαῖα εἰς τέσσαρα τμήματα.

1ον.— Εἰς αὐτὸ τὸ Ἱερόν.— Οἱ κύριοι Δυομπάχ καὶ Δὲ Ζαρδὲ τὸ 1902 καὶ 1903, ὁ κ. Καβανιάκ τὸ 1904 ἐτελείωσαν τὴν ἐκχωματωσιν τῶν διαφόρων πλατειῶν καὶ στοῶν, αἱ δοῦλαι ἔφεραν πρὸς τὸ τέμενος ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ μέρους τῆς πόλεως. Ἡ νοτιοδυτικὴ πλευρὰ τοῦ τεμένος ἀνεσκάφη ὑπὸ τοῦ κ. Μπιζάρ, δποῖος ἀνεκάλυψε εἰς τὸ μέρος αὐτὸ μικρὸν Ἱερὸν τοῦ Διονύσου, ἐντελῶς ἀγνωστον ἔως σήμερον.

2ον.— Κατὰ μῆκος τῆς παραλίας.— Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἱεροῦ λιμένος, προωρισμένου διὰ τοὺς προσκυνητὰς καὶ τὰς πρεσβείας τὰς στελλομένας πρὸς τὸν θεόν, ἔξετείνετο πράγματι κατὰ μῆκος τῆς θαλάσσης ἡ δοῦλα χωρίζει τὴν Δήλον ἀπὸ τὴν νῆσον Ρήνειαν, εὐρὺς ἐμπορικὸς λιμήν, ἰδιαιτέρως συχναζόμενος κατὰ τὸν 2ον καὶ τὸν 1ον αἰῶνα ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ἔχομένων ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, τὴν Φοινίκην, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Εἰς μῆκος περισσότερον τῶν δύο χιλιομέτρων πρὸς Β. ἡ πρὸς Ν. τοῦ Ἱεροῦ ἔκτείνονται τὰ ἀρείπια τῶν ἀποθηκῶν αὐτῶν, δπου οἱ μεγάλοι ἵταλοι ἐφοπλισταὶ ἔστελλαν τὰ πλοῖα τῶν πρὸς μεταφορὰν διαφόρων ἐμπορευμάτων, τὰ δοῦλα ἐκομίζοντο ἀπὸ δῆλην τὴν Ἀνατολήν. Ἡ Δῆλος πράγματι εἶχε μόνον μεταγωγικὸν ἐμπόριον. Ὁ κ. Δὲ Ζαρδὲ ἀναλαβὼν τὴν ἔξακολουθήσιν τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς δοῦλας ἥρχισε τὸ 1894 ὁ κ. Ἀρδαλιών, ἀπεκάλυψε κατὰ τὰ ἔτη 1903 καὶ 1904 διόλκηρον σειρὰν τῶν ἐν λόγῳ ἀποθηκῶν.

3ον.— Εἰς τὰς ἐμπορικὰς συνοικίας, αἱ δοῦλαι ἔκτείνονται μεταξὺ τοῦ Ἱεροῦ καὶ τῆς θαλάσσης πρὸς Β. — Ἐδῶ εὑρίσκοντο τὰ ἐννοιοχεῖα, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἑταῖρῶν τῶν ἔννων ἐμπόρων, περὶ τῶν δοπίων ὀμιλήσαμεν. Διὰ τῆς ἔξακολουθήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ 1882 καὶ 1883 ἀπεκαλύψθη τὸ δλον ἡ μέρος τῶν δύο μεγάλων αὐτῶν καταστημάτων.

4ον.— Τέλος, ἐνώνων πρὸς τὸ Ἱερόν τὰς πρώτας ἀνασκαφὰς τοῦ τμήματος τοῦ θεάτρου, δ. κ. Σαμονάρδ ἀνέσκαψε διόλκηρον συνοικίαν τῆς κυρίως πόλεως, τὴν ἐκτεινομένην Ν. Α. τοῦ ναιοῦ, ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Κύνθου. Αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται μαζὶ μὲ τὰς παλαιοτέρας, τὰς γενομένας ὑπὸ τοῦ Κούνβ εἰς τὴν ἰδίαν συνοικίαν καὶ εἰς ἄλλα τινὰ σημεῖα, ἔφεραν ἀποτελέσματα σπουδαιότατα διὰ τὴν ἴστορίαν τῆς ἐλληνικῆς οἰκίας, τοῦ 2ου καὶ 1ou αἰῶνος π. Χ. Αἱ προηγούμεναι ἐν γένει ἀνασκαφαὶ εἶχον ἀποκαλύψει τύπον οἰκιῶν ἀρχαιότερον τοῦ ἐν Δήλῳ. Αἱ ἐλληνικαὶ οἰκίαι τῆς Δήλου ἀποτελοῦν τὸ διάμεσον μεταξὺ τῶν τῆς Πριήνης καὶ τῶν ἐλληνορρωμαϊκῶν τῆς Πομπηίας. Αἱ ὀραιότεραι εἰς αὐτῶν ἔχουν αὐλὴν μὲ στοάν οἱ τοῖχοι καλύπτονται ὑπὸ μαρμαροκονίας μὲ πλούσιον διάκοσμον. τὸ ἔδαφος τῆς αὐλῆς καὶ τῶν αἰθουσῶν αἱ δοῦλαι φέρουν εἰς τὴν αὐλὴν ἀποτελεῖται πολλάκις ἀπὸ ψηφιδωτῶν. Τὸ ὀραιότερον δλων ἀπεκαλύψθη τελευταίαν ἀνασκαφήν παριστὰ Διόνυσον πτερωτόν, — σπανιώτατον — καθήμενον ἐπὶ πάνθηρος. Ἡ τεχνικὴ τελειότης τῆς κεφαλῆς καὶ

τῶν πτερύγων καὶ ἡ ὁραιότης τοῦ σχεδίου καθιστοῦν τὸ ψηφιδωτὸν αὐτὸ τὸ ὁραιότερον ὅλων τῶν ἀνευρεθέντων μέχρι σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Αὐτὰ εἰναι τὰ εὐρήματα, τὰ δποῖα καὶ μένουν εἰς τὴν νῆσον. Τὸ μουσεῖον τῆς Δήλου — ὅταν ὑπάρξῃ τοιοῦτο — θὰ περιλάβῃ πολλὰ ἀντικείμενα, δέξια, αὐτὰ μόνα, πρόσοχῆς. Ἐκτὸς πλείστων μικρῶν ἀντικειμένων καθημερινῆς χρήσεως, πινακίων, τεμαχίων, τοιχογραφιῶν μεγάλου πολλάκις ἐνδιαφέροντος, συντριμμάτων ἀγγείων καὶ εἰδωλίων τὰ δποῖα πολυάριστα ἀνευρέθησαν, θὰ κινοῦν τὸν θαυμασμὸν μερικὰ ὁραιότατα ἀγάλματα: ὁ μαχόμενος ἢ δμοιώματα τοῦ Διαδούμενου, τὰ δποῖα ἀπεκαλύφθησαν κατὰ τὰς παλαιοτέρας ἀνασκαφᾶς καὶ μετεφέρθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον Ἀθηνῶν. Ἀπομένουν τούλαχιστον εἰς τὴν νῆσον δλα τὰ γλυπτικὰ ἔργα, τὰ δποῖα ἀνευρέθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Τὰ ὁραιότερα ἵσως

εἶνε κορυμὸς ἔφηβου, πραξιτελείου τέχνης, πολὺ χαρακτηριστικός, καὶ ἄξιον λόγου σύμπλεγμα παριστῶν τὴν Ἀφροδίτην ἀπωθοῦσαν τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ἑρωτος τὰς ἐπιθέσεις τοῦ Πανός· τοιοῦτο σύμπλεγμα δὲν ἔχομεν ἵδη μέχρι τοῦτο φαίνεται ἀνήκον εἰς τὸ τέλος τοῦ 2ου αἰώνος.

Ίδού τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν τῆς γαλλικῆς Σχολῆς εἰς τὴν Δήλον. Αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς ἐρήμου, καὶ δυσπροσίτου νήσου περιλαμβάνουν τὴν μεγαλειτέραν ἔκτασιν τῶν μέχρι σήμερον ἐν Ἑλλάδι ἀνασκαφῶν (2 χιλιόμετρα μεταξὺ τῶν ἀπωτέρων σημείων τῆς ἀνασκαφῆς) καὶ τὸ περισσότερα ὑποσχόμενον ἔδαφος. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν τελευταίων ἔργασιῶν μας, ἥσαν ἰδιαιτέρως εύνοϊκά ἔργα, τὰ δποῖα ἀνευρέθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Τὰ ὁραιότερα ἵσως

ΜΑΡΣΕΛ ΜΠΥΛΑΡ

ΦΡΕΙΔΡΙΧ ΣΧΙΛΛΕΡ*

Ψυχὴ φλογερά, μὲ πτήσεις ἀνυπομόνους, κλεισμένη εἰς σῶμα τραυματισμένουν καὶ ἄχαιρι, συγκινωνοῦν πρὸς τὸν ἔξωτερικὸν κόσμον μὲ αἰσθήσεις μᾶλλον ἀτελεῖς. Ἀφ' ἑτέρου, πρόσωρος συναίσθησις τοῦ πόνου τῶν δεσμῶν καὶ ἀνελπιστικὴ προσπάθεια πρὸς θραυστὸν αὐτῶν, προσπάθεια πτηνοῦ ἀνακτῶντος τὴν ἐλευθερίαν ἀφ' οὗ ἀφῆκεν αἴματωμένα πτερὰ εἰς τὰ σύρματα τοῦ κλωβοῦ του. Ἡ πάλη αὐτῆ πρὸς τὴν ζωήν, τὴν ἐπερχόμενην ὡς ἔχθρὸν κατ' αὐτοῦ, δ ἀγῶν δ ἀμείλικτος πρὸς διάσωσιν τῶν πεποιηθεών καὶ κατάκτησιν τοῦ ἀρτου, ἀνέπινεν ἐνωρὶς εἰς τὸν Σχίλλερ τὴν τάσιν τοῦ φιλοσοφεῖν. Ὁ αἰσθανόμενος περὶ ἑκατὸν ἔχθρον δχροῦται καὶ δ ποιητὴς τῶν Ληστῶν, ἐνέδρας μόνον ἀναμένων ἐκ τῆς ζωῆς, δχροῦται ἐν ἑαυτῷ, ἀπομονοῦται ἀπὸ τὸν ἔξωτερικὸν κόσμον, καὶ ἀποσύρεται εἰς τὸν ἐσωτερικόν, τὸν ἀφηρημένον κόσμον τῶν ἰδεῶν.

Ἐντεῦθεν ἔξηγεται ἡ ποιητικὴ ἰδιοφυΐα καὶ ἡ κολλιτεχνικὴ τεχνοτροπία τοῦ Σχίλλερ, ἥτις εὐχρινέστερον δύναται νὰ καθορισθῇ, συγκρινομένη πρὸς τὴν ἀντικρυς ἀντίθετον τοῦ Γκαϊτε. Ο ποιητὴς τοῦ Φάουστ τοὺς ἀρχαίους Ἑλλ-

νας ὀνόμασε Gesichtsmenschen (ὅπτικούς, τῆς ὁράσεως ἀνθρώπους). Διὰ τὴν εὐκρίνειαν τῶν ἀντιλήψεων καὶ τὴν πλαστικότητα καὶ ὁ Γκαϊτε εἶνε Gesichtsmensch. Ἐνδιαφέρεται διὰ τὸν ἔξωτερον κόσμον, τὸν παρατηρεῖ μὲ δφθαλμὸν φυσιοδίφου καὶ καλλιτέχνου, ἔχει τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὰς μορφάς του καὶ εἰς τὰ φαινόμενά του. Διὰ τοῦτο τὸν ἐμπνέει ἡ φύσις, ἡ ζωή, καὶ τὰς ἐντυπώσεις του, τὰς ἀναμνήσεις του, τὰ δάκρυα του φέρει εἰς τὸ ἔφαστήριον τῆς τέχνης καὶ ἔκει τὰ κατεργάζεται καλλιτεχνήματα. Ὁ Σχίλλερ ἔκκινει ἀπὸ τὴν ἀφηρημένην ἰδέαν, καὶ ἡ φαντασία του προσπαθεῖ μὲ μορφὰς καὶ χρώματα νὰ δώσῃ αἰσθητὴν ἐνσάρκωσιν εἰς τὸν ἐντός του ζῶντα ἰδεώδη κόσμον. Ὁ Γκαϊτε δμοιάζει μὲ τὸν γλύπτην, δστις ἀφορμᾶται ἀπὸ ζωτανὸν πρότυπον καὶ, διὰ τῆς ἐντάσεως τῆς ἔκφρασεως, διὰ τῆς ἔξαρσεως τοῦ χαρακτηριστικοῦ, ἀνυψώνει μέχρι τῆς τέχνης, τὸ ἀτομικὸν δπερ ἥθελε μείνει ἀπαρατήρητον. Ὁ Σχίλλερ δημιουργεῖ κόσμον δστις, δπως δ τῆς πλατωνικῆς ὀντογνώνιας, εἶνε σύμβολον, εἰδωλον, μίμησις τῆς Ἰδέας.

Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ ποίημα: ἡ Φαντασία, ἀπὸ τὰ Lieder an Laura. Ἐξημνεῖ τὸν ἔρωτα, δχι ὅμως ὡς τὴν μαγνητικὴν γοητείαν,

τὴν συγκεντρούμενην εἰς μορφὴν προσφιλῆ, τὴν συνδεομένην πρὸς δρισμένην ἔκφρασιν δφθαλμῶν ἢ τόνον φωνῆς ἀληθινότητον, ἀλλ' ὡς γενεσιούργὸν αἰτίαν τοῦ σύμπαντος. Εἶνε ἡ φιλότης, ἡ ἀρμονία, ἡ κοσμογονικὴ ἀρχὴ τοῦ Εμπεδοκλέους εἶναι ἡ ἔλξις ἡ συγκρατοῦσα τοὺς κόσμους καὶ μὴ ἀφίνουσα αὐτοὺς νὰ κρημνισθῶσιν εἰς τὸ χάος εἶναι καὶ ἡ δύναμις ἡ σύρουσα τὰς ψυχὰς πρὸς ἀλλήλας, ἡ ἔλξις τῶν πτευμάτων καὶ τῶν καρδιῶν. Περιμένομεν ἐφωτικὸν φῦσμα, καὶ ἀκούομεν ὑμνὸν πρὸς τοὺς οἰώνιους νόμους τοῦ σύμπαντος. Τὸν τονίζει εἰς τὰ σύννεφα τῆς ἀφαιρέσεως, χωρὶς νὰ στρέψῃ τοὺς δφθαλμοὺς κατὰ πρὸς τὴν ζωήν, λησμονῶν ἐντελῶς, ἐν μέσῳ τῆς φιλοσοφικῆς διμήλης, ἐκείνην ἡ δποῖα τὸν ἐμπνέει.

Διὰ τοῦτο οἱ ἀνθρώποι τοὺς δποίους δημιουργεῖ, ἰδίως εἰς τὰ πρῶτα ἔργα του, δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀπεσπασμένοι ἀπ' αὐτόν, δὲν ἔχουν τὴν ἰδιαιτέραν ἀτομικὴν ὑπαρξίαν πραγματικῶν ὄντων, ἀλλ' εἶναι ἰδέαι κινούμεναι, χειρογομοῦσαι καὶ κραυγάζουσαι, εἶναι τύποι ἔχοντες πατρίδα τὴν φαντασίαν του, δχι τὴν γῆν, καὶ ἔκφράζοντες, μὲ ποιητικὰς εἰκόνας θαυμασίας, μὲ ἐκρήγεις πάθους ὑπερόχους, τὰ ἰδικά του δνειρα.

Ἄλλ' ὁ Σχίλλερ συνησθάνη δτι ἀν. ἐμελλε « νὰ ἔργασθῃ διὰ τὴν αἰώνιότητα », δὲν ἥτο δυνατὸν νὰ ἔξαγάγῃ τὰ πάντα ἐκ τῆς ίδιας του ὑπάρξεως, ὅπως ἡ ἀράχνη τὸν ιστόν της

« Εως τότε εἶχε βαδίσει δως τὸν πνοιβάτης διὰ μέσου τῆς πραγματικότητος μὲ τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὰ ἐντός, χωρὶς νὰ ἰδῃ τίποτε. Ἐτρόμαξεν δταν ἀνεμέτρησε τὸ ἐν αὐτῷ κενόν. Καὶ ἔγραφεν εἰς τὸν φύλον του Κέρνερ: « Αἰσθάνομαι δυνητῶς δτι τόσον καταπληκτικῶς πολλὰ (so erstaunlich viel) πρέπει νὰ μάθω, δτι πρέπει νὰ σπείρω διὰ τὴν γράφει πρὸς τὸν φύλον του, μετὰ προφανούς εὐχαριστήσεως, δτι « ἔφερεν εἰς τελείαν ίσοροπίαν τὴν ἀφαιρεσίν της πραγματικότητος »,

« Άλλα πλὴν τῆς ίστορίας καὶ τῆς προσωπικῆς ἐπιδράσεως τοῦ Γκαϊτε, δύο τινὰ ἀνεμόφωναν δρόμην τὴν ψυχικὴν δημιουργίας », δ Γκαϊτε σημειώνει τὴν μεταβολὴν ταύτην καὶ γράφει πρὸς τὸν φύλον του, μετὰ προφανούς εὐχαριστήσεως, δτι « ἔφερεν εἰς τελείαν ίσοροπίαν τὴν ἀφαιρεσίν της πραγματικότητος »,

« Άλλα πλὴν τῆς ίστορίας καὶ τῆς προσωπικῆς ἐπιδράσεως τοῦ Γκαϊτε, δύο τινὰ ἀνεμόφωναν δρόμην τὴν ψυχικὴν δημιουργίας », δ Γκαϊτε σημειώνει τὴν μεταβολὴν ταύτην καὶ γράφει πρὸς τὸν φύλον του, μετὰ προφανούς εὐχαριστήσεως, δτι « ἔφερεν εἰς τελείαν ίσοροπίαν τὴν ἀφαιρεσίν της πραγματικότητος »,

τὸν Βαλλενστάιν ζητεῖ γὰ δώσῃ « αὐθεντικὴν ζωήν ». Πρὸς τὸν Γκαϊτε, δστις παρηκολούθει μετ' ἄκρου ἐνδιαφέροντος τὴν γένεσιν τοῦ κολοσσιαίου ἔργου, ἔγραφε « Ἄλλοτε ἔζητον ν' ἀντικαταστήσω τὴν ἀλήθειαν, ήτις ἐλείπε, μὲ ὡραίαν ἰδανικότητα τῶν χαρακτήρων. Εἰς τὸν Βαλλενστάιν προσπαθῶ νὰ εὔρω ἐν τῇ ἀπλῇ ἀληθείᾳ, ἀποζημιώσων διὰ τὴν ἔλλειψην ἰδανικού πάλλους ». Τώρα ἔγεινεν ίκανὸς νὰ ἀναζωγονήσῃ ἐποχάς, νὰ ζωγραφίσῃ παραστατικῶς τὴν πολυσύνθετον ψυχὴν στρατοπέδων. « Η μεταμόρφωσις εἶναι καταφανής πρὸς πάντων εἰς τὸν Γονιλέλμον Τέλλον. Τόσον ὁξύνθη πρὸς τὸν τονίζειν τῆς πραγματικότητος τὸ πνεῦμα του, ὃτι μέτρων ἀντίληψιν της πραγματικότητος τὸν ψυχὴν τοῦ Ελβετίου λαοῦ.

Εἰς τὴν περίφημον Ἀλληλογραφίαν Γκαϊτε-Σχίλλερ, ἥτις διήρκεσε ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς φιλίας των μέχρι τῆς ημέρας καθ' ἥν ἡ γραφὶς ἔξεφυγεν ἀπὸ τοὺς παγωμένους δακτύλους τοῦ Σχίλλερ, εἶς τὴν ἀλληλογραφίαν ταύτην, ἡ δποία, ὡς λέγει ὁ Γκαϊτε, « εἰσάγει εἰς τὸ ἔργασθηριον καλλιτεχνικῆς δημιουργίας », δ Γκαϊτε σημειώνει τὴν μεταβολὴν ταύτην καὶ γράφει πρὸς τὸν φύλον του, μετὰ προφανούς εὐχαριστήσεως, δτι « ἔφερεν εἰς τελείαν ίσοροπίαν τὴν ἀφαιρεσίν της πραγματικότητος »,

·Η Φωτεινή έφερνε δυσκολίες, γιατί δὲν ήθελε νάφηση τὸν ξένο της μόνο κυριακάπικα. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο κι' ὁ εὐγενικώτατος κ. Σάντρης ἔκανε πᾶς βαριότατο. ·Ο "Αγγελος δύνατον παρακάλεσε μὲ τόση ἐπιμονὴν νὰ μὴ χαλάσουν γι' ἀγάπη του τὴν συνήθεια, ὡστ' ἐπιτέλους τὸ ἀποφάσισαν. Κι' ἀφοῦ ἐπρογευμάτισαν δόλοι 'ετού κιόσκι, — μαζὶ κι' ὁ παπᾶς μὲ τὴν ἀσημένια γενειάδα, — δ. κ. Σάντρης κ' ἡ Φωτεινή ἀνέβηκαν στὸ σπίτι νὰ ἑτοιμασθοῦν.

Σὲ λίγη ὥρα, κρότοι ἀνυπομόνων πετάλων ἀκούσθηκαν ἀπὸ τὸ μικρὸ πλάτωμα τῆς βίλας.

— Πᾶμε νὰ τοὺς ἰδοῦμε ποῦ θὰ ἔξεινήσουν, ἐπότεινε ὁ Μίμης.

·Ο "Αγγελος τὸν ἀκολούθησε πρόθυμος, καὶ μόλις ἐβγῆκαν ἀπὸ τὰ κάγγελα τοῦ κήπου, εἶδε θέαμα ἔξοχο.

·Ο Νιόνιος, δ. ὀμαξᾶς, ἐκρατοῦσε ἀπὸ τὸ χαλινάρι μιὰ φοράδα μικρόσωμη ψαρορή. ·Η Φωτεινή, μαυροφόρα ἀπὸ πάνω ὡς κάτω, δ. τι ἐκβαλλίκενε. ·Ἐπάτησε τὸ ἔνα πόδι 'ετη σκάλα, ἀκούμπησε τὸ ἔνα χέρι 'ετού ὄμοι τοῦ Νιόνιου, κ' ἐκάθησε 'ετη σέλλα πηδηκτά, ἐλαφρὰ καὶ χαρούμενα. ·Ἐπειτα ἔσκιψε ἐδῶ κ' ἔκει εὐλύγιστη, ἔσιαξε τὸ μακρὸν φουστάνι, τὸ ἀπλωσε δπως ἡθελε, ἐπιασε τὸ χαλινάρι κ' ἐγύρισε μιὰ στιγμὴ νὰ ἰδῃ ἀν εἰχε καβαλλικέψει κι' ὁ πατέρας της. Τότε μόνον εἶδε τὸν "Αγγελο μὲ τὸν ἀδελφό της, καὶ τοὺς ἔστειλεν ἔνα φιλί.

— Ήλθατε; εἶπε κ' ἔγω εἶχα σκοπὸ νά σας φωνάξω.

— Μὰ μποροῦσε νὰ σάφησουμε νὰ φύγησ, χωρὶς νάλθομε νὰ σὲ καμαρώσουμε; εἶπε ὁ Μίμης κλείνωντας τὸ ἔνα μάτι.

·Ο "Αγγελος, καρφωμένος ἔκει, δὲν ἔχόρτανε νὰ τὴν κυττάῃ. ·Η δόλμανη ἀμάξόνα τῆς ἐπήγαινε, ἀλήθεια, θαυμάσια. Μὲ κανένα φόρεμα δὲν ἔλαμπαν ἔτσι τὰ ζωηρὰ χρώματά της. Εἶχε σηκώσει ἀπὸ πίσω τὰ χρυσᾶ τῆς μάλια καὶ τὰ εἰχε σκεπάσει ἐμπρόδος μ' ἔν' ἀνδρικὸ καπέλλακι, γυρτὸ πρὸς τὸ μέτωπο μὲ χάρι. ·Η στολὴ ἔκείνη τὴν ἔδειχνε μεγαλήτερη, πολὺ μεγαλήτερη ἀπὸ δ. τι τὴν ἔδειξε ἡ πρωΐνη τουαλέττα, — γυναικα σωστή. Καὶ καθὼς ἔστεκε καλοκαθισμένη, δ. κορμός της φαινόταν ἀκόμη πιὸ ψηλός, κ' οἱ ὄμοι της ἀκόμη πιὸ πλατεῖς.

·Ἐπιτέλους δ. κύριος Σάντρης μὲ τὶς στακτερές του γκέτρες καὶ τὸν κίτρινο παναμᾶ, ποῦ ἔχρονοτριβοῦσε, ἐβιάσθησε νὰ καβαλλικέψῃ κι' αὐτός, — καὶ τότε τὰ δύο ἀλογα, μὲ ἡσυχοβῆμα, μπήκαν πλαΐ - πλαΐ 'ετού δρόμο τῶν πλατάνων.

— 'Ορεβουάρ!

— Καλὴ διασκέδασι!

Σὲ λίγο ἡ φοράδα ἀρχισε νὰ τριποδίζῃ κι' ἀφησε τὸ ἄλιο πίσω. ·Ἀπὸ πέρα, δ. "Αγγελος ἐβλεπε τὸν ώραίο κορμὸ νὰ τραντάζεται ρυθμικὰ καὶ νὰ μακραίνῃ. Δεξιὰ κι' ἀριστερά, οἱ πράσινοι κλῶνοι, ἡ λιοφάτιστοι κ' ἔορτάσιμοι, ἔκλιναν σὰ νὰ χαιρετοῦσαν τὸ γοργόφτερο πέρασμα. Καὶ γρήγορα ἡ μαυρόξανθη διπτασία ἔγινε ἄφαντη 'ετη στροφὴ τοῦ δρόμου.

Μελαγχολία ἔκνοιενε τότε τὸν "Αγγελο, σὰ νὰ βρέθηκεν ἔξαφνα δλομόναχος. Μετανοοῦσε γιατὶ τὴν ἀφησε ἔτσι νὰ τοῦ φύγῃ. Καὶ καθὼς ἐγνοῦσε 'ετού κιόσκι μὲ τὸν Μίμη, σκοτεινὸς καὶ δύσθυμος γιὰ πρώτη φορά, νὰ ἔξακολουθῇση τὴν συνομιλία μὲ τὴ θεία του καὶ μὲ τὸν παπᾶ της, ἐπέρασε σὰν ἀστραπὴ ἀπὸ τὸν νοῦ του μιὰ σκέψι:

— Μήπως θὰ τὴν ἀγαπήσω μὲ τὰ σωστά μου; Καὶ σχεδὸν ἀμέσως ἐπρόσθεσε:

— Τόσο τὸ καλλίτερο!

ΤΙ ἄνοστη ποῦ τοῦ ἔφανηκε ἡ συντροφιὰ μέσο' 'ετού κιόσκι! ·Ἀπὸ τὴ φούρκα του, ἀρχισε μ' ὅλη τὴν εὐγένεια νὰ πειράζῃ τὸν παπᾶ, καὶ τὸν ἔκαμε νάποχαιρετήσῃ, μ' ὅλη τὴν εὐγένεια κι' αὐτός, μιὰν ὡρ' ἀρχήτερα. Δυστυχῶς δὲν μποροῦσε νὰ κάμῃ τὸ ἴδιο καὶ τῆς θείας του. ·Ηταν ὑποχρεωμένος νάπαντῷ στὶς ἐφωτήσεις της, καὶ καθὼς ἔκνηγοῦσε τὴν διπτασία τῆς ἔανθης ἀμάξόνας, ποῦ τὴν ἐβλεπε ὀλοένα μὲ τὴ φαντασία νὰ καλπάζῃ κάτω ἀπὸ τὰ σμαράγδια τῶν φυλλωμάτων καὶ τὰ ζαφείρια τῶν οὐρανῶν, — ήταν ὑποχρεωμένος νὰ μιλῇ γιὰ χίλια ἀδιάφορα κ' ἐνοχλητικὰ πράγματα, γιὰ τὴ ζωὴ τῶν Ἀθηνῶν, γιὰ τὸ σπίτι του, γιὰ τὴν περιουσία του, ἀκόμη καὶ γιὰ τὸν γάμο του.

·Άλλὰ τὴν πρώτη στιγμὴ ποῦ ἡ θεία του ἔμεινε σιωπήτη, γιὰ νὰ συλλογισθῇ νέα ἐρώτησι, δ. "Αγγελος ἐγύρισε πρὸς τὸν Μίμη.

— Μοῦ πονεῖ λίγο τὸ κεφάλι, τοῦ εἶπε πάμε ἔξω;

— Μπᾶ, παιδί μου! ἐφώναξε ἡ κ. Σάντρη καὶ δὲν τῶλεγες τόσην ὥρα, παρὰ καθόσουν ἐδῶ-μέσα νὰ ζαλίζεσαι; Σήκω, Μίμη μου, πηγαίνετε νὰ πάρετε λίγο ἀέρα. Γειά σας! ·Ισια με τὸν "Αη - Νικόλα νὰ πάτε, ποῦ εἶνε τί ώραια.

Μόνο κοντὰ 'ετού Μίμη, δ. "Αγγελος μποροῦσε τῷρα νὰ εῦρῃ λίγη παρηγοριά. Τῆς ἔμοιαζε τόσο πολύ! Καὶ καθὼς ἔξεινήσαν ἀπὸ

τὸν δρόμο τῶν πλατάνων, ἔσιμωσε στὸ πλευρό του μὲ μιὰ λυπημένη τρυφερότητα, καὶ τὸν ἐπιασε ἀπὸ τὸ χέρι, δπως συνειδήσεις κάποτε νὰ πιάνῃ τὴ Φωτεινή. Δυὸς-τρεῖς φορές μάλιστα, σὰν ἀπὸ πλάνη θεληματικὴ ἡ σὰν ἀπὸ συνήθεια ἀσυνείδητη, τοῦ ἔσφιξε χαϊδευτικὰ τὸ μπράτσο. ·Άλλὰ δὲν ἔκατάλαβε τίποτ' ἄλλο, ἀπὸ τὴν ἀπέραντη καὶ ἀπογοητευτικὴ διαφορά.

·Η στιβαρὴ ἔκεινη σάρκα ἦταν ψυχὴ σὰν ἀπὸ μάρμαρο. ·Στὴν πίεσι δὲν ἀντιδροῦσε παρὰ ἡ βάναυση μάζα της, καὶ 'ετη βαθύτερη, τὴ φιλόσαρκη καὶ φιλόψυχη αἰσθησι, δὲν ἔλεγε τὸ παραμυτρό. ·Ἐνῷ δπου καὶ δποτε ἀν ἔψωσε τὴν ἐπιδερμίδα τῆς κόρης, εἴτε γυμνὴ εἴτε κάτω ἀπὸ φόρεμα, — δπου καὶ δποτε ἀν ἔψωσε τὴν ἐπιφυγή την νέα της σάρκα, αἰσθανόταν τὸν παλμό, τὴ φλόγα καὶ τὴν ἥδονή της ζωῆς. ·Λές κ' εἶχε παντοῦ ζωὴ δική της, ἡ σάρκα, ἀνεξάρτητη, αὐτοτελῆ. Τὸ χρυσόδερμα τῆς λέσσεις ἔσκεπταις ὅχι μυῶνες, νεῦρα καὶ κόκκαλ' ἀπλά, παρὰ κάποια πλάσματα ζωντανά, σὰν φείδια ἡ σὰν πουλάκια, σπαρταριστά, ἀνήσυχα, ἑτοιμα νὰ τὸ σχίσουν καὶ νὰ ἔπειταχθοῦν...

Κατέβηκαν δόλο τὸν ἐλαφρὸ καὶ μακρυνὸ κατήφρο τοῦ λόφου, ἔστρηψαν ἀριστερά, ἐπέφρασαν ἔναν πλάγιο δρόμο ἀνάμεσα 'ετη ληστάσια, κ' ἐβγῆκαν 'ετού λαμπρὸν ἔκεινο περίπατο ποῦ λέγεται Ψήλωμα. ·Εἶνε δρόμος ἀμαξείτος, ἀρχίζει ἀπὸ τὴ χώρα, ἀνεβαίνει μὲ χαριτωμένους ἔλιγμον τὸ βουνὸ - βουνό, ὡς τὸν "Αη - Νικόλα, κι' ἀπὸ κεῖ κατεβαίνει, στρήφει, καμηλόνει καὶ χάνεται 'ετού ἀπέραντο κάμπο.

Τὴ στιγμὴ ἔκεινη, ἡ Μαριέττα, ἡ εὔμορφη καμιαρέρα τῆς κυρίας Σάντρη, ἐγύριζε ἀπὸ τὶς Βαρεές, — ἔκει κοντά, — δπου εἶχε πάτε νὰ ἰδῃ μιὰν ἔξαδέλφη της. ·Εκοκκίνισε ποῦ τὴν ἐβλεπαν τὸτο 'ετού δρόμο τ' ἀφεντικά, μοναχὴ καὶ καλοσυγγρισμένη, ἔχαμήλωσε τὰ ματάκια της, τοὺς ἔκυπταξε μιὰ στιγμή, τὰ ξαναχαμήλωσε, ἔχαμογέλασε καὶ προσπέρασε ἀκρη-ἀκρη, βιαστικὴ κ' ἐντροπιασμένη.

— Καλές ἡ Μαριέττα, δ. τρεῖς-τέσσεροι φίλοι καὶ συζητοῦσαν ζωηρά.

— Εἶνε οἱ ποιητάδες μας! εἶπε μὲ κρυφὸ καμάριο δ. Μίμης. ·Πᾶμε καὶ μεῖς; Τοὺς γνωρίζω...

— "Οχι, ὅχι, νὰ ζῆς! εἶπε δ. "Αγγελος. Πᾶμε καλλίτερα ἔκει - πέρα νὰ καθήσουμε ἥσυχα μοναχοί μας.

·Αντίκου ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἐκκλησούλα, ποῦ ἡ ράχη της ἀκριουμποῦσε 'ετού βουνό, δ. δρόμος ἐγώνιαζε, ἀνοιγε, ἐπλάταινε κ' ἐσχημάτιζε ἔνα εἶδος ταράτσας στρογγυλῆς, μὲ πεζοῦλι δόλογυρα καὶ μερικὰ δένδρα. Ψηλὰ καὶ ἡσιερά.

— Ολόκληρη! εἶπε δ. Μίμης.

— Οσο δλόκληρη κι' ἀν εἶνε, παρατήρησε γελῶντας δ. "Αγγελος, πάντα εἶνε μισή.. Τί λεπτοκαμωμένο, ἀλήθεια, κορίτσι!

— Εύμορφο δμως!

— Πραγματικῶς δταν βάζη μάλιστα τὸ μαντῆλι, εἶνε σὰν Παναγιά..

— "Ε, δσο γιὰ Παναγιά, μοῦ φαίνεται πολὺ πονηρή, εἶπε δ. Μίμης μὲ πονηρὸ γέλιο.

Τὸ γέλιο αὐτὸ ἐσκανδάλισε τὸν "Αγγελό.

— Τὰ θέλει; ἔφωτησε σιγά.

·Ο Μίμης ἐκοκκίνισε, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔχασε καθόλου.

— Ξέρω κ' ἔγω; εἶπε. ·Ετπι μοῦ φαίνεται...

·Ακόμη σιγώτερα, δ. νέος ἔξακολούθησε τὴν ἀνάκρισι ποὺ τὸν διασκέδαζε πολύ.

— Νὰ σοῦ πῶ. ἐπροσπάθησες καμιαὶ φορά; . . .

— 'Εγω! δ, ὅχι.

— Τί τάχα; δὲν θὰ σοῦ ἀρεσε;

— Θὰ μοῦ ἀρεσε, ἀλλά... ξέρεις .. τὴν ἔχουμε ἀναστημένη 'ετού σπίτι.. . ἀπὸ μικρή... καὶ δὲν μούρχεται... δὲν πάει.

Τὸ μεγαλόσωμο παιδί μιλοῦσε τῷρα σὰν ἀνδρας. Τὰ λόγια του, χωρὶς σεμνοτυφία, εἶχαν εἰλικρίνεια. ·Κι' δ. "Αγγελος αἰσθάνθηκε σὰν ἐντροπή.

— ·Ἐχεις δίκηο, εἶπε. Αὐτὸ δὲν τὸ είχα συλλογισθῆ. ·Αμα μεγαλώσῃ κανεὶς 'ετού ὄμοι σπίτι μ' ἔνα κορίτσι, τοῦ φαίνεται πιὰ σὰ συγγενῆς καὶ δὲν μπορεῖ νὰ βάλῃ 'ετού νοῦ του κακό. ·Ετοι είνε!

— Αίμομιξία! εἶπε μὲ γεμάτο στόμα δ. Μίμης.

·ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝ τὸν δρόμο τους σιωπηλοὶ ως τὸν "Αη - Νικόλα. Στὴ λόζα τῆς ἐκκλησούλας μὲ τὰ πέτρινα πεζούλια καὶ τὰ ἔγκινα κάγγελα, — δπου ἡ κυρδ' Ἀναστάσια, ἡ γρητὴ ἐκκλησάρισσα, ἐτράταρε μὲ τὸ ἀξημίωτο καὶ καφέ, — ήταν καθισμένοι τρεῖς-τέσσεροι φίλοι καὶ συζητοῦσαν ζωηρά.

— Εἶνε οἱ ποιητάδες μας! εἶπε μὲ κρυφὸ καμάριο δ. Μίμης. ·Πᾶμε καὶ μεῖς; Τοὺς γνωρίζω...

Ἐκάθησαν ἐτὸ πεζοῦλι, ἐτὸν ἥσκιο ἑνὸς δένδρου ἀνθισμένου, ἐμπρὸς ἃς ἔνα βισσινοβαμμένο τραπέζακι τῆς κυρ' Ἀναστάσινας, ποὺ ἔλαβε διαταγὴν νὰ φέρῃ καφέδες. Ὁ Ἀγγελος ἀπὸ τὴ σκοπιά του ἐκύτταξεν ἔνα - γῦρο τὸ θέαμα, ὁμολόγησε πῶς ἡταν ἀπὸ τὰ ὀραιότερα ποὺ μποροῦσε κανεὶς νὰ ἴδῃ, ἀλλὰ δὲν εὑρίσκε μέσα του ἀρκετὴ διάθεσιν νὰ τὸ ἀπολαύσῃ. Κ' ἐπροτίμησε νάτενίσῃ τὸ ροδαλὸ προσωπάκι τοῦ ἔξαδέλφου του, μὲ τὸ θαυμάσιο σόμα ποὺ μισοάνοιγε σὰν τριαντάφυλλο, μὲ τὴ λεπτὴ χαριτωμένη μυτίσα ποὺ ἀνάδενε ἡδονικὰ καὶ θυμικὰ τὰ πτερύγια της, καθὼς φοροῦσε τὸν δροσερὸ καὶ μοσχοβιολισμένο ἀέρα.

— Ἐχεις ἔρωμένη, Μίμη; τὸν ἔρωτησεν ἔξαφνα.

Ο μικρὸς ἐγέλασε κ' ἐκύτταξε ἀλλοῦ. Τὸ φάθινο καπέλο του, μὲ τὸν πλατὺ γῦρο κατεβασμένον ἐμπρὸς σὰν προσωπίδα, ἔρριχνε ἀπότομη σκιὰ ἐτὸ μέτωπο καὶ ἐτὰ μάτια ὡς τὴ μέση τῆς μύτης.

— Μπορεῖ, εἶπε· δὲν ξέρω ..

— Ἐχω ἀκουστὰ πῶς σ' ἀγαποῦν πολλές, μὰ σὺ δὲν ἀγαπᾶς καμμιά.. . Εἶνε ἀλήθεια;

— Ποιὸς σοῦ τὸ εἶπε; ἔρωτησε δὲ νεανίσκος ζωηρά

— Κάποιος.. .

— Η Φωτεινή, ε;

— Τί σὲ μέλει τώρα!.. Τὸ ζήτημα εἶνε, μοῦπαν ἀλήθεια ἢ μ' ἐγέλασαν;

— Σ' ἐγέλασαν.

— Σὰ νὰ λέμε λοιπόν .. ἀγαπᾶς καὶ σὺ κάποια.. .

— Πολλές!

Τοῦ ἔξέφυγε δ τρελὸς αὐτὸς λόγος κ' ἐγέλασε γιὰ τὸ πάθημα μὲ τὴν καρδιὰ του.

— Μὰ τ εἰν' αὐτά; εἶπε δ Ἀγγελος μὲ προσποιητὴ ἀπορία. Ἔτσι κάνετε τώρα σεῖς οἱ νέοι;. . . Στὸν καιρό μου, καθένας ἀγαποῦσε μιά, καὶ ἄμα τὰ χαλοῦσε μ' αὐτή, τότε. . . τάψηνε μὲ ἀλλη.

— Ω! καιροί! ὡς ἡθη! ἔφωναξε μὲ στόμφο δ Μίμης, ποὺ εὐχαρίστως τὰ ἔγγριζε δλα ἐτὸ ἀστεῖο. Πέξ μου καὶ μένα! Ἄμα μὲ κυττάξει καμμιά, τὴν κυττάξω ἄμα μοῦ γελάσῃ, τῆς γελῶ ἄμα μοῦ γράψῃ, τῆς γράφω καὶ ἄμα μοῦ δώσῃ φαντεβοῦ, — δυστυχῶς, σπάνιο πρᾶγμα, μὰ τελοπάτων! — πηγαίνω. Δὲν ἔχω δυσκολίες, οὔτε προτίμησες. Φαίνεται πῶς δὲν θὰ γεννήθηκε ἀκόμα ἐκείνη ποὺ θὰ μὲ κυριέψῃ καὶ θὰ μὲ κάμη νὰ τὶς ἀφήσω δλες γιὰ νάφοισιωθῶ ἃς αὐτή.

— Καλὰ τὸ εἶπες, δὲν θὰ γεννήθηκε ἀκόμα, κυριολεκτικά. . . Πόσω χρονῶν εἶσαι; Δεκάχη; Ἔ, ἐκείνη ποὺ θὰ σὲ κυριέψῃ καὶ θὰ σὲ κάμη νὰ τὶς ἀφήσῃς δλες γιὰ ἀγάπη της, θὰ εἶνε πολὺ περισσότερο ἀπὸ δεκάχη χρόνια μικρότερη σου. Ὡστε ἀκόμα δὲν εἶνε οὔτε ἐτὴν κοιλιὰ τῆς μάνας της!

Ο Μίμης ἐσήκωσε τὸν ὄμοις χωρὶς ναπαντήσῃ. Ἀλλὰ οὔτε κι δ Ἀγγελος ἐπεριμένε ἀπάντησι. Δὲν εἶχε μιλήσει τόσο γιὰ κεῖνον, δσο γιὰ τὸν ἑαυτό του. Καὶ κυττάξωντας εἰς τὸ κενὸν σωτηλός, πέρα πρὸς τὸν γαλάζιο σὰν ἀερόπλαστον δγκο τοῦ μεγάλου βουνοῦ, ἐσύγκρινε τὴν ἡλικία τῆς Φωτεινῆς μὲ τὴ δικῆ του. Κ' ἐσυλλογίσθηκε δτι ἀπὸ τὴν πόρη, ποὺ τὸν ἔκριζεν αὐτὴ τὴ στιγμή. ἡταν εἶκοσι δλόκληρα χρόνια μεγαλήτερος!

Αν τὸν τῶλεγε κανεὶς, δταν εἶχε τὰ νειᾶτα τοῦ Μίμη, μὲ τὸν εὔκολους ἔρωτάκους, ὡ, ἐτοι κι' αὐτὸς θὰ ἐσήκονε τὸν ὄμοις κ' ἐτοι θάπομενε ἀμύλητος.

ΕΚΑΘΗΣΑΝ ὡς μισὴ ώρα, κ' ἐξεκίνησαν σιγά-σιγὰ νὰ γυρίσουν ἐτὸν Κόκκινο Βράχο, ἀπὸ τὸν δρόμο τὸν ἴδιο.

Οταν μπῆκαν ἐτὰ σύνορά του, ἀρχισε πάλι τὸ ἀπέραντο κοκκινόχωμα, κ' ἐξεδιπλώθηκαν ἐμπρὸς τὸν τὰ ματωμένα ληστάσια, καὶ ξαναφάνηκε δ ἀγαπημένος ἀνήφορος, κ' ἐπρόβαλε τὸ τρίγωνο κομμάτι τῆς θάλασσας ἐτὸ ἀνοιγμα δυὸ λόφων, κι' ἀδελφώθηκαν ἐτὰ μάτια τους ὅρμονισμένα τὰ τρία ζωηρὰ φωτοχώματα.

Αλλη φορά, δ Ἀγγελος ἐνόμιζε πῶς ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν χονδρὸν ἐκείνους κορμούς, κάτω ἀπὸ τὸν προγράφων φυλλώματα, ἐτὴν κόκκινη γῆ, ἔβλεπε νὰ προχωρῇ, ἀργὰ καὶ μελαγχολικά, δπως ἐτὸ δνειρευμένο Ὅρος τῶν Ἐλαῶν, δ δΧριστὸς μὲ τὸν Ἀποστόλους. . . Άλλὰ τώρα, τὴν παλὴν αὐτὴ δπτασία εἶχε ἀντικαταστήσει ἐτὸ πνεῦμα του ἀλλη. Καὶ θὴταν ἀδύνατο νὰ προσηλωθῇ ἐτὰ μυστικὰ βάθη τῶν γνωρίμων ἔλαιων, χωρὶς νὰ ἴδῃ μὲ τὴ φαντασία του τὰ ξανθὰ μαλλιά καὶ τὰ γαλανὰ μάτια τῆς Φωτεινῆς, ἀλλὰ τὸς ἔνα πρόσωπο καὶ τὸ σῶμα μεγαλήτερο ἀπὸ τὸ φυσικὸ κ' ἐξιδανικευμένα. Η προσωποποίησις τῆς Φύσεως, ἡ θεότης, ἡ νύμφη τοῦ δάσους, εἶχε γι' αὐτὸν γιγαντωμένα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἔξαδέλφης του, μ' ἔκφρασι μόνο διαφορετική. Κ' ἐτοι λέες καὶ τὴν ἔβλεπε τώρα, μορφὴ λυπημένη ἀνάμεσα ἐτὸν

γέρικους κορμούς, κάτω ἀπὸ τὸ δργυρᾶ φυλλώματα, ἐπάνω ἐτὸν ἔλαιφρον βώλους τῆς κόκκινης γῆς, νὰ προχωρῇ ἀνάερα, ἀργὰ καὶ μελαγχολικά, δις μὲ ἀπόκρυφον πόνο ἐτὴν ψυχῆ.

Ποιὸς ξέρει μὴ δὲν θὴταν καὶ τοῦτο προσαίσθημα! Ποιὸς ξέρει, μήπως ἐτοι ὥραία, γλυκειὰ καὶ λυπημένη, δὲν θὰ ἐτριγύριζε μιὰ μέρα τὸ ἀργυρόφυλλο δάσος της, προχωρῶντας ἀνάερα καὶ μελαγχολικά, ἀλήθεια, μ' ἀπόκρυφον πόνο ἐτὴν ψυχῆ! . . .

Κ' δ πόνος της θᾶταν τόσο τρανός, καὶ τόσο ἀγγνη ἡ ψυχῆ της, καὶ τόσο δυνατὴ ἡ μορφή, ποὺ ἡ φαντασία τοῦ καθενός, ἀλήθεια, θὰ τὴν ἐγιγάντονε!

EIXAN περάσει τὴ Βρύση, ὅταν ἀκουσαν πίσω τους μαχρυνὸ ποδοβολητό.

— Οι δικοὶ μας εἶνε! εἶπε δ Μίμης.

Πραγματικῶς. Ἔγρισαν κ' εἰδαν σὲ λίγο νὰ ἔσπεροβάλλονταν ἀπὸ τὴ στροφὴ τοῦ δρόμου, τὸ μαδρο ἀλογο κ' ἡ ψαρρὴ φοραδίτσα. Ἔσταθηκαν. Η Φωτεινή, μόλις τὸν ἔγνωρισε ἀπὸ μαχρυνά, ὥρμησε κατ' αὐτοὺς μὲ καλπασμό. Ο κύριος Σάντρης ἔμεινε πίσω

— Τόπο! ἔφωναξε ἡ ἀμαζόνα τόπο!

Ο Ἀγγελος παραμέρισε λίγα βήματα, ἀλλὰ εἶδε πάλι πῶς βρίσκεται ἐτὴν γραμμὴ τοῦ καλπασμοῦ. Παραμέρισε ἀκόμη, — τὸ ἴδιο. Η τρελὴ Φωτεινή τὸ ἔκαμν ἐπίτηδες.

— Τόπο! τόπο! ἔφωναξε ὀλοένα.

Καὶ δός του ἀπάνω του. Μιὰ στιγμή, βλέπωντας τὰ στενά, δ Ἀγγελος ἀναγκάσθηκε νὰ γυρίσῃ τὴ φάχη του καὶ νὰ τρέξῃ πρὸς τὸν δχθο. Ἀπὸ τρίχα τότε, καθώς ἐπέρασε δπλα τον ἡ θύελλα, νὰ τὸν παρασύρῃ καὶ νὰ τὸν πετάξῃ ἐτὸν τράφο. Καὶ μάλιστα, στὸ γονγόρο πέρασμα, τὸ πλευρὸ τὸν ζώου τὸν ἀγγίξεις ἀπὸ πίσω.

— Ωραία ἀστεῖα! ἔφωναξε δ Μίμης θυμωμένος τάχα, ἀλλὰ κρυφογελῶντας μὲ τὴν παραζάλη τοῦ Ἀγγέλου.

Η Φωτεινή ἐπροχώρησε ἀκόμη λίγα βήματα, καὶ βαθμηδὸν λιγοστεύωντας τὴν δρμη της, ἐστάθηκε ἐτὴν εἰσόδο τοῦ πλατώματος.

— Σὲ κτύπησα, Ἀγγελε, ἔφωτησε ἀπὸ πέρα.

— Οχι, ἀποκριθηκε δ Μίμης μόνο τὸν χάιδεψε λιγάκι μὲ τὴ μπάντα ἡ κοιλιὰ τῆς φοράδας σου.

— Τι φταιώ ἔγω; ἔδικαιοιογήθηκε τάχα ἡ Φωτεινή. Ἀπὸ πέρα εξελαρυγγίστηκα νὰ σᾶς φωνᾶζω τόπο, κι' δλο μπροστά μου βρισκόσαστε. Δὲν εἶχατε πόδια νὰ κουνηθῆτε;

— Ἐλα, ἔλα, κατεργάρα! ἔφωναξε δ Ἀγγελος καθώς τὴν ἐπλησίαζε τρέχωντας, μὴ σου ἀρπάξει τὸ καμτσίκι καί.. .

— Σύχασε! εἶπε δ Φωτεινή μὲ γέλια ἀκράτητα· κ' ἐσήκωσε τὸ καμτσίκι της ψηλά, νὰ τὸ προφυλάξῃ ἀπὸ τὴν ἔφοδο τοῦ ἔξαδέλφου:

— Μὴ φοβᾶσαι, δὲν σὲ πειράζω, εἶπε δ Ἀγγελος λαχανιασμένος ἀπὸ τὸ τρέξιμο νὰ σὲ βοηθήσω μόνο νὰ πεξέψης.

— Ελα.

Η Φωτεινή ἐπέταξε τὰ χαλινάρια ἐτὸν Νιόνιο, ποὺ δ τι εἶχε φθάσει, καὶ πεταχτή, βρέθηκε ἐτὴν ἀνοικτὴ ἀγκαλιὰ τοῦ ἔξαδέλφου της. Αὐτός, πρὸν νὰ τὴν ἀσθανῆ ἀντὸς ἡδονή, τὸ πρόσωπό του ποὺ ἡ φύσης μὲ τὸν ἀργυρόφυλλο δάσος της φύγεις μιὰ στιγμὴ τὸ κορμί, κατώ απὸ τὶς μασχάλες, δυνατά, μὲ ἀλαζάρα, ἀλήθεια, μὲ λαχτάρα, ἀλλὰ καὶ μὲ κακία, σὰν νὰ ἡθελε περισσότερο νὰ τὴν κάμη νὰ πονέσῃ, παρὰ νὰ αἰσθανθῇ αὐτὸς ἡδονή. Τὸ πρόσωπό του ποὺ δημόρη δὲν τῶβλεπε, εἶχε μιὰν ἔκφρασι πεισματικοῦ παραπόνου, κι' δ νοῦς του μὲ τὸ ἔκδικτικό σφῆμα, τὴν ἔρωτοῦσε: « Γιατί νὰ μοῦ φύγεις; γιατί νὰ μαφήσης; »

Σὰν νὰ ξεθύμανε μ' αὐτό, ξαναβρήκε ἀμέσως τὴ γαλήνη του καὶ τὴ χαρά του. Η Φωτεινή ἦταν ἔκει.. .

Τότε, ἀναμετρῶντας τὴν ἀθυμία τῆς ἀπουσίας της καὶ τὴ χαρά του τοῦ γυρισμοῦ της, δ Ἀγγελος ἐνόχησε πῶς ἡ εὐτυχία τοῦ Κόκκινου Βράχου εἶχε χαλάσει. Δὲν θὴταν πιὰ γι' αὐτὸν τὸ γλυκό, τὸ ἀτάραχο καὶ τὸ ἀνόθευτο αἰσθημα τῆς πρωτῆς ἡμέρας. Απὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἔξεχωρισε ἀπὸ δλους ἔκει τὴν ἔξαδέλφη τοῦ, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἀθέλητα ἀρχισε νὰ τὴν ἀποξητῇ, — ἀγνὴ χαρά, ἀθώα γαλήνη, εὐτυχία ἔξοχηκή δπως τοῦ τὴν εἶχε ὑποσχεθῇ ἐτὴν ἀρχὴ δ Κόκκινος Βράχος, θὴταν πλέον ἀδύνατη. Αρχίζει δη προσποίησις, δη ἀπάτη, δη ἀνησυχία, δη ἀγωνία, τὸ πλευρὸ τὸν ζώου τὸν ἀγγίξεις ἀπὸ πίσω.

— Ωραία ἀστεῖα! ἔφωναξε δ Μίμης θυμωμένος τάχα, ἀλλὰ κρυφογελῶντας μὲ τὴν παραζάλη τοῦ Αγγέλου.

— Επῆγαν ἐτὴν Πλατεῖα, ἐκάθησαν λίγο ἐτὴ Λέσχη, ἔφλυράησαν μὲ διάφορες συντροφιές, ἔφαγαν παγωτό — πρωτοφάνησι, — κι' ἀπὸ ἔκει ἐτράβηξαν γιὰ τὴ Στράτα - Μαρίνα.

Ο "Αγγελος διασκέδαιε πολὺ νὰ βλέπῃ τὸν εὐγενικὸ καὶ πρόσχαρον ἐκεῖνο κόσμο, σκορπισμένον εἰς τὰ κέντρα, κυριακάτικο, ἀνοικτόκαρδο, νὰ πηγαινοέρχεται, νὰ συναπαντείται μὲ τὸ γέλιο 'τὸ στόμα καὶ μὲ τὸ χέρι 'τὸ καπέλο. Οἱ δύο πλατεῖες, μικροῦλες, περιποιημένες, μὲ τοὺς φαιδρούς των κύκλους, μὲ τὶς χαιρετούσες, μὲ τὸν ἀλαλήτο τους, τοῦ φαινόταν σὰν ἀνοιξιάτικα σαλόνια. Καὶ ὁ πλατὺς καὶ ἀτελείωτος παραθαλάσσιος δρόμος, μὲ τὴν παράταξι τῶν καφενείων, μὲ τὸ πλῆθος του, μὲ τὴν παρέλασι τῶν ἀμαξιῶν καὶ μὲ τὸ πανόραμα τῆς συνοικίας τοῦ "Αμμου ἐκεῖ-πέρα, τοῦ φαινόταν ὠραῖος περίπατος ἀλήθινὰ καὶ τοῦ θύμιζε λίγη Νάπολι καὶ Σάντα Λουτσία. 'Στὸ πλαΐ τῆς Φωτεινῆς, — ἐτήγαιναν οἱ δυό τους ἔμπρός, — δλα τοῦ φαινόταν εὔμορφα καὶ εὐχάριστα. Μόνο τὶς ζωικυθινὲς δὲν τὶς εὔρισκε τοῦ γούστου του, σὰν τὴν ἄλλη φορά, κι' ὅταν ἡ Φωτεινὴ τοῦ ἔδειξε δυὸς - τρεῖς ποὺ τὶς θυμόταν ἀπὸ τότε, ἀπόρησε καὶ αὐτὸς πῶς εἶχαν τόσο γεράσει... 'Στὴ μέση τῆς Στράτα - Μαρίνας συναντήθηκαν μ' ἐν' ἀμαξάκι ἰδιωτικό, στιλπνό, καταστόλιστο, ποὺ κατέβαινε ἀπὸ τὸν "Αμμο. Τ' ὠδηγοῦσε ἔνας νέος μὲ ξανθὰ γένεια, ὃς τριάντα χρονῶν, κ' εἶχε 'τὸ πλαΐ του μιὰ νέα νόστιμη καὶ κομψή, — κ' οἱ δυὸς μὲ τουαλέττες πλούσιες, φανταχτερές.

Χαιρετίσθηκαν διαχυτικώτατα. 'Ο νέος, γέλαστὸς - γελαστός, ἔβγαλε τὸ ψαθάκι του, κ' ἡ νέα, καθὼς ἔτρεχε τ' ἀμαξάκι, ἐπρόφθασε νὰ πετάξῃ καὶ λίγα λόγια:

— 'Αντίο, Φωτεινούλα μου... τί κάνεις, ἀγάπη μου;... πότε θὰ σὲ ίδω; Θέλω νὰ σὲ ίδω!

Εἶχεν ἀνασκῶθη καὶ γυρίσει τὸ κεφάλι τῆς πίσω, γιὰ νάποτελειώσῃ, κ' ἔστειλε μὲ γλυκὰ γέλια τῆς Φωτεινῆς ἔνα φιλί, δυὸς φιλιά, ἐπάνω ἀπὸ τὴν κατεβασμένη κουκούλα τοῦ ἀμαξιοῦ. 'Η Φωτεινὴ κοντοστάθηκε κι' ἀνταποκρίθηκε μὲ τὴν ίδια χαρὰ καὶ προθυμία.

— Θὰ ἔλθω! τῆς ἐφώναξε. Χωρὶς ἄλλο... μιὰ μέρ' ἀπὸ τοῦτες, θὰ ἔλθω!.. 'Αντίο, Γιούλια μου!

ΚΑΘΩΣ ξεκινοῦσαν πάλι, δ "Αγγελος τὴν ἐρώτησε:

— 'Αδέλφια εἶνε;

— 'Αλήθεια, εἶδες πῶς μοιάζουν;.. Δὲν εἶνε δμως ἀδέλφια... εἶνε πρωτοξάδελφα.

— 'Α, μπράβο! σὰν κ' ἔμας! εἶπε δ "Αγγελος φαιδρός.

— Ναί, ναί, ἀποκρίθηκε ἡ Φωτεινὴ· σὰν κ' ἔμας... ἀλλὰ... δχι καὶ ὀλωριδίου σὰν κ' ἔμας.

— Δηλαδή;

— Ξέρω κ' ἔγω... τί λέει ὁ κόσμος!.. 'Εγὼ δὲν τὰ πιστεύω γιὰ τὴν καϊμένη τῇ Γιούλια..

Κ' ἐπέρασε τὸ χέρι τῆς 'τὸ μπράτσο του, ἔκλινε 'τὸ πλευρό του μ' ἔμπιστοσύνη καὶ τοῦ ἐψιθύρισε:

— Λένε πῶς ἀγαπιοῦνται...

— 'Α, μπά; ξαμε δ "Αγγελος μ' ἔνα παλμό.

— Ναί... Μὰ φαντάσου, καϊμένε, πρωτοξάδελφα! Δὲ θᾶταν φοβερό;... Πῶς μπορεῖ νάγαπτήσῃ κανείς... 'Α! ὁ κόσμος εἶνε κακός!

"Εμειναν λίγες στιγμὲς σιωπηλοί. "Επειτα δ "Αγγελος εἶπε:

— Μὰ γιατὶ σου φαίνεται παράξενο; 'Εμένα μοῦ φαίνεται φυσικό. "Ενας νέος μπορεῖ ἔξαιρετα νάγαπτήσῃ κάθε νέα... τί σημαίνει ἀν εἶνε ξαδέλφη του; Μήπως 'τὸν ἔξω κόσμο δὲν πέρνουνται τὰ ξαδέλφια;

— "Ασχημο πρᾶγμα! ἐμόρφασε ἡ Φωτεινὴ.

— Γιατί τάχα ἀσχημο; 'Αφοῦ γίνεται, ἀφοῦ εἶνε φυσικό...

— Μὰ δ, τι εἶνε φυσικό, δὲν θὰ 'πῃ πῶς εἶνε κ' εὔμορφο.

— Ισα-ΐσα, μόνον δ, τι εἶνε φυσικὸ εἶνε κ' εὔμορφο.

— Μπορεῖ, εἶπε ἡ Φωτεινὴ, στενοχωρημένη. Μὰ ἔγω δὲν τὸ παραδέχουμαι. Φαντάσου τώρα, ἔγω νάγαποῦσα ἐσένα!

Κ' ξεφέρνα εγέλασε. Τὸ γέλιο τῆς ἐπείραξε τὸν "Αγγελο.

— Τί δηλαδή; εἶπε. Τόσο ἀσχημος καὶ κακὸς εἰμ' ἔγω;

— Μὰ τί λές, καϊμένε! διαμαρτυρήθηκε ἡ Φωτεινὴ. Γιὰ τὴ συγγένεια μιλῶ ἔγω.

— "Αν δὲν ήμουν δμως ξαδέλφος σου;... ξεθαρρεύτηκε νὰ ἐρωτήσῃ ἐκείνος.

— Η Φωτεινὴ ἀποκρίθηκε μ' ἔνα γέλιο ἀκόμη πειρακτικώτερο.

— Τί γελᾶς; εἶπε δ "Αγγελος γελῶντας κι' αὐτός.

— Μὰ είσαι γέρους! — ἐπρόφερε ἡ Φωτεινὴ· ἀλλὰ μ' ἔνα ὑφος τόσο χαϊδευτικό καὶ στοργικό, ποὺ τοῦ ἀφαιροῦσε κάθε δικαίωμα νὰ προσβληθῇ, ἀκόμη κι' ἀπὸ μέσο του.

— Καλά, εἶπε· ἀν ήμουν νεώτερος;

— Ούφ! μ' ἐσκότισες! ξαμε ἡ Φωτεινὴ. "Αν δὲν ήσουν ξαδέλφος μου... ἀν ήσουν νεώτερος... ἀν... ἀν... ξέρω κ' ἔγω. τί θὰ

τάλλα μας, νὰ μποροῦσα νὰ σάγαπήσω. Αὐτὸ δὲν εἶνε; "Ε, δὲν τὸ ξέρω, δὲν θὰ σου τὸ 'πω ποτέ!

Κ' ἐστάθηκε ξεφέρνα 'τὴ μέση τοῦ δρόμου κ' ἔγύρισε νὰ ίδῃ ποὺ βρίσκονται οἱ ἄλλοι. 'Ο κύριος Σάντρης, ἡ κυρία Σάντρη κι' δ Μίμης είλαν μείνει πίσω πολύ. Κ' ἡ Φωτεινή, πεισματικὰ βουβή πλέον, τοὺς ἐπερίμενε νὰ πλησιάσουν.

(Επειτα συνέχεια) ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΡΟΥΣΣΩ

κατάστασιν διατελῶν δ Ρουσσώ, ὀνήσυχος, ἀπογοτευμένος εἰς τὰ εὐγενέστερα τῶν αἰσθημάτων του, ἔγραψε τὰς ἐπιστολὰς ταύτας, αἱ διποταὶ δὲν εἶνε ἄλλο τι παρὰ μία μακρὰ θρηνωδία ἔρωτος καὶ ἀπελπισίας. Μία μάλιστα ἔξι αὐτῶν, ἡ ἐνδεκάτη ἐπιστολὴ εἶνε λίαν ἐπεκταμένη καὶ ἀποτελεῖ οὗτος εἰπεῖν ἔνα εἰδός Συνθῆκης περὶ φιλίας καὶ εἶνε ἔργον ὑπερόχου σπουδαιότητος.

Εἰς τὴν ἐπιστολήν του τῆς 29ης Οκτωβρίου 1757 δ Ρουσσώ δστις εὑρε τὴν εύκαιριαν νὰ διμιλήσῃ ἐπὶ μαρόν μετὰ τῆς κ Ούντετο, τῆς ἔγραψε κατόπιν: «Πόσον γλυκεῖα καὶ θελητικὴ μοῦ ἡτο ἡ ἡμέρα τῆς Τρίτης! Ἡ ἡρεμία πρὸς στιγμὴν ἀπεμάκρυνε τὴν ἀνησυχίαν τῆς ψυχῆς μου, καὶ ἀπὸ τὸν κόλπους τῆς τρυφερᾶς καὶ τῆς ἀγήνης φιλίας ἔλαβον δυνάμεις ὅπως ὑποφέρω στωκύτερον δλους τοὺς σάλους τοὺς δποίους μοῦ δίδει μία φιλία τόσον τυραννική¹. "Αχ, πόσον εἶνε σκληροὶ αὐτοὶ οἱ φύλοι. Πάντοτε ἔτοιμοι ν' ἀποπειραθοῦν κατὰ τῆς ἐλευθερίας μου, καὶ ἔτωφελούμενοι τῆς περιπλανήσας μού θέλουν νὰ μοῦ καταστήσουν τὸ γλυκυτερον τῶν αἰσθημάτων μού αἰωνίαν μάστιγα τῆς ζωῆς μου. 'Αλλ' ἀν καταχρῶνται τῆς πτωχείας μου ὅπως μὲ ἔξευτελίσουν, εἶνε μακράν ἐν τούτοις τοῦ σκοποῦ των. Κακῶς ὑπελόγισαν καὶ ἀγνοοῦν διτὴ η ἐλευθερία ἀνθρώπου ως ἐμὲ δὲν πωλεῖται εὐκόλως. 'Οπωςδήποτε σᾶς ἔξορκίζω μὴ τοὺς μιμηθῆτε, ἀγαπητῇ μου φύλη. 'Αφήσατε με νὰ είμαι δπας ἡ φύσις μ' ἐπλασεν. "Αν η κ. Επινέ ξεχει ἀνάγκην ἀκολουθίας, οἱ φύλοι δὲν τῆς λείπουν. "Οσον ἀφορᾷ ἐμέ, δὲν είμαι ἀρκετά πλούσιος νὰ τὴν συνοδεύσω εἰς τὸ ταξιδί της δι' ἔξόδων μον, οὔτε ἐπιθυμῶ νὰ τὴν ἀκολουθήσω δαπάναντις της».

Τὴν 31 Οκτωβρίου δ φιλόσοφος τῆς ἔγραψε:

«Μολοντὶ ἀσθενής καὶ περίλυπος μέχρι θανάτου, δὲν διέρχομαι καὶ δυσαρέστους ἡμέρας ἔδω. Μακρὰν τῶν ὀχληρῶν ἡθικολογῶ καὶ σᾶς ἐνθυμοῦμας. Πλέον ἡ ποτὲ αἰσθάνομαι διτὴ η ὑπερτάτη ἀρετῇ καὶ η ιερὰ

1. 'Εδῶ ὑπονοεῖται η φιλία τῆς κ. 4. 'Επινέ.

φιλία είνε τα μόνα άγαθά του άνθρωπου, τα όποια πρέπει ν' αποκτήσῃ διὰ νὰ κάτασῃ εύτυχής. Και τὰ δύο αὐτά μοῦ τὰ κατεστήσατε πλειότερον άγαπητά ὅς ἐκ τοῦ πόθου νὰ γίνω ἄξιος τῶν αἰσθημάτων διὰ τῶν όποιων μὲ περιβάλλετε».

Εἰς τὴν περίφημον ἑνδεκάτην ἐπιστολήν του ὁ Ρουσώ ἔξηγει εἰς τὴν κ. Οὐντετὸν πᾶς αὐτὸς ἐννοεῖ τὴν φιλίαν. Εἰς τὴν μακροτάτην αὐτὴν ἐπιστολὴν περιλαμβάνουσαν δεκαέξι σελίδας, ὑπάρχουν θαυμάσια παρατηρήσεις.

«Ο ἔρως καὶ ἡ φιλία, λέγει ὁ Ρουσώ, δὲν ἔχουν ἄλλους νόμους παρὰ μόγον τὸ αἰσθητό. Κάμνει τις τὰ πάντα διὰ τὸν φίλον του ὄντας καὶ διὰ τὸν ἔαυτόν του, ὅχι ἐκ καθήκοντος ἀλλ' ἐξ ἡδονῆς "Ολαὶ αἱ ὑπηρεσίαι τὰς ὄποιας τοῦ προφέρουν εἴνε ὑπηρεσίαι προσφερόμεναι εἰς ἔαυτον".

«Ἴδού, κυρία μου, τί είνε ἡ ἀληθῆς φιλία. Ως πρὸς ἐμὲ τὸ διολόγῳ διὰ φιλέσθαι μὲν πότε τῆς ἐπιθυμίας ν' ἀγαπῶ καὶ ν' ἀγαπᾶμαι, ἀδιαφορῶ διὰ διὰ τὸ ἀλλα δὲν θέλω οἱ φίλοι μου νὰ στενοχωροῦνται διὰ τὴν πτωχείαν μου ἀλλὰ νὰ μ' ἀγαπῶν δόποιος εἰμαι. Δὲν θέλω νὰ μετατρέπουν τὴν πρὸς ἐμὲ ἀφοσίωσίν των εἰς περιποίησεις ἀλλὰ εἰς αἰσθήματα. Ἰδού δὲ καὶ διατί αἱ προσφερόμεναι εἰς ἐμὲ ὑπηρεσίαι, ἐξ ὅλων τῶν ἑνδείξεων τῆς φιλίας μοῦ εἰνε δλιγύτερον πολύτιμοι, διότι κάθε ἔντιμος ἀνθρώπος πρέπει νὰ ὑπηρετῇ τὸν πλησίον του καὶ ἡ ἀνθρωπότης ὀφείλει νὸ τιμῆς πᾶσαν ἀξίαν. Ἰδού δὲ καὶ διατί ἀκόμη ἐξ ὅλων τῶν ὑπηρεσιῶν δοιαὶ ἀφροδοῦν τὸ χρῆμα δλίγον μ' ἀνδιαφέρουν, διότι ἐξ ὅλων τῶν θυσιῶν τὸ χρῆμα στοιχεῖ δλιγύτερον εἰς τὸν δίδοντα καὶ πλειότερον εἰς τὸν λαμβάνοντα. Τοιουτοράπως μεταξὺ δύο φίλων ἐκεῖνος δοτὶς δίδει εἴνε ἀναμφιλέκτως πλειότερον ὑπόχρεως εἰς τὸν λαμβάνοντα».

Συνεχίζων τὰς θεωρίας του ταύτας ὁ Ρουσώ λέγει:

«Ω ἀγαπητή μου φίλη, διὰ δήποτε καὶ ἀν αἰσθάνεσαι ἔνα μόνον σᾶς ξητῷ νὰ μὲ ἀγαπᾶτε! Δὲν πουθίτοπε ἄλλο ἀπὸ τὸ αἰσθητό τῆς ἀγάπης, τὸ γεμάτον ἀπὸ ἀφέλειαν, ἀγνότητα καὶ ζωήν. Παρηγόρησε μὲ σταν πονῶ, καὶ βύθισε τοὺς ἰδιούς σου πόνους μέσα εἰς τὴν ἴδιαν μον ψυχὴν ὅπως αἱ θλίψεις μας τοιουτοράπως ἐνωμέναι καταστοῦν πηγὴ ἡδονῆς καὶ ἡ ζωή μας ὑφασμένη μὲ ἀμοιβαίας ἀγαθοεργίας ἀποτέλεσση τὴν ἀληθῆ φιλίαν!»

Καὶ καταλήγει μὲ τὰ ἔξης:

«Υγίανε, Σοφία, υγίανε, ἀγαπητή καὶ μοναδική μου φίλη!.. Εἰς τὸν φίλον σας — Σαίντ Λαμπέρ — δόσετε τοὺς τρυφερούς μου χαιρετισμούς!.. Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω πῶς ἀμφότεροι μὲ ἐμάθητε νὰ ἔκτιμο πλειότερον τὸν ἔαυτόν μου "Ἄχ, πᾶς θὰ λησμονήσω τὴν φιλίαν σας αὐτὴν τὴν τόσον εἰλικρινῆ καὶ ἀληθῆ!"».

Εἰς μίαν ἄλλην ἐπιστολήν του ὁ Ρουσώ διηγείται εἰς τὴν κ. Οὐντετὸν διὰ εἰνε ἀπησχολημένος εἰς τὴν σύγχεσιν ἔργου του τινός, ἀλλ' διὰ εἰνε αἰφνιδίως ἡσθενήσεος σοβαρῶς καὶ πιστεύει τὸ τέλος του νὰ μὴ βραδύνῃ πολύ.

«Δὲν μένουν πλέον παρὰ παιδικαὶ τινες φιλίεις. Ἐν τούτοις παρηγοροῦμαι ξῦν μόνος καὶ ἀκόμη περισσότερον διὰ τὸ ἀποθάνω ἐγκαταλειπειμένος καὶ ἔρημος. Καὶ ὅμως πονῶ πολὺ ἀναλογιζόμενος διὰ τὸ ἀποθάνω χωρὶς νὰ ἐπιζήσω εἰς τὴν καρδίαν οὐδενὸς τῶν φίλων μου, ἐγὼ τοῦ δόποιους ἡ ψυχὴ δὲν ἔτοι ἄλλο τι παρὰ διαρκῆς πηγὴ εὐαισθήτου καὶ θελκτικῆς φιλίας».

Τυχών ἀπαντήσεως εἰς τὴν ἐπιστολήν του ταύτην ἐκ μέρους τῆς κομήστης, ὁ Ρουσώ τῆς ἔγραψε.

«Ἐίμαι τόσον χαρούμενος δους μὲν ἐνθυμεῖσαι ἀκόμη. Τὸ αἰσθημα αὐτὸν δὲν μοῦ εἰνε πλέον ἀπαραίτητον ἀλλὰ θὰ μοῦ εἰνε πάντοτε ὀγαπητὸν καὶ σᾶς τὸ λέγω διὰ πάντοτε θὰ σᾶς τιμήσῃ. Είμαι καλλίτερα εἰς τὴν ὑγείαν μου καὶ δοάκις διαρρόης εἰνε καλὸς περιπατῶ ἀνὰ τὸ δάσος τοῦ Μομορανῶ ὅπου ἡ δροσερὸς βλάστησις βαλσαμώνει τὴν αἵμασσουσαν καρδίαν μου».

Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται φίπτουν νέον φῶς ἐπὶ τῶν σχέσεων τοῦ ἐκ Γενεύης φιλοσόφου καὶ τῆς κομήστης Οὐντετὸν καὶ συμπληρώνουν σχεδὸν τὴν διηγήσιν τῶν «Ἐξομολογήσεων». "Ἐπειτα καὶ ἡ κόμηστα Οὐντετὸν τίποτε δὲν ἀπώλεσε μείνασμα πιστὴ εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πρὸς τὸν Ρουσώ διότι ἡ συμπαθὴς αὐτὴν γυνῇ ἵσως δέν θὰ ἐπέξῃ εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων ἀν δὲν συνέδει τὴν ζωήν της μὲ τὴν δόξαν τοῦ μεγάλου, τοῦ τόσον περιπαθοῦς φιλοσόφου. Καὶ ἀν τὸ δόνομά της τώρα ἐπιτλέγη ἀρμονικῶτατα διὰ μέσου «τῶν κυμάτων τῆς Ιστορίας», τοῦτο τὸ ὄφεῖλει εἰς τὸν μέγαν πολίτην τῆς Γενεύης.

ΚΗΦΙΣΣΟΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΤΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

«Τῆς ἔξοχῆς, εἰκόνες καὶ διηγήματα ὑπὸ Ιω. Α. Γκίκα, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. — Ήμερολόγιον τῶν ν Εθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, ἐν Κωνσταντινούπολει, 1905.

Δὲν ὑπάρχει μεγαλιτέρα χαρὰ διὰ τὸν δυστυχῆ ἄνθρωπον, τὸν δόποιον κάποια Μοῖρα, διγι βέβαια καλή, ἐποθέτησεν εἰς τὴν ἀκανθώδη καὶ ἐπικίνδυνην αὐτὴν στήλην, — παρὰ δσάκις τοῦ παρουσιάζεται εὐκαιρία νὰ ὀμίλησῃ χωρὶς νὰ φανῇ σκληρὸς καὶ χαιρόπακος... Ἡ ἀληθεία είνε, διὰ τέοια ποθητὴ εὐκαιρία μοῦ παρουσιάσθη σπανίως τοὺς τελευταίους μῆνας, κατὰ τὸν δόποιον τοῦ τσαρολατάνον, τὸν ἀφορίζουν ὡς φονέα τάχα τοῦ καλλιτέρου χωριανοῦ, καὶ τὸν ἀναγκαῖον νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ χωρίον ὑπὸ ἀράς καὶ ἀπειλάς, — ἀνέρχεται εἰς περιπόλην προσώπου συμβολικοῦ, ἀνωτέρου τόπου καὶ χρόνου, ἀληθινοῦ ἥρωας. Καὶ τοῦτο, χωρὶς διόλου διγγραφεὺς νάπομακρονθῆ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, τὴν δόποιαν, εἰς τὸ διήγημα τοῦτο προπάντων, ἀντιγράφει ἐπιμόνως μὲ θαυμαστὴν ἀκρίβειαν λεπτομερειῶν.

Ἐπίσης ὧδαῖον καὶ ἀξιοσημείωτον διήγημα είνε «Ἡ Χάρι της». Κατωτέρας φύσεως, καθαρῶς ἥριογραφικά ἀλλὰ καλλίστα εἰς τὸ είδος των, είνε τὰ διηγήματα «Παραμονὴν ἐκλογῶν», τὸ «Παράσημο τοῦ κυρίου Δημάρχου», τὰ «Στεφανώματα» καὶ «Φιλανθρωπίας ἐγκώμιον», (μολονότι τὸ τελευταῖον αὐτὸν τείνει νάπομακρονθῆ ἀπὸ τὸν περιωρισμένον τῆς ἥριογραφίας κύκλον). Οἱ «Ἄγιοι Θεόδωροι» θὰ ἔτοι διαρρόης εἰς τὸν δόμησαν περὶ τοῦ ταλάντου τοῦ νέου διηγηματογράφου, ἀλλ' ὅχι πλήρη. Διότι τὸ διήγημα αὐτὸν είνε ἐξαιρετικὸν μέσα εἰς τὸν τόμον, καὶ δὲν ἔχει δόμοιον παρὰ μόνον τὸ ἄλλο ποῦ ἐπιγράφεται «Θερινὰ μεσάνυχτα». Πρόπει νὰ διαβάσῃ κανεὶς καὶ τὸν «Χρεώστην», τὴν σταρακτικὴν αὐτὴν καὶ ἀγρίαν εἰκόνα τοῦ χωρὶ κοῦ, ποῦ καταδυναστεύεται ἀπὸ τὸν τοκογλύφον καὶ τὸν εἰσπράτορά του, — καὶ θάναγνωρίσῃ πλέον πόσον ἀληθινὰ καὶ καλλιτεχνικά βλέπει τὴν πραγματικότητα ὃ συγγραφεύεις, δηλαδὴ πόσον καλὰ ἡξεύρει νάντελη ἀπὸ τὴν κυπριούσαν ζωήν, ἐνσυνειδήτως πλέον, τὴν ποιητικήν της ούσιαν, τὸ στοιχεῖον τῆς καλλονῆς

ποῦ ενδίσκεται κρυμμένον, πολλάκις καὶ ὑπὸ τὴν ἀσχημίαν της.

Ἄλλα τὸ διήγημα ποῦ συνδυάζει καὶ τὰ δύο αὐτὰ προτερήματα, — ἀν εἰνε δύο τφόντι, καὶ δχι ἐν μόνον, διευπόστατον, τὸ κατ ἔξοχὴν προτέρημα τοῦ γνησίου διηγηματογράφου, — εἰνε δ «Μακελλάρης». Τὸ διήγημα αὐτό, δ ἀδάμας τῆς συλλογῆς, ἔχει δλα τὰ στοιχεῖα ἐνδὲς δράματος κοινωνικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ. Είνε ἡ παρατηρησίας ὑπὸ τὴν ὑψηλοτέραν της μορφής πορείας, — πορείας ἐπιστήμων, δ ἱαρός τοῦ χωριοῦ, τὸν δόποιον οἱ χωρικοί, παραπειθόμενοι ἀπὸ τὸν ἀντίπαλόν του τσαρολατάνον, τὸν ἀφορίζουν ὡς φονέα τάχα τοῦ καλλιτέρου χωριανοῦ, καὶ τὸν ἀναγκαῖον νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ χωρίον ὑπὸ ἀράς καὶ ἀπειλάς, — ἀνέρχεται εἰς περιπόλην προσώπου συμβολικοῦ, ἀνωτέρου τόπου καὶ χρόνου, ἀληθινοῦ ἥρωας. Καὶ τοῦτο, χωρὶς διόλου διγγραφεὺς νάπομακρονθῆ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, τὴν δόποιαν, εἰς τὸ διήγημα τοῦτο προπάντων, ἀντιγράφει ἐπιμόνως μὲ θαυμαστὴν ἀκρίβειαν λεπτομερειῶν.

Ἐπίσης ὧδαῖον καὶ ἀξιοσημείωτον διήγημα είνε «Ἡ Χάρι της». Κατωτέρας φύσεως, καθαρῶς ἥριογραφικά ἀλλὰ καλλίστα εἰς τὸ είδος των, είνε τὰ διηγήματα «Παραμονὴν ἐκλογῶν», τὸ «Παράσημο τοῦ κυρίου Δημάρχου», τὰ «Στεφανώματα» καὶ «Φιλανθρωπίας ἐγκώμιον», (μολονότι τὸ τελευταῖον αὐτὸν τείνει νάπομακρονθῆ ἀπὸ τὸν περιωρισμένον τῆς ἥριογραφίας κύκλον). Οἱ «Ἄγιοι Θεόδωροι» θὰ ἔτοι διαρρόης εἰς τὸν δόμησαν περὶ τοῦ ταλάντου τοῦ νέου διηγηματογράφου, ἀλλ' ὅχι πλήρη. Διότι τὸ διήγημα αὐτὸν είνε ἐξαιρετικὸν μέσα εἰς τὸν τόμον, καὶ δὲν ἔχει δόμοιον παρὰ μόνον τὸ ἄλλο ποῦ ἐπιγράφεται «Θερινὰ μεσάνυχτα». Πρόπει νὰ διαβάσῃ κανεὶς καὶ τὸν «Χρεώστην», τὴν σταρακτικὴν αὐτὴν καὶ ἀγρίαν εἰκόνα τοῦ χωρὶ κοῦ, ποῦ καταδυναστεύεται ἀπὸ τὸν τοκογλύφον καὶ τὸν εἰσπράτορά του, — καὶ θάναγνωρίσῃ πλέον πόσον ἀληθινὰ καὶ καλλιτεχνικά βλέπει τὴν πραγματικότητα ὃ συγγραφεύεις, δηλαδὴ πόσον καλὰ ἡξεύρει νάντελη ἀπὸ τὴν κυπριούσαν ζωήν, ἐνσυνειδήτως πλέον, τὴν ποιητικήν της ούσιαν, τὸ στοιχεῖον τῆς καλλονῆς

«Ἀλλὰ τὰ καλὰ είνε ἀρχετὰ διὰ νὰ κατατάξουν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν κ. Γκίκαν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐκλεκτῶν. Ελλήνων διηγηματογράφων. Ἄν ή μοιφὴ είνε ὡς ἐπιτοπλεῖστον ὅμορφος καὶ ἀκατασκεύαστος, — τί κρίμα! — ἀν ὑπάρχουν ἐδῶ κ' ἐκεῖ παρατηρησίεις κοινοτοπι-

καὶ καὶ φιλοσοφήματα ποῦ διμοιάζουν μὲ ἀεροδρογήματα — εἰς ἀρχαιότερα διηγήματα, ὑπόθετω, — ἀν τὸ ὑφος γενικῶς εἶνε τραχὺ καὶ ἀξεστον, ἀφίνον σπαρακτικοὺς ἥχους ὡς βιολίου ἔχορδισμένου, καὶ ἀν ἡ γλῶσσα ἔπειτε νὰ ἡτο ἀκόμη πλέον ἀπλῆ καὶ ζωντανή — ἀλλὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Γκίκα αἰτοεῖται ἀπὸ ὑλικὸν πολύτιμον, εἶνε γεμάτον παρατήρησιν. Ζωήν, δύναμιν καὶ ἀλήθειαν, καὶ βλέπει κανεὶς ὅτι τὰ ἐλαττώματα εἶνε μᾶλλον ἀσήμαντα ἐν σχέσει πρὸς τὰ γιγαντιαῖα προτερήματα καλῆς φύσεως, πλουσίως προικισμένης μὲ μάθησιν καὶ μὲ πειραν, καὶ ὅτι ὀλίγον λείπει διὰ νάναπτυχμῇ δισυγγραφεὺς «Τῆς Ἐξοχῆς» εἰς πρώτης τάξεως διηγηματογράφον.

Ολίγον λείπει. . . Ἀλλὰ τὸ ὀλίγον αὐτὸν εἶνε κάποτε πολύ, πάρα πολύ, διότι ὑπάρχουν καὶ ἀνθρώποι οἱ διοῖοι πλησιάζουν, ἀλλ' εἶνε φύσει ἀνίκανοι νὰ φθάσουν τὴν τελειότητα, τὴν ἰσορροπίαν μεταξὺ συλλήψεως καὶ ἐκτελέσεως, τὴν ἀρμονίαν τῆς μεγάλης Τέχνης. Δὲν πιστεύω νὰ εἶνε ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν καὶ δ. κ. Γκίκας, (ἢ ἡτο ἀτύχημα τωόντι διὰ τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν) καὶ ἐλπίζω ὅτι δ. Β' τόμος τῶν διηγημάτων του θὰ μᾶς ἱκανοποιήσῃ τελείως. Ὁπωσδήποτε, δὲν τοιμῶ νὰ γίνω προφήτης. Εκφράζω ἀπλῶς μίαν εὐχήν.

“Οταν ἐν βιζαντινὸν δημοσίευμα εἶνε καλοτυπωμένον ὅσον καλοτυπώνει τὸ τυπογραφεῖον τῶν Γεράρδων · ὅταν ἔχῃ καλὸ χαρτί, καλὰς φωτοτιγγογραφίας, τὴν εἰκόνα τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Συνοδιῶν, τὰ μέλη τοῦ Μικτοῦ Ε. Συμβουλίου καὶ τοὺς καθηγητὰς τῆς Μ. Σχολῆς τοῦ Γένους, ἐν ἀρδθρον τοῦ κ. Μ. Γεδεών, στίχους τοῦ κ. Χρήστου Χατζηχρήστου, βιογραφίαν τοῦ μακαρίτου Σπαθάρη, κάτι τι ἀπὸ τὰ μεταθανάτια τῆς Σαπφοῦς Λεοντιάδος, δίλιγα Μικρασιατικὰ τοῦ κ. Ιοακείμ Βαλαβάνη, καὶ αἴνους εἰς τὴν Α. Α. Μ. τὸν φιλόλαιον Ἀνακτα, — τότε λέγομεν, ὅτι μαρτυρεῖ ἀρκούντως τὴν προέλευσίν του, ὅτι ἐκπληροῖ τὸν σκοπόν του, τὸ φυλλομετροῦμεν εὐχαρίστως, δὲν τὸ διαβάζομεν καθόλου, καὶ δὲν ἡτούμεν τίποτε περισσότερον. . .

Ἄλλὰ τὸ Ημερολόγιον τῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, μολονότι γνησίως βιζαντινόν, δὲν εἶνε ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ δὲν διαβάζονται. Ἡ συντακτικὴ Ἐπιτροπή, ἀξία πολλῶν καὶ εἰλικρινῶν συγχαρητηρίων, ἐσκέφθη νὰ νεωτερίσῃ. Καὶ νὰ νεωτερίσῃ γενναιότατα. Στοιχηματίζω

ὅτι ἡ πλειονοψηφία της τούλαχιστον ἀποτελεῖται ἀπὸ νέους ἄνδρας, οἱ διποῖοι δὲν εἶνε μέλη ἐνεργά τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Διαφορετικὰ δὲν ἔξηγεῖται πῶς εἰς τὸν πλουσίον κατάλογον τῶν Περιεχομένων συναντᾶ κανεὶς, μ' εὐχαρίστων ἔκπληξιν, καὶ μερικὰ ὄνόματα νεωτεριστῶν, πρὸ τῶν διποίων θὰ συνωφρούντο μὲν δὲ ἀξιότιμος κ. Σ. Βούτυρας, ἀλλὰ τὰ διποῖα ἔκπροσωπον δηλητὴν τελευταίαν βιζαντινὴν κίνησιν, τὴν τόσον εὐέλπιδα, καὶ ἐνθυμίζονταν τὴν αἰσίως ἀρξαμένην ἀπολύτρωσιν τοῦ βιζαντινοῦ πνεύματος ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς μακαρίας πανθυτυραϊκῆς ἐποχῆς. Ἰδού μερικὰ ἀπὸ τὰ βέβηλα αὐτὰ ὄνόματα: Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου, Σοφία Ιωαννίδην, Κ. Σπανούδης, Ζ. Φυτίλης, Ι. Π. Ιωαννίδης Βοσπορίτης, Ν. Βασιλειάδης, Ἀγγελος Σημηριώτης, Ι. Παπαδόπουλος. . . ἔ, δὲν εἶνε ἀρκετά;

“Ἄλλη ἀξιέπαινος πρωτοτυπία τοῦ βιζαντινοῦ αὐτοῦ δημοσίευματος, εἶνε ὅτι παρέχει εὐρεῖαν καὶ τιμητικὴν θέσιν καὶ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἀμηναῖκης λογοτεχνίας. Καὶ ὅχι μόνον εἰς τοὺς παλαιούς, τοὺς ἀνεγνωρισμένους καὶ ὑπὸ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου,—τὸν Ἀννινον π. χ. τὸν Χατζηδάκιν, τὸν Λυκούδην, τὸν Καρολίδην, τὸν Πολίτην, τὸν Βλάχον, τὸν Παγανέλην, κ.π.—ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν νεωτέρων, καὶ ἵσως ἐκεῖκάτω ἀκόμη πρωτακούστων ποιητῶν καὶ πεζογράφων, δπως δ. Μαλακάσης, δ. Βασιλικός, δ. Πορφύρας, δ. Μάνος κτλ. — καὶ ἀκόμη φρίξατε! καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς θεωρουμένους ὡς αἰρετικοὺς Ἐφταλιώτην, Πασαγιάννην, Χρυσομάλλην, καὶ ἀκόμη εἰς ποιὸν νομίζετε; εἰς τὸν ἀρχαιαρετικὸν Κωστῆν Παλαμᾶν! Καὶ μάλιστα ἐπανειλημμένως ! !

Δὲν εἶχα δίκαιον ὅταν ἔλεγα, ὅτι ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ εἶνε ἀξία πολλῶν συγχαρητηρίων; Χρειάζεται, βλέπετε, πάρα πολὺ θάρρος, διὰ νὰ ἐκδοῦμη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐν τόσῳ καλόν, περιεκτικὸν καὶ πλουσίον φιλολογικὸν τεῦχος, δόσον εἶνε αὐτὸν τὸ Ημερολόγιον. Εὔχομαι νὰ ἐκδίδεται ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας, ὅχι μόνον χάριν τοῦ ισοζυγίου τῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, — ἀλλως θὰ ἥρκει καὶ δὲ ἐνγενῆς αὐτὸς σκοπός, διὰ νὰ δικαιολογήσῃ μίαν εὐχήν, — ἀλλὰ καὶ διὰ νάναπτυχμῇ εἰς τὰς σελίδας του τοὺς ἔδω μὲ τοὺς ἔκει καλοὺς πνευματικοὺς ἔργατας, διὰ νὰ χρησιμεύῃ δὲς ἐνώπιον τοῦ κρητικοῦ τῶν λογίων τῆς Ἐλλάδος μὲ τοὺς

λογίους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι δποία, μὲ δῆλην τὴν παρακμὴν τῆς μεγάλης Ἰδέας, δὲν παύει νὰ βασιλεύῃ εἰς τὴν ψυχὴν καθέδη. “Ἐλληνος, ὃς ἡ μεγάλη, ἡ ἀληθινή, ἡ γνησία Βασιλεύουσα. . .

Πολλὰ ἐκ τῶν δημοσιευμάτων τοῦ ‘Ημερολογίου ἀναγινώσκει κανεὶς εὐχαρίστως’ (τὸ φαντάζεσθε, ύστερο ἀπὸ τόσα ὄνόματα καὶ ἀπὸ 520 μεγάλας πυκνοτυπωμένας σελίδας!) Ἀξιοσημείωτος εἶνε μία σύντομος ἀλλὰ περιεκτικὴ ιστορία τῆς τουρκικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης ὑπὸ τοῦ κ. Ἀποστόλου Φωτιάδου, πολὺ φωτιστικὴ διὰ τὸν τοῦς “Ἐλληνας καὶ παραδειγματικὴ διὰ τὸ γλωσσικόν των ζήτημα. Ἄλλ’ ὅμοιογῶ ὅτι περισσότερον ἀπ’ δλα τὰ ἔμμετρα καὶ πεξά, μοῦ ἥρεσεν ἡ ἀπροόπτως ὁραία καὶ πρωτότυπος «Φιλοσοφία τῶν λέξεων εὐ πράττειν, σχολάζειν, σχολὴ» τοῦ κ. Γεωρ. Ἀποστολίδου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Υ. Γ. — Βλέπω εἰς τὸν «Νομᾶν», ὅτι δ. κ. Ψυχάρης ἀπαντᾷ παρεκβατικῶς εἰς τὴν κοιτικὴν ποὺ τοῦ ἔπαιδα μὲ τὴν Ζωὴ καὶ γάτη ἐπὶ μοναξίᾳ», καὶ τὰ βάζει μὲ τὸν κ. Μιχαηλίδην, ὃ δποῖος εἰλεύτης τὸ θράσος νὰ δηλώσῃ ὅτι δὲν συμερίζεται τὰς γλωσσικὰς του ἴδεας. Κατὰ τὸν κ. Ψυχάρην, διὰ νὰ τολμᾶ κανεὶς νὰ μη παραδέχεται τὰς ἴδεας τοῦ κ. Ψυχάρη, πρέπει νὰ ἔχῃ ἴδεας ἴδιας του, δηλαδὴ νὰ ἔχῃ συγχράψει δόλοκληρον φιλοσοφικὸν γλωσσικὸν σύστημα, καὶ κατ’ οὐδένα τρόπον δὲν εἰμόρρει νὰ παραδέχεται τὰς ἴδεας ἄλλου (τοῦ Ροΐδη π. χ. ἢ τοῦ κ. Κρουμπάχερ). Πολὺ ὁραία λογικὴ αὐτὴ!

Α' ὅλ' αὐτὰ ποὺ ἀραδάζει δ. κ. Ψυχάρης, δ. δ. εποτιμοῦσα νὰ μᾶς ἔχηγον τί εἰδούς ζῶν εἶνε ὁ ἀχινός του μὲ τὸ κράσι. “Ἄν τὸ ἀρμανεν αὐτό, θὰ τοῦ ἔλεγα κ' ἔγω ὅτι εἰς τὸ ἀρρυθμὸν μου ἐλησμόντησα νὰ σημειώσω τὰς λέξεις φυλλωσία καὶ συνηρησία, τὰς δποιας ἐπλασε διὰ νάντικαταστήση τὸ φύλλωμα καὶ τὸ ἀρχιπέλαγος, διὰ εἰνε πολὺ εὐτυχεῖς λέξεις, καὶ .. μακάρι νὰ ἥσαν ἔτσι δλαι μὲ λέξεις τοῦ γλωσσοπλάστου! ” Η πρόκλησης ὅμως ποὺ μού κάμνει νὰ γράψω κ' ἔγω ἐναὶ βιβλίον! διὰ νὰ τοῦ δείξω πῶς γράφεται ὡς γλῶσσα !!), εἶνε, τὸν διαβεβαϊδ, ἀτυχεστάτη. Ο κ. Ψυχάρης ἐπρεπε δὰ νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἔχω γράψω πολλὰ ἔως τῶρα, καὶ πολὺ καλλίτερος ἀπὸ πολλῶν... ὅτι καὶ εἰς τὴν «ἐθνικὴν γλῶσσαν» ἀκόμη προσφέρω μεγαλειτέραν ἵσως ἐκδούλευσιν ἀπὸ κάθε ἄλλον, διότι τὰ διηγήματα μου κυκλοφοροῦν καὶ διαβάζονται.. . Αλλ' ἀπὸ ἀνθρώπων ποὺ θὰ εύροισε π. χ. ὅτι δ. «Ἐρως ἐσταυρωμένος» δὲν ἀξίζει τίποτε, διότι κατὰ τὸ πνεύμα τῆς νέας γλώσσης ἐπρεπε νὰ γράψω «Ἐρωντας σταυρωμένος», φυσικά δὲν περιμένω καλλίτεραν κοιτικὴν τῶν διηγημάτων μου. Όμοιογω μάλιστα κ' ἔγω ὅτι εἰνε γειμάτα ἀπὸ ὄντιμης φραγματικῆς ανορθογραφίας. Τὸ δρᾶμα ὅμως τοῦ κ. Ταγκοπούλου, τὸ οποῖον δὲν ἔχει πολλάς, κατὰ τὸν κ. Ψυχάρην εἰνε ἀριστούργημα, καὶ τὰ πρόσωπά του — «ῶς τόσο διεὸς τί περιεργο!» — μᾶς συγκινοῦν «σὰ νὰ κλαίγανε, σὰ νὰ μισέ βανε ὁ ἔνας ἀπὸ τὸν ἄλλον τοὺς (τὶ ὁραία φρασεολογία!) σὰ νὰ τοὺς χωρίζεις μάροψ τύχη». Ναί, πολὺ περίεργον, μὰ τὴν ἀληθινα! Μήπως περισσότερον ἀπὸ τὸ δρᾶμα καὶ ἀπὸ κάθε τί, συγκινεῖ τὸν κ. Ψυχάρην ἡ δρῦσιογραφία; “Οπωσδήποτε, δὲν αἰσθάνεται κανεὶς

συγκινήσεις ἀπὸ τέτοια δράματα καὶ σταν βλέπῃ ἐμπρός του γίγαντας τοὺς συγγραφεῖς των, εἰνε πολὺ φυσικόν. — καὶ πολὺ κολακευτικόν, — ἐμάς νὰ μᾶς βλέπῃ τόσο «μακριά του» ποῦ μόλις νὰ μᾶς «ξεδιακρίνῃ».

ΓΡ. Ε.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ο Πιερ Λοτί εξέδωκε νέον ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ τρίτη νεότης τῆς κυρίας Δαμάσκην». Είναι, ἀς είπωμεν, τὸ πάροισον—pendant—τῆς «Κυρίας Χρυσάνθεμον» γνωστῆς εἰς τοὺς «Ἐλληνας ἀναγινώστας. Εἰς τὸ νέον του μυθιστόρημα δ. Λοτί ἀναφαίνεται καὶ πάλιν δ. ἔξιος ζωγράφος τῆς φύσεως. Καὶ εἰς αὐτὸν μᾶλλον ἔχειται, κατὰ τὸν κριτικὸν Μπρισον, ἡ ἀξία τοῦ ποιητοῦ τοῦ έκπληκτοῦ τῆς περισσότερον εἰς τὸν τόπον ἐντός δεκαπέντετες ἔτην τὸν ποιητήν τοῦ πρώτου ταξιδίου του. Νέος πολιτισμός, νέα δψις τῶν πραγμάτων. Καὶ δ. Λοτί ὁ συγγραφεὺς καλλιτέχης, εἰναι ἀπογοητευμένος, διότι δὲν ἐπανεργίσκει τὸν παλαιὸν κόσμον τὸν ὑπὸ τὸν ἔγγρῳριζε, τὸν κόσμον τῶν ὄντερων.

Γνῶμαι γαλλων συγγραφέων περὶ τὸ Θεοράντες:

‘Ο θαυμάσιος Θεοράντες, Μολιέρος καὶ Ραμπλάι, ἀνώτερος δμως καὶ τῶν δύο δμοῦ, ἔγραψε τὸ πλέον ἀνθρώπων καὶ τὸ ὄρωρον τοῦ βιβλίου...’

Ζοξέ· Μαρία δέ Ερεδιά.

Ο Δὸν Κικώτης είναι τὸ ὄγαπτημένον μου βιβλίον. Υπερηφανεύματα νὰ γράψω τὸ δνομά μου κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο αὐτὸν δνομά.

Ιούλιος Κλαρετί

Ο Θεοράντες είναι ἐν ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα πνεύματα τῆς ἀνθρώπωτης καὶ μία ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας φυχάς.

Ανατόλ Φράγης.

ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Δ ΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝ τὸ κατωτέρω ἀρθρίδιον τοῦ πρωτάνεως τοῦ ‘Ηθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Σπ. Λάμπρου, σχετικὸν πρὸς τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος τῶν «Παναθηναίων» ἐπιστολὴν τοῦ βασιλέως Αν

τημήματος τοῦ Παρνασσοῦ ("Ιδε Παρνασσοῦ Τόμ. I' 1889 σ. 203). Ἐκεῖνο τὸ δόπιον διημφισθήτηθη καὶ δημφισθήθη ἐλλογάτα καὶ ἀναμφιλέκτως, εἶνε ἡ γησιότης τῆς ἐπιστολῆς. Ο δὲ διαμφισθήσας τὴν γησιότηταν ὑπῆρξε ἔγώ. Οἱ δὲ λόγοι τῆς πλαστότητος, παλαιογραφικοί τε καὶ ἐσωτερικοί ἔξετέθησαν ὑπὲρ ἐμοῦ οὐ μόνον ἐν τῇ συνεδρίᾳ ἔκεινῃ, ἀλλὰ καὶ ἐπανειλμένους καὶ δημοσίᾳ τῶν μαθητῶν μου ἐν τῷ Πανεπιστημιακῷ φοντοτετρόφῳ καὶ τελευταῖον τῷ 1902 ἐν μακρῷ σημειώσει τῆς ἑμῆς μεταφράσεως τῆς Εἰςαγωγῆς εἰς τὰς Ἰστορικὰς μελέτας τοῦ Langlois καὶ Seignobos ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ. Ως κυριωτάτους δὲ λόγους τῆς πλαστότητος πλήν τῆς ἀντιστρατεύσεως τοῦ κειμένου πρὸς πᾶν δι τὸ γινώσκομενον τῆς βιζαντιακῆς ἱεραρχίας καὶ τῆς Ἰστορίας τοῦ Ἀνδρονίκου ἔξηνεγκον, ὅτι «Ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐπιγράφεται ἀνωθεν Ἀννάμει θεοῦ καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀνδρονίκος δὲ βασιλεὺς τῶν Χριστιανῶν ἐν ὧ ἐν τοῖς γηγενεῖς κειμένοις οὐ μόνον ἐν τέλει φέρεται ἡ ὑπογραφὴ τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλὰ καὶ ὁ τύπος ὁ φειλεύ να είνει οὗτος. Ἀνδρόνικος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ρωμαίων δὲ Λαολόρων (ἐπερεπε δὲ ἄλλως νά είνει καὶ κοκκίνη ἡ ὑπογραφή). Ἀλλο δὲ δειγμα πλαστότητος τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἥν αὐτὸς ἰδὼν 1879 ἐν χεροῖ τοῦ ἐνταῦθεν ἐν Μονεμβασίᾳ ὑποδηματοποιοῦ Κατιτσίνη διέγνων περὶ πάντα πλαστῶς ἔχουσαν διά τ' ἔξωτερούς καὶ ἐσωτερικούς λόγους, εἶνε ἡ ἐν μηδ προσηκούσῃ ἀλλοι θέσει καὶ παρὰ πάντας τοὺς συνήθεις τύπους γεγραμμένη χρονολογία. Ετει τῷ σωτηρίῳ Μαργιον γ'.

Α'

Τ'

Κ'

»τοι τῷ 1320. Ἀλλ' οἱ Βυζαντῖνοι ἔχρονοι λόγουν κατὰ ἵδικτιῶνας καὶ ἔτη ἀπὸ κτίσεως κάσμου. Καὶ ἀλλο δὲ γνώρισμα πλαστοῦ ἐγγράφου εἶχεν ἡ ἐν χεροῖ τοῦ Καπιτσίνη περγαμηνῆ. τὴν ἄνω τοῦ χαρακώματος γραφὴν τῶν γραμμάτων παρὰ τὰ εἰωθότα παρὰ τοῖς Βυζαντίνοις, οἵτινες ἔγραψαν κάτω τοῦ χαρακώματος. Χειρόγραφα ἐν οἷς τὰ γράμματα φέρονται ἄνω τοῦ χαρακώματος εἶνε ὡς στανιώτατα καὶ μετροῦνται ἐπὶ τῶν δακτύλων (Εἰςαγωγὴ εἰς τὰς Ἰστορικὰς μελέτας σ. 99 κ. ἔ.). Οὐδὲ δύναται νά ὅρθη, ὅτι ἡδυνάμενα ἐπιστολῆς φερόσῃ ἴδιωτικὸν χρακτῆρα νά ἔχωνται ἀπότισμαν ἀπὸ τοῦ συνήθειας τοῦ τῶν χρονοβύνιλλων, ἀφ' οὗ γράμματα τῶν Παλαιολόγων περιστέντα τοὺς αὐτοὺς φέρουσι γνωστοὺς τύπους.

Οὗτοι πάντες οἱ λόγοι εἴχον πείσει καὶ τὸν μακαρίτην ἐπιμελῆτην τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ιωάννην Σακκελλίωνα καὶ τοὺς ἄλλους παντας τοὺς παραστάντας ἐν τῇ συνεδρίᾳ τοῦ Παρνασσοῦ ν' ἀποδεχθῶνται ἀνεπιφυλάκτως τὴν ἐμὴν γνώμην περὶ τῆς πλαστότητος τῆς δῆθεν ἐπιστολῆς τοῦ Ἀνδρονίκου, ἥτις εἶνε κατασκευασμάτων τῶν μεταγενεστέρων χρόνων τῆς τουρκοκρατίας. Διὰ τοὺς αὐτοὺς δὲ λόγους ὅρθων καὶ ἐσημειώθη ὡς παρακεχαραγμένη κατὰ τὴν ἐμὴν δῆλων καὶ ἐν τῷ Plan eines Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neuerein Zeite τῆς ἐν Μονάχῳ Βαναρικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν 1903 σ. 115.

Μετὰ πάντα ταῦτα ἀπόρον φαίνεται μοι πῶς δὲ καὶ Καμπούρογλους, ὅτις ἄλλως παρασιωπᾶ πάντα τὰ νωτέρω, δύναται νά ἰσχυρισθῇ, διὰ τὸ ἀπολύτως πλαστὸν τῆς διπλῆς ταύτης ἐπιστολῆς εἶνε καθ' ἡμᾶς (τὸν κ. Καμπούρογλουν) ἀποκρουστέον. Ἐν τέλει δὲ πιστεύω, ὅτι δὲ καὶ ἐφορος, γράφων, διὰ τὸ πρωτέυτον ητονχή σαμεν ν' ἀποκτήσωμεν διὰ τὴν συλλογὴν τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἐννοεῖ πάντως δωρεὰν τοῦ ἐγγράφου διότι δὲ ἀγορὰ αὐτοῦ ἄλλως δὲ ὑπὸ τὴν ἴδιοτητα δεῖ-

γματος σκαιᾶς παραχαράξεως δόλιον θάπτεῖχε σκανδάλου

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοτομίᾳ τῶν «Παναθηναίων»

— ἀδείᾳ τοῦ Υπουργείου —

Ἐπιπλέον εἰσφορῶν	Δρ. 1.901.40
Γεώργιος Μπαλτατζῆς	» 100 —
Λ. Μ.	» 25 —
	Δρ. 1.026.40

Ο ΛΙΓΟΣ ΤΙΧΑ

Κατὰ τὸν θερινὸν μῆνας Ιούνιον καὶ Ιούλιον τὰ «Παναθηναία», δύο κατ' ἕτος, ἀντὶ κατὰ δεκαπενθυμερον θὰ ἐκδοθοῦν εἰς τεύχη μητριαῖα διπλά.

Ο Δ' Αννούντοσιον γράφει τὸ τελευταῖον μέρος τῆς τετραλογίας του «Ο προγεγεμένος θεός».

Ο Στῆβεν Φίλιππος ἔγραψε τὸν «Νέρωνα» δὲ δόπιος μέλλει νά παρασταθῇ τὸ φυνόπαρον. Τὸν Νέρωνα παρουσιάζει δὲ ὄγγιλος τὸ συγγραφεὺς διγιαὶ σκληρὸν ἀλλὰ μὲ τὴν κάτως ἀδριστὸν λέξιν esthēte. Ο Νέρων ἔχει τησε τὸν φυθμὸν καὶ τὴν ποίησιν μέσα εἰς τὸν ἀνθρωπίνους γόνους καὶ εἰς τὸν σπασμὸν τοῦ θανάτου. Η Ρώμη καιομένη εἶναι μία σκηνὴ τοῦ δράματος τὸ δόπιον ἔγραψε διχι εἰς τίχους ἀλλ' εἰς πράξεις φρικαλέας.

Πρόκειται νά γίνῃ συνέδριον πρὸς καταπολέμησιν τῆς σκόνης. Ἐν τούτοις εἰς τὴν Καλυφορίαν τὸ ζήτημα ἔχει λυθῆ. Οἱ δρόμοι στρώνονται μὲ μύγμα εἰς τὸ δόπιον ἐπικρατεῖ τὸ λάδι.

Εἰς τὴν Οδυγκάνταν ἔνας νόμος, ψηφισθεὶς τελευταῖος, ἔξοριζει δύλους τοὺς φαλακροὺς ἐως δι τοι βγάλον μαλλιά.

Εἰς τὴν Ισπανίαν ἔνας νόμος, ψηφισθεὶς τελευταῖος, ἔξοριζει δύλους τοὺς φαλακροὺς ἐως δι τοι βγάλον μαλλιά.

Εἰς τὴν Ισπανίαν διοργανώθησαν ἔορται πρὸς τιμὴν τοῦ ποιητοῦ Εἰσεγαρά, δὲ δόπιος πρὸς ὄλγων μηνῶν ἔλαβε τὸ βραβεῖον Νόμπελ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΗ ΕΠΟΠΟΙΙΑ Βασιλεὺς δὲ Βουλγαροτόνος ὑπὸ Γ. Σλούμπερζε μέρος Β'. τεύχος τρίτου. Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ μετάφρασις Σ. Ι. Βοντρά 1905 δρ. 1.50.

ΡΩΜΑΙΟΣ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑ, ΑΜΛΕΤ, ΟΘΕΛΛΟΣ, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΗΡ, ΜΑΚΒΕΘ ὑπὸ Σαΐζπηρ εἰς 5 τεύχη μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου. Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ 1905. Εκαπτον τεύχος δρ. 3.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ὑπὸ Δ. Γρ. Καμπούρογλου (15 Φεβρουαρίου — 18 Οκτωβρίου 1863). Αθῆναι 1905. Βιβλιοπωλεῖον Κ. Ελευθερούδη. σχ. 16ον, σελ. 184, δρ. 4.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ὑπὸ Βασιλεὺς Αἰγανῆ του. Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὀψελίμων βιβλίων. Αθῆναι 1905, σχ. 16ον σελ. 99 δρ. 0.40.

Δ Ω Ρ Α

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόραος τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» κομψότατα χαρτοδεμένοι μὲ χρωματιστὸν ἔξωφυλλον. Εκαπτον τόμος ἀποτελεῖται ἐκ 400 σελίδων.

Τόρος Α'. (1900) πρὸς Δρ. - Φρ. 6 ἀντὶ 13

Τόρος Β'. - ΣΤ'. (1901-3) ἐκαπτον τόμος πρὸς 7 » 13

Τόρος Ζ'. - Η'. (1903-4) πρὸς 9 » 13

Νεκάλαος Γύζης εἰδικὸν τεύχος τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ἀφιε-

ρωμένον εἰς τὸν Ελληνα καλλιτέχνη μὲ 26 εἰκόνας. Δρ. - Φρ. 1 ἀντὶ 2.

Διενύσειος Σολωμός τεύχος εἰδικὸν τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

ἀφιερωμένον εἰς τὸν Ελληνικὸν ποιητὴν μὲ διαφόρους εἰκόνας. » 1 » 2.

Τὸ Λεύκωμα τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν ὡραιότατα δῶρα πρὸς οἰκείους καὶ φίλους. Αἱ ἀνωτέρω τιμαὶ εἰναι ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν.

Τὸ τέμημα τῶν παραγγελλομένων ἀποτελεῖται μικρὸν μὲ τὴν παραγγελλεῖν διατάξεις ή τραπεζικῆς ἐπιταγῆς.

Ολοι οἱ ἐγγραφόμενοι συνδρομητοὶ τῶν «Παναθηναίων» λαμβάνουν δῶρον τὰ «Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα» — ἐκδοσίς «Παναθηναίων» — τόμον περιέχοντα τὴν «Βιοεγκαν Όλεσσοβα» μυθιστόρημα Μαξιμ Γρόκου μετάφρ. Γρ. Ξενοπόλου καὶ 10-15 ξένα διηγήματα, κατὰ μετάφρασιν διαφόρων συνεργατῶν μας.

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΝΕΥΡΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ

EN ΠΑΤΗΣΙΟΙΣ

MAISON DE SANTÉ

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ Ιατρού Νευρολόγου καὶ Φρενολόγου.

Ἴδονται εἰς μαγευτικὴν θέσιν τῶν διλοδρόσων Πατησίων, τοῦ ὠραιοτάτου προαστείου τῶν Αθηνῶν, ἐν τέταρτον μόλις ἀπέχοντος αὐτῶν καὶ συγκοινωνοῦντος δι' δλων μέσων τῆς συγκοινωνίας, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ ἀπειρῶν μύροβούλων καὶ ἡπτανέστατον ὄντων.

Ἐν τῇ Κλινικῇ ταύτη νοσηλεύονται δέκα καὶ χρόνια νοσήματα Νευρικά καὶ Εγκεφαλικά. Μολυσματικὰ δὲ καὶ ἐπικίνδυνα ἐγκεφαλικά δὲν εἰσὶ δεκτά.

Πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν ἐφαρμόζονται δλαι ἀλλ' θεραπευτικαὶ μέθοδοι μεταξὺ τῶν διποίων ἢ Ψυχοθεραπεία, ἢ Ήλεκτροθεραπεία, ἢ Υδροθεραπεία, ἢ Ανατριψιθεραπεία (Massage), ἢ Μονοκομθεραπεία, ἢ Ιατρική Γυμναστική, ἢ δια κατακλισεως (alitement) καὶ ἀπομονώσεως (isolation) θεραπεία, ἢ δι' Υπνωτισμοῦ καὶ ὑποβολῆς ἐν ἐνοχηροῖς (suggestion à l'état de vieille), αἱ ἐνέσεις δροφῶν (δροφοθεραπεία) καὶ λοιπῶν φαρμάκων κλπ. κλπ.

Πάσαι αὖται αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι ἐφαρμόζονται ἀναλόγως τοῦ νοσήματος καὶ τῶν ἐνδεξεων.

Νοσοκομειακὴ ὑπηρεσία πλήρης οἱ νοσοκόμοι ἐκ τῶν εἰδικὴν μόρφωσιν λαβόντων καὶ πεπειραμένοι περὶ τὴν νοσηλείαν τοιούτων ἀρρώστων.

ΙΑΤΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ -

A. Αραβαντινός,	όδος	Ακαδημίας 5α.
A. Καλλιβωκᾶς,	»	Κουμουνδούρου 3.
Μιχ. Κατσαρᾶς,	»	Μαυρομάχαλη 1.
Διβαθινόπουλος,	»	Δημοκρίτου 3.
Σπυρ. Λούρος (παιδιάτρος),	όδος	Πινακωτῶν 15α.
N. Μακηᾶς,	όδος	Σόλωνος 10.
Δ. Μιχαλοπούλος,	»	Αγ. Κωνσταντίνου 4.
Μιχ. Οικονομάκης,	»	Πινακωτῶν 18.
M. Παπαδόπουλος (λαρυγγολ.),	όδος	Σατωβιδάμου 6.
Γ. Σκιαδᾶς,	όδος	Αριστοτέλους 21.
I. Σπ. Φαραντάτος,	»	Αγ. Μάρκου 29β.
Γ. Φερεντίνος,	»	Ζήνωνος 2.
Γεράσιμος Φωκᾶς, καθ.	»	Πινάρδοι 10.
Γερ. Φωκᾶς,	»	Αγ. Κωνσταντίνου 16.
Σ. Χαραμῆς (διφαλαμάτρος),	όδος	Σωκράτους 51.
M. Χατζημιχάλης,	Πλ.	Βαρβακείου 12.
Σ. Γ. Βλαβιανᾶς (νευρολόγος)	όδος	Ζήνωνος 16.

ΟΔΟΝΤΟΙΑΤΡΟΙ

J. Walker,	όδος	Ακαδημίας 17.
A. Δρακόπουλος	»	Πειραιᾶς 11.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Σπυρ. Βελέντζας,	όδος	Κωλέτη 15.
Π. Γιασεμόλαδᾶς,	»	Σοφοκλέους 3.
K. Εσσλιν,	»	Πειραιᾶς 7α.
I. Εύκλειδης,	»	Πανεπιστημίου 21.
Αλκιβ. Ζωϊστουλος,	»	Στουνδράρα 39.
P. Θηβαῖος,	»	Κωλέτη 1.
G. Μαντᾶς,	»	Κλείσιβας 31.
Νικόλ. Μαντζαβίνος,	»	Καποδιστρίου 1.
Δημ. Τσάτσος,	»	Βησσαρίωνος 8.
Άδ. Χαρτουλάρης,	»	Ζήνωνος 1.
Ενστ. Χοΐδας,	»	Γ' Σ)βρίου 41.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΤΛΗΣ

Διασταύρωσις διών Νίκης και Έρμου.
Φωτογραφία παντός είδους
Μεγεθύνσεις χωρατισταί με παστέλι

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ «ΕΛΛΑΣ»

(Εφημερίς οικονομολογική και πολιτική)

Εκδίδεται κατά Σάββατον
Δημοσιεύουσα πλουσίαν και επίπαιρον οικονομολογικήν υλήν και χρηματιστικούς πίνακας.
Ίδιοκτήτης και Διευθύντης: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ
Συνδρομή έτησία: Εσωτερικού Δρχ. 20
Εξωτερικού Φρ. Χρ. 20
Γραφείον: Έν. Αθήναις, άδος Σταδίου 54.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 44
ΟΛΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΛ. ΠΥΡΙΤΙΔΟΠΟΙΕΙΟΥ ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Ιδρυθείσα τα 1882
Μετοχικόν ικανότητον Δρ. 3,000,000
ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΕΠΙΡΡΕΤΑΣΙΩΝ — ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ
ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΒΡ. ΒΕΙΟΥ

Πυρίτις και Δυναμίτης δύλων των είδων.
Φυσιόγνωμα παντός σπλουν. Θειών δεξ. Νιτρικόν δεξ. Υδροχλωρικόν δεξ. Θειών διδηρός. Αγιτιπερονοσπορίνη, Στουντέτσιον, Σημαγια, Μολυβδοσωλήνες.

Τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι συναγωνιστῶν

"ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ,"

Έθνικόν δργανον τῶν ἀπανταχοῦ Ελλήνων.

Ιδύθη τῷ 1901 διὰ μετόχων ὑπὸ Αντ. Σπηλιωτοπούλου διευθυντοῦ καὶ Θίγου Τζαβέλλας ἀρχισυντάκτου: Παρασκολούθει τὰ ἔννικα πράγματα ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἔχει συνεργάτας τοὺς πατρωτικώτερους καλάμους ἐν οἷς τοὺς τῶν κ. Καζάζη, Καρολίδου κλπ. οὐδεμιᾶς τῶν ἐν Ελλάδι πολιτικῶν μερίδων ἀγήκει, καὶ ἔχει γενικὴν κυκλοφορίαν ἐν δόλῳ τῷ ἐν Ελληνισμῷ.

Τιμὴ συνδρομῆς ἔτησία: ἐν τῷ Εσωτερικῷ δρχ. 25.

Απευθυντέον διὰ πάσαν αἰτησίν:

Διεύθυντος ἐφημερίδος «Τὸ Κράτος» Αθήνας

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Μηνιαῖον Επιστημονικού περιοδικοῦ

Συντάκτης καὶ Διευθυντής

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Νευρολόγος καὶ ψυχίατρος

Γραφεῖα: 16 άδος Ζήνωνος 16 ἐν Αθήναις

Συνδρομή ἔτησία δρ. 6: ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ύπνωτισμός, Ηγεμαντισμός, Ψυχοπαθολογία, Υγειανή τοῦ πνεύματος, Εγκληματολογία, ἀνθρωπολογία, Ψυχοθεραπεία, Ήλεκτροθεραπεία, Κοινωνιολογική, Φρενολογία, Ιατροδικαστική, Ιστορία τῆς Ψυχιατρικῆς, Φυσιολογική Ψυχολογία κλπ. κλπ.

ΑΘΗΝΑΙ PALACE HOTEL

Τὸ Πολυτελέστερον καὶ Τελειότερον ἐν Ελλάδi.

Assenseur. Θέρμανσις τελευταίου συστήματος διάτμου (Chauffage centrale).

Φωτισμὸς ἡλεκτρικὸς ἀπλετος.

Αἴθουσαι: Κρούσσιος Αἴθουσαι Κυριεῖν.

Αναγνωστήρειν. Σφαιριστήρειν κτλ.

Αἴθουσαι Εστιατορίου (Table d' Hôte).

ΔΟΥΤΡΑ ΑΙΔΗΨΟΥ

ΕΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ

ΑΙ "ΟΕΡΜΑΙ ΤΟΥ ΣΥΔΔΑ,,

Τελείωσις ἀνακαινισθέν. Δωμάτια ἀναπαυτικάτα, αἴθουσαι πολυτελεῖς.

Αναγνωστήρειν Εστιατορίου (Table d' Hôte) — Concert (τρέο). ἀπο-

τελούμενον ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς καλλιτέχνας καὶ Στύλ. Κρασσᾶν,

Ροδόλφον Γαϊδεμβέργερ καὶ Π. Χάρτ.

Λουτήρες εύρωπακώτατοι ἐντὸς τοῦ Εκαταστήματος, ἀπλετος φωτισμὸς

διάστημανης, καθημερινὰ διεθνῆ τηλεγραφήματα.

BAR AMERICAIN

Pension ἀπὸ 12^{1/2} - 17 δρ. — Εκαθημερινὴ συγκοινωνία Αθηνῶν-Βώλου.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΠΟΛΕΜΗ

Τόκος τῶν καταθέσεων

1 1/2	τοῖς ο/ο κατ'	ἔτος διὰ κατάθ.	μηνῶν
2	» ο/ο	»	»
2 1/2	» ο/ο	»	»
3	» ο/ο	»	οδη
4	» ο/ο	»	»

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἀντακτῶν καταθέσεων ἐδίεισαν